

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 9 · 27. oktober
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 27. oktober 2021 kl. 10

President: Eva Kristin Hansen

Dagsorden (nr. 9):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Bård Hoksrud vil framsette et representantforslag.

Bård Hoksrud (FrP) [10:00:23]: På vegne av stortingsrepresentantene Morten Wold, Per-Willy Amundsen, Tor André Johnsen og meg selv vil jeg framsette et forslag om bedre ivaretagelse av samfunnets behov for vern mot og behandling av alvorlig psykisk syke personer.

Presidenten: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:00:56]: Eg vil på vegner av representanten Sylvi Listhaug og meg sjølv fremje eit framlegg om drenering av fjellskredområdet ved Åknes.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:14]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter med første hovedspørsmål, fra representanten Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:01:50]: Til helgen starter en av årets absolutt viktigste konferanser, nemlig klimakonferansen i Glasgow. Det er en etterlengtet konferanse med mange viktige og store temaer. I den forbindelse ble statsministeren intervjuet i Financial Times, og der uttrykte han at det norske oljefondet nå skal være et politisk instrument. Det er påfallende i og med at senest i mai måned var Stortingets finanskomité og et enstemmig storting veldig klar og tydelig. Da skrev finanskomiteen at «målet for SPU er høyest mulig finansiell avkastning til akseptabel risiko.»

Og videre at:

«SPU er ikke et politisk virkemiddel, men utviklingen i samfunnet nasjonalt og globalt legger viktige premisser for de rammene fondet operere innenfor.»

Derfor er mitt spørsmål til statsministeren hvorfor han i Financial Times lanserte et skifte hvor fondet nå skal være mer politisk, til tross for at et enstemmig storting så sent som i mai besluttet at SPU ikke skal være et politisk virkemiddel.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:03:25]: Jeg er enig med representanten Solberg i at møtet i Glasgow er av stor betydning. Der må verden finne sammen om å nå klimamål som kan hindre en global oppvarming over 1,5 grader. Der må klimamål forsterkes. Der må hele samfunnet og alle sektorer trekkes med. Der må også finansverdenen inspireres til å se de langsiktige målene og vurdere klimarisiko. Der må vi ta ansvar bredt. Norge er forberedt på det, og jeg skal selv delta på konferansen.

Statens pensjonsfond utland er folkets eiendom. Derfor er det politisk i den forstand at det er i denne sal vi vedtar hvordan vi skal forvalte vårt pensjonsfond på lang sikt. Statens pensjonsfond utland er ikke et politisk instrument for å drive sektorpolitikk på ulike områder, plukke vinnere basert på politikk. Det er høy avkastning til akseptabel risiko drevet av verdens mest avanserte forvaltere som skal sikre våre pensjoner over tid. Så skal det være et fond som Norge kjenner seg igjen i, og som reflekterer våre verdier. Derfor har vi gradvis utviklet kriterier. Vi har et etisk rammeverk rundt det, og vi oppdaterer hvordan fondet er innrettet – i bredt – over tid. Det er det politiske vedtak som ligger til grunn for.

Men jeg sa ikke til Financial Times at det var snakk om et politisk instrument der vi skulle nå sektormål for Norge. Jeg understrekte at dette fondet, som er verdens største pensjonsfond, er det norske folks eiendom. Det skal vare for evigheten. Vi har også et ansvar for å ta vare på evigheten, og må derfor også sørge for at vårt fond er forvaltet i tråd med de langsiktige målene som også klimarisiko utfordrer oss på.

Det er saken. Jeg står fullt inne for det enstemmige vedtaket som ble gjort i Stortinget. Norge skal være i front med å drive ansvarlig forvaltning til glede for kommende generasjoner.

Erna Solberg (H) [10:05:29]: Jeg forstår at statsministeren mener at han ikke har lansert noe nytt i forbindelse med dette, at han ikke har lagt opp til at vi skulle gjøre noe nytt. Men Financial Times skriver altså at dette er et brudd med tidligere politikk og hva tidligere regjeringer har sagt om fondet, så mye at de løfter det opp som en del av ingressen. Det betyr at signalet statsministeren har gitt ut av landet, er at vi nå har en ny politikk for hvordan fondet skal brukes. Det gjøres altså i relasjon til klimaspørsmålene og et intervju i en serie knyttet til oppstarten rundt Glasgow-møtet. Da er mitt spørsmål: Hvorfor følte statsministeren behov for å

skape grunnlag for at det var en ny politikk fra den nye regjeringen, hvis det ikke var det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:06:28]: Lenge før ingressen i Financial Times sa jeg på en Zerokonferanse at vi ikke skulle være redde for å si at vi har en politisk ramme rundt vårt pensjonsfond. Det sa jeg på Zerokonferansen for to år siden, og da var statsminister Solberg, på den tiden, veldig alarmert over at dette var en ny kurs og kom til å sette hele forvaltningen i fare. Det gjorde det ikke. Det er en stabilitet, langsiktighet og enstemmighet i dette hus som jeg synes statsministeren skal være forsiktig med – nei, unnskyld, representanten skal være forsiktig med å ... (munterhet i salen).

Erna Solberg (H) [10:06:57]: Det er nye roller, jeg forstår det.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:06:58]: Jeg visste den måtte komme på et eller annet tidspunkt. (Munterhet i salen)

Jeg synes representanten fra Hordaland, Erna Solberg, skal være varsom med å skape en unødig uenighet. Men samtidig vil jeg si at hvis vi ikke er i stand til å se at det er behov for å gjøre nye ting, går vi baklengs inn i framtiden. Vi tok initiativ til her, i 2013–2014, at Statens pensjonsfond utland skulle trekke seg ut av kull. Det var regjeringen meget skeptisk til. Det ble omsider gjort, og det var en klok beslutning. Nå snakker jeg om betydningen av å ha et langsiktig perspektiv for å håndtere klimarisiko. Det er også klokt og riktig.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:07:36]: Jeg forstår da at statsministeren ikke hadde en ambisjon om å signalisere til omverdenen at det var en ny politikk. Men han vil ikke svare på hvorfor han følte for nettopp å utbrodere dette i et intervju i Financial Times, slik at de og resten av verden oppfatter dette som ny politikk. Betyr det at det rett og slett bare var ord, det som ble sagt? Da er spørsmålet mitt: Har statsministeren gjort noe overfor Financial Times for å korrigere det feilaktige inntrykket han har gitt internasjonalt om at vi nå har politisert fondet på en ny måte?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:08:17]: Nei, for svaret var utfyllende. Det var et spørsmål fra Financial Times om hvordan den norske statsministeren så på den politiske rammen rundt det fondet, og det forklarte jeg. Det er det norske folks eiendom. Vi har rammet det inn, vi har vedtatt regler, uttrekksmekanismer og retningslinjer for at vi kan drive aktiv eierskapsutøvelse.

Det er klokt. Det er politikken. Så det er representanten Solberg som her skaper et bilde av at det er noe som radikalt bryter med forvaltertradisjonen.

Høy avkastning til akseptabel risiko handler om at vi også er i stand til å se hva klima betyr av risiko. Det har det vært et utvalg i gang med å arbeide med, som har kommet med tilrådninger, og det kommer vi til å følge med på. Og det er et viktig tema i Glasgow, nemlig å snakke om hvordan verdens finansielle system skal møte en utfordring fra klimaendringene. Den diskusjonen ønsker Norge å delta i, og derfor er det ikke noen grunn til å korrigere det intervjuet.

Presidenten: Erna Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Erna Solberg (H) [10:09:16]: Det er ikke jeg som skaper forvirring, det er statsministeren som nå har skapt et annet inntrykk internasjonalt, og som han også kommer til å møte internasjonalt.

Det er riktig at jeg som statsminister var opptatt av at vi ikke skulle gjøre dette, fordi vi står i et kontinuerlig press i spørsmålet om hvorfor vi utelukker enkeltbedrifter i enkelte land, hvorfor vi ikke investerer mer, hvorfor vi ikke har en plan, hvorfor vi ikke bruker fondet mer som utviklingshjelp. Alle disse temaene står vi kontinuerlig i.

Nå har vi altså gjennom den nye sentralbankloven og retningslinjene knyttet til dette overført ansvaret til hovedstyret i Norges Bank for å gjøre vurderinger om uttrekk av enkeltelskaper, nettopp for å skape arm-lengdes avstand. Jeg er forbauset over at statsministeren ikke ser at hvis man gir uttrykk internasjonalt for at dette er mer politisk, betyr det også at det øker stresset på det. Mitt spørsmål er først og fremst – og det har han ikke svart på – hvorfor han hadde behov for å si dette i intervjuet med Financial Times.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:10:19]: Det er fordi jeg fikk spørsmål om det, og da svarte jeg hva det betød. Det norske folk eier fondet, Stortinget setter rammer og langsiktige mål.

Jeg har vært utenriksminister i syv år og svart på spørsmål som man får ute om fondets disposisjoner. Det var det mulig å stå rakrygget i, for det var ikke utenrikspolitikk fondet drev med. Det er det heller ikke nå. Det var ikke sektorpolitikk som skal favorisere en enkelt sektor, og det er det heller ikke nå. Så det er et veldig ryddig forhold som man kan klare å svare ut.

Samtidig mener jeg – igjen – at denne sal, Stortinget, folket, bestemmer over hvordan fondet er rammet inn. Det ansvaret tar vi sammen. Det svarte jeg på til Financial Times. Jeg har ikke inntrykk av at det har endret verdens oppfatning av at dette fondet er seriøst, profesjo-

nelt og har et langsiktig perspektiv. Men det skal også være i front og møte de utfordringene vi møter på kort sikt og på lang sikt, og det er det klimautfordringen handler om.

Presidenten: Erna Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Erna Solberg (H) [10:11:16]: Dette intervjuet ble gitt i forbindelse med at Glasgow-konferansen snart starter. Det er derfor det også blir satt i en kontekst, hvor det fort sees på som at vi nå skal bruke fondet ikke for å ha størst mulig avkastning, men som et politisk instrument f.eks. inn mot finansiering.

Det viktigste temaet på Glasgow-møtet kommer til å være klimafinansiering internasjonalt, og særlig hvordan utviklingslandene skal få dekket sine behov. Det mangler i de løftene som ble gitt i Parisavtalen. Da er mitt spørsmål til statsministeren: Hvilke løfter om klimafinansiering vil regjeringen komme med? Og på hvilken måte vil de forankre dette i Stortinget før de leverer det? Dette er jo løfter som i så fall vil måtte gis over flere budsjetter.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:12:05]: La meg bare først gjenta at vi driver regjeringens politikk gjennom regjeringens plattform, gjennom regjeringens budsjetter og gjennom de ulike departementene. Derfor skjer mål innen utenrikspolitikken over Utenriksdepartementet og innen utviklingspolitikken over utviklingsministerens område.

Det er behov for å øke klimafinansieringen. Det er satt et mål om 100 milliarder dollar som kan bistå fattige land til å ta overgangen mot fornybar, ikke gå via den forurensende fossile alderen. Der skal Norge delta.

Vi har som ambisjon å kunne doble den klimafinansieringen. Det har representanten Solberg som statsminister meddelt, jeg tror det var gjennom VG, også var hennes intensjon. Vi ligger i samme lei på det. Vi kommer tilbake, selvfølgelig, i budsjetter i Stortinget og også i omtale med hvordan det skal innrettes.

Norge ligger på et høyt nivå allerede, så en ambisjon om å doble er en stor ambisjon, og det understreker at klima kommer til å være en veldig viktig ramme rundt utviklingspolitikken i mange år framover.

Presidenten: Erna Solberg – til oppfølgingsspørsmål.

Erna Solberg (H) [10:13:07]: Nå har altså statsministeren skapt forvirring rundt oljefondet. Han er ikke helt klar, men jeg er glad for signalene knyttet til finansiering. Men jeg må si at jeg synes svaret fra statsministeren nå skapte enda mer forvirring enn det svaret som ble gitt i forbindelse med replikkordskiftet under

trontaledebatten i forrige uke, da statsministeren sa at han skulle ha en større rolle og koordinere all politikken, og nå har desentralisert den til alle statsrådene. Det er vel statsministeren som har hovedrollen når det gjelder å sikre at vi har en god, felles politikk fra en regjering knyttet til klimaspørsmålene.

Men mitt hovedspørsmål går tilbake igjen til dette: Når det enkleste ofte er det beste for å sørge for at vi ikke skaper forvirring om f.eks. oljefondet, hvorfor var det et behov for å sende et signal ut til omverdenen om at denne regjeringen gjorde noe annet med fondet enn tidligere regjeringer gjorde?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:14:03]: Jeg kan ikke ta ansvar for representanten Solbergs forvirring. Den er tydeligvis voksende og stigende, og hun er forvirret etter å ha overhørt et replikkordskifte i Stortinget og så lest en artikkel i Financial Times, der til og med inngressen var urovekkende. Så jeg kan bare gjenta: Jeg svarte på et spørsmål fra Financial Times. Det var et glitrende godt svar som opplyste saken, som forklarte hvordan vi skal ta vare på Statens pensjonsfond utland, det største fondet i verden, på en god måte, på en langsiktig måte, og vi skal kunne møte utfordringer overfor det.

Denne statsministeren kommer til å ta ansvar for helheten i politikken, men han peker på at når vi fører utenrikspolitikk, skjer det over utenrikspolitikkenes domene. Utviklingspolitikk skjer over utviklingspolitikkenes domene, og energipolitikk, sterkere satsing på havvind, fornybar osv., der. Så kan representanten være trygg på at statsministeren følger nøye med på dette og er en pådriver på det. Men vi er et lag, og det laget skal levere godt.

Hvis internasjonale media stiller meg spørsmål, og det kommer de til å gjøre opp mot Glasgow, kommer også de til å få svar, som jeg håper blir gjengitt både i inngressen og i hovedteksten.

Presidenten: Hans Andreas Limi – til oppfølgingsspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:15:20]: Det kan nok være flere enn representanten Erna Solberg som er litt forvirret. Senest i 2014 uttalte tidligere arbeiderpartileder Jens Stoltenberg om oljefondet:

«Oljefondet skal ikke brukes som et politisk redskap, men det ligger etiske retningslinjer til grunn for investeringene – og slik bør det være.»

Dette har også vært Stortingets politikk når det gjelder oljefondet, selv om enkelte partier har ønsket å legge politiske føringer på oljefondets disposisjoner. Det som er faren ved det, er nettopp at det vil skape spørsmål i de landene og i de selskapene hvor oljefondet skal

investere: Hva er intensjonen utover å oppnå best mulig avkastning til moderat risiko? Har oljefondet andre intensjoner med sine investeringer?

Er ikke statsminister Gahr Støre redd for at hans uttalelser, som tydeligvis har skapt større reaksjoner enn det han selv vil innrømme, kan bidra til å sette våre pensjonspenger i spill?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:16:23]: Nei, jeg er ikke redd for det. Det er helt riktig at oljefondet ikke er et politisk redskap på politiske saksområder som regjeringen driver. Nei, forvaltningen er satt bort til dyktige, ledende forvaltere. Er det lagt politiske føringer? Vel, når vi har vedtatt f.eks. – mot Fremskrittspartiets mening – at oljefondet burde trappe ned sine investeringer i kull, så vil jeg kalle det en politisk føring, men det var grundig utredet og forankret og oppnådde til slutt bred enighet. Det var vel tidligere finansminister Siv Jensen som gjennomførte det. Det er en politisk føring. Når oljefondet nå tolker det samfunnet det lever i og stiller krav til investeringene sine om vannkvalitet, overholdelse av menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter osv. – og etter hvert også har ganske klare synspunkter hvis en virksomhet har høy klimarisiko – så er det en politisk føring fra det norske samfunn. Men det er fondet som tar beslutningene. Regjeringen har en riktig innført regelstyrt armlengdes avstand til det, selvfølgelig.

Presidenten: Ola Elvestuen – til neste oppfølgings-spørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:17:40]: Oljefondet skal ikke være et politisk redskap, men oljefondet med sin størrelse har definitivt – og vi har definitivt – en interesse av at verden når klimamålene. Det er klart at oljefondets investeringer er med på å påvirke dette, og det er i oljefondets langsiktige interesse at vi når disse målene.

Det er mange store fond som nå setter seg mål om at porteføljen skal være i tråd med 1,5-gradersmålet og klimamålene vi har, bl.a. det FN-sanksjonerte Net-Zero Asset Owner Alliance, hvor man har satt seg slike mål. Når fondsmeldingen kommer til våren, vil klima være en stor del av den.

Mitt spørsmål er: Er statsministeren åpen for at oljefondet skal være en del av sammenslutningen Net-Zero Asset Owner Alliance og sette seg et mål om at dets portefølje skal være i tråd med 1,5-gradersmålet, og at vi skal nå det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:18:47]: Vi har en god tradisjon for å omtale sårne i denne fondsmeldingen, og det er naturlig at vi omtaler aktuelle spørsmål som dette. Jeg tror det blir et viktig tema i Glasgow,

hvor klimafinansiering, som representanten vet fra sitt tidligere arbeid, blir et veldig sentralt tema.

La meg si det på denne måten: Jeg er opptatt av at det fondet vi har, som er verdens største, er i tråd med sin tid – at det skal håndtere finansiell risiko, som det har mange instrumenter for, og at det skal kunne håndtere klimarisiko, som er et viktig tema framover, på kort sikt og også på lang sikt. At verden har satt et mål om å nå Parisavtalens mål, er noe som fanges opp i vårt pensjonsfond, når de gjør sine investeringer, stresstester sine investeringer og gjennom eierskapspåvirkningen gjør vurderinger om de selskapene de har investert i, er på rett kurs. Hvis de ikke er det, har fondet vist evnen til både å kunne påvirke gjennom eierskap og i noen tilfeller kunne trekke seg ut gjennom suverene beslutninger.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:19:59]: Det er svært vanskelige tider for mange økonomisk. Strømregningene øker og er – i hvert fall noen dager – rekordhøye. Mange gruer seg til å få disse til forfall. Likevel velger denne regjeringen å fortsette den spesielle politikken med å ta dyrebare kraft fra land og sende ut til plattformene, noe som på sikt kommer til å gjøre dette enda verre.

Diesel- og bensinprisene er skyhøye, og spørsmålet er om de blir enda høyere hvis avgiftsøkninger som den forrige regjeringen la inn, fortsetter.

Matvareprisene er sterkt økende. Råvareprisene internasjonalt er skyhøye, og man er også redd for kunstgjødselforbruket når vi nå etter hvert skal inn i en ny vår-opp.

På toppen av dette er rentene på vei opp.

Mange økonomer er nå bekymret for økonomien til vanlige folk, og på Fattighuset melder de om at de er bekymret for at det kommer til å bli flere som må ty til hjelp derfra.

Vi nærmer oss også jul, med alle de utfordringene det vil gi.

Samtidig som lommebøkene til vanlige folk blør, håver staten inn penger – gjennom olje og gass og gjennom avgifter og moms. Equinor, som i dag varsler et kjemperesultat for 3. kvartal, over 80 mrd. kr, betaler rekordmye i skatt til staten.

Er statsministeren bekymret for økonomien til vanlige folk? Hva har regjeringen tenkt å gjøre for å lette situasjonen for vanlige folk nå når utgiftene øker på alle områder, noe som gir utfordringer for mange familier og enkeltpersoner?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:21:51]: Overordnet er dette en regjering for vanlige folk, vanlige folks interesser, og etter åtte år da representanten Sylvi Listhaug og hennes parti har hatt styring i Norge, er det

tid for å snu utviklingen: mer rettferdig fordeling, mer velferd tilgjengelig for vanlige folk, som lommeboken ikke skal avgjøre kvaliteten på avhengig av hvor man bor, og hva man tjener. Det skiftet er helt nødvendig.

Ja, jeg er urolig for det som nå treffer mange i hele verden, for dette er et fenomen som går ut over Norge. Økte priser på kraft, økte priser på mat og økte priser på mineraler påvirker arbeidsplasser over et bredt spekter. Det er en av de største driverne i retning av konflikt og ulikhet som vi ser i verden i dag.

Regjeringen svarte dagen etter Stortingets vedtak i forrige uke med å øke bostøtten og sende et klart signal til kommunene om også å se den opp mot beregningen av sosialhjelp, slik at man kommer dem som er hardest rammet, til unnsetning. Det er viktig, og vi kommer til å følge situasjonen nøye.

I vårt tilleggsnummer til budsjettet vil vi også se på flere forhold som vi kan gjøre noe med når det gjelder både strøm og utgifter til drivstoff. Jeg skal ikke forskut-tere beslutninger om det nå, men vi mener det er riktig at forurenseren skal betale. Vi har mål om å øke CO₂-avgiften til 2 000 kr innen 2030, men vi vil ha kompenserende tiltak, nettopp for å se situasjonen for vanlige folk.

Nettopp derfor prioriterer vi kommuneøkonomien. Nettopp derfor prioriterer vi ikke de store kuttene som representanten Listhaug hver gang det er budsjett, legger inn for dem som har mest. Derfor vil de med under 750 000 kr i inntekt få skatteutt og bedre økonomi. De som har barna sine i barnehagen, vil få billigere barnehage. Vi skal redusere prisen på SFO. Vi skal sette inn en lang rekke tiltak som skal gjøre hverdagen mer robust for vanlige folk for å møte den typen turbulens som nå kommer, og også gi dem verdighet og handlefrihet i eget liv.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:50]: Statsministeren var inne på pandemien. Da satt vi her i denne salen og vedtok krisepakker til milliarder av kroner for å hjelpe i den ekstraordinære situasjonen, som har gjort at Norge har kommet ganske godt ut av det. Dette er en global situasjon, men likevel er det her i denne salen vi kan ta hånd om vanlige folk i Norge.

Nå trengs det en krisepakke for vanlige folk. Istedenfor å gjøre enda flere avhengig av hjelp fra det offentlige, har man muligheten til at staten lar folk få beholde mer av sine egne penger og greie seg på egne inntekter. Er statsministeren enig i at det må legges til rette for å la folk få beholde mer av inntektene sine selv, slik at flere kan leve av egne inntekter istedenfor å måtte ta imot hjelp fra det offentlige?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:24:45]: Jeg mener at det må være et mål at folk kan klare seg, at de har en hel, fast stilling med en lønnsinntekt for å klare å

dekke for seg og sine, og at de kan møte situasjoner som endrer seg. Priser går opp og ned, nå går de opp på viktige forhold. Da må det være et mål. Derfor har denne regjeringen som mål at man skal sitte igjen med mer av egen inntekt for dem som har lave inntekter, ved at vi gjør reduksjoner i skatten der.

Da må de av oss med høye inntekter, som representanten og meg, betale noe mer. Da kan det ikke være en prioritet at vi i alle budsjettssammenhenger skal kutte formuesskatt for dem på toppen. Da må det være en rettferdig sosial fordeling av det. Da må det være slik at folk er utstyrt til å kunne sende barna sine i barnehagen uten å oppleve at økonomien blir unaturlig belastet, og at vi på en lang rekke områder har en velferdsstat som stiller opp. Den velferdsstaten må ha inntekter. Derfor er jeg for at vi skal ha en stabilitet ved at velferdsstaten er godt finansiert, og at det er politikk som prioriterer at vanlige folk kommer ut av det på en rettferdig måte.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:25:48]: Problemet er bare at avgifter rammer dem som har minst, knallhardt. Det at det er skyhøye utgifter nå, med momsen på toppen, gjør at staten tjener og vanlige folk blør. Derfor er det i en sånn krisepakke nødvendig å redusere diesel- og bensinavgiftene, for vi ser at dette er en viktig utgiftspost for veldig mange vanlige folk. Derfor er det viktig ikke bare å ta noen få øre på elavgiften nå, men faktisk fjerne den helt. Skal dette monne på strømregningen, må man også fjerne momsen, som utgjør 25 pst. av regningen, og som går rett i statskassen. Derfor må vi, i den situasjonen vi er i nå, der det varsles ekstraordinære økninger i matvareprisene, vurdere å redusere matmomsen. Det kan også ha en effekt på grensehandelen og da sikre arbeidsplasser i Norge.

Vil statsministeren ta initiativ til en krisepakke for å møte vanlige folks utfordringer med sterkt økende priser på en rekke livsviktige produkt og sette ned avgiftene for vanlige folk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:26:55]: Denne statsministeren og regjeringen vil legge fram et budsjettoplegg som setter vanlige folk først, som sørger for at de får mer igjen for arbeidet sitt, som sørger for at de tjenestene som er viktig for dem i hverdagen knyttet til helse, velferd og omsorg, er tilgjengelige. Det er et arbeid vi tar fatt på nå.

Representanten representerer et parti som gjennom åtte år har vært i front i budsjetter som har økt avgiftene for vanlige folk, skrudd dem opp. Nå, noen uker etter et regjeringsskifte, skal de altså skrues ned. Det er fristende å reflektere over: Hvis denne pakken skal gjen-

nomføres, med å fjerne moms og redusere avgifter, når utvikler prisene seg slik at de skal gjeninnføres igjen? Her må vi ha to tanker i hodet på én gang. Vi skal sikre inntekter til denne velferdsstaten, og så skal vi fordele rettferdig. Nøkkelen ligger i både skatte- og avgiftsopplegget, som skal være mer rettferdig innrettet. Da skal vi se på drivstoffavgifter, vi skal se på avgifter som treffer vanlige folk – for avgifter treffer ikke sosialt likt – og så skal vi ha en omfordelende, aktiv velferdsstat som gir vanlige folk trygghet i hverdagen.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:28:00]: Fremskrittspartiet har vært med på å redusere skatter og avgifter med 37 mrd. kr. Det hjelper ikke å skyldte på Fremskrittspartiet nå, i den ekstraordinære situasjonen vi står i. Det folk lurer på, er hva statsministeren, Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil gjøre, men vi får dessverre ikke svar – annet enn at vi vet at man skal gjøre noe med bostøtten. Det vil altså treffe 66 000 husstander. Vi er 2,5 millioner husstander i dette landet. Med andre ord: De aller fleste vil ikke ha noen glede av dette.

Heller ikke studentene vil ha noen glede av det. Jeg må si at det gjør inntrykk når man ser studenter som pakker seg inn i dyner, som fryser, og som sitter og prøver å studere samtidig som de hakker tenner. Mange er bekymret for at de ikke greier å betale regningen sin. Derfor lurer jeg på: Vil statsministeren ta initiativ til tiltak som kan hjelpe studentene med å håndtere den ekstraordinære situasjonen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:01]: Det kan være aktuelt å gjøre det, å se på grupper som er spesielt utsatt. Men tiltakene til representanten Listhaug skal jo gjelde tvers gjennom hele samfunnet. Det skal gi lettelse for dem som har mye, det skal gi lettelse for mange mennesker som kan møte denne krisen. Det er sosialt veldig lite treffsikkert.

Vi er ute etter å se etter ordninger som treffer dem som nå blir særlig rammet. Det har vi muligheter for å gjøre. Vi har vist det allerede gjennom det som skjer med bostøtten, signalet med hensyn til sosialhjelpen. Vi kommer til å styrke kommuneøkonomien, som setter kommunene i stand til å følge opp. De er tette og nærest på. Her må vi være målrettet i å bistå dem som blir rammet spesielt, ikke svekke generelt – i tråd med det som nå er Fremskrittspartiets linje – statens muligheter til å ha en sterk og god, omfordelende velferdsstat.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:29:49]: Det Fremskrittspartiet vil, er å styrke folks mulighet til å greie seg selv, uten statlige almisser. Det statsminister Støre vil legge opp til, er å hjelpe noen få – 66 000 husstander – og så skal han se litt på studentene. Hvem andre er det man da tenker å se på? De aller fleste vanlige familier har to stykker som går på jobb, får sine inntekter og greier å få til å betale regningene sine i en normalsituasjon, men som økonomene sier, er det veldig mange vanlige familier som har lite å gå på. Det er disse som nå står i en veldig krevende situasjon, med julehandelen for døra og alt av forventninger som det bringer med seg. Derfor vil ikke disse smale tiltakene som statsministeren har skissert, treffe særlig mange, og det er derfor jeg lurer på: Hva skal man gjøre for vanlige folk? Er det andre grupper enn studenter og dem som mottar bostøtte man tenker å hjelpe, eller er det der det stopper?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:30:51]: Vi sier i Hurdalsplattformen at vi vil redusere avgifter som rammer vanlige folk. Vi kommer tilbake til det 8. november, når tilleggsproposisjonen kommer, hvor vi vil vise hvordan vi gjør det. I tillegg: Jeg vil ikke snakke ned at vi gjør dette med bostøtten, at vi gir bedre rammer for sosialhjelpen som treffer dem som er aller mest utsatt.

Jeg vil tilbake til det som er fordelingsprofilen i denne regjeringens politikk, i motsetning til representantens. De skatte-kuttene representanten har vært med på å gi, har gått til dem med mest. Det har ikke truffet dem som har vært utsatt. Vi ønsker å styrke økonomien til dem som har kommet i annen rekke gjennom disse årene. Vi ønsker å gjøre de viktige velferdstjenestene som gir dem trygghet i hverdagen, mer tilgjengelige, av bedre kvalitet og mer uavhengig av deres egen lommebok. Vi ønsker å stoppe privatiseringen. Det er viktige tiltak for å sikre vanlige folk og at de får trygghet i hverdagen.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:31:59]: Høye utgifter og strømpriser treffer mange, og økt bostøtte er viktig. Det kan også være andre grupper som trenger bostøtte. Ellers vil jeg minne om, også i lys av forrige spørsmål, at det viktigste med miljøavgifter er at de virker og har en effekt, og den effekten kan ikke nullen ut. Det trenger vi alle – også vanlige folk.

Pandemien gir fortsatt store negative utslag, bl.a. i kollektivtransporten, hvor det viser seg at mange ikke har gått tilbake til dette tilbudet, at det ikke er like mange som reiser med kollektivtrafikk nå som før pandemien. Mange kollektivselskap varsler store kutt i tilbudet

etter jul dersom det ikke kommer økt støtte fra statens side.

Da blir mitt spørsmål: Vil statsministeren sørge for at kollektivtilbudet er like bra til neste år som det det har vært til nå, og som er holdt oppe også gjennom pandemien?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:33:05]: Representanten har rett i at dette er en bekymring for fylkeskommunene rundt om, som har opplevd at folk har vært borte fra kollektivtilbudene, og at når pandemien nå er på retur, kommer ikke det samme antallet tilbake. Det gir en utfordring på finansieringssiden. Dette er ett av de spørsmålene vi nå vurderer i dialog med fylkene. Vi får komme tilbake til om det blir særlige tiltak knyttet til det, men også dette har noe å gjøre med den økonomien vi vedtar for kommuner og fylker, og den handlefriheten de får til å møte denne situasjonen.

Vi er opptatt av at kollektivtilbudet raskt skal komme opp. Jeg tror ikke det er mulig å garantere at det gjennom et politisk grep kommer opp på samme nivå som det var før pandemien, uavhengig av det som blir kundedrunnlaget, men det er viktig å følge nøye med, slik at det ikke blir varige skader på det kollektivtilbudet som er utviklet mange steder, bl.a. her i denne byen.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:34:13]: På søndag begynner klimatoppmøtet i Glasgow. Jeg har også lest Financial Times, men jeg hengte meg opp i en litt annen del av intervjuet, for statsministeren sa – og dette er min oversettelse, men jeg tror det treffer sånn noenlunde: Hvis vi fra den ene dagen til den andre skulle stenge ned produksjonen på norsk sokkel, ville det bety slutten på det industrielle skiftet som trengs for å lykkes i arbeidet med å nå karbonnøytralitet.

Jeg synes det er litt synd at statsministeren bruker den ganske sjeldne anledningen til å snakke i en av verdens største aviser til egentlig å konstruere en diger stråmann, for det er jo ingen som vil ha en sånn rask nedstengning av all produksjon på norsk sokkel. Det vi diskuterer i norsk politikk, er om vi skal lete etter ny fossil energi, hvor produksjonen skal starte 10–15 år inn i framtiden.

Statsministeren gjentar ofte dette slagordet sitt, utvikle, ikke avvike, men det er også en stråmann, for det er ingen som vil avvike industrien. Det vi diskuterer, er hvordan vi best skal utvikle den. For det vi som ikke ønsker mer leting, er bekymret for, er at vi skal bruke store ressurser på å lete etter fossil energi det ikke vil lønne seg å ta opp i en verden som lykkes i kampen mot klimakrisen, og at for store investeringer i olje de neste årene

kommer til å gjøre at vi ikke raskt nok kommer i gang med de nye, grønne oppgavene som den samme industrien skal leve av i framtiden. Det er de som skal trygge og skape gode LO-jobber i industrien.

På en måling i VG mandag sier 34 pst. av Arbeiderpartiets egne velgere at de ønsker å stoppe leting etter olje og gass i nye områder. Da er mitt spørsmål: Hvorfor diskuterer statsministeren med stråmenn i stedet for å møte de argumentene som stadig flere i Norge er enige i, nemlig at leting etter mer fossil energi er både dårlig klimapolitikk og risikabel industripolitikk?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:36:12]: Avgjørelsen om leteaktivitet på norsk sokkel skal regjeringen ta, og det skal den gjøre når den vurderer et helt sett av kriterier. Det er knyttet til finansiell risiko for staten, og også klima- og miljøforhold som regnes inn, i tillegg til at selskapene vet at det går i fornybar retning, og at etterspørselen etter fossile energiresurser er på vei ned over tid.

Poenget mitt var å illustrere ganske kort at verden kommer til å trenge olje og gass i flere år framover, også som en del av det skiftet som er. Den utfordringen vi ser med de høye energiprisene i Europa nå, skyldes bl.a. at det er en veldig, veldig utsatt situasjon fordi de fornybare kildene som er på vei opp, er mer sårbare hvis det ikke er vind, og hvis det er mangel på tilgang på solkraft.

Jeg mener det er viktig for Norge å vise overfor dem som er våre kunder og partnere, at Norge er en stabil leverandør. Men Norge er også en pådriver for det skiftet vi her snakker om, for det som kommer til å endre dette, er ikke at Norge på tilbudssiden stenger ned, men at det på etterspørselssiden etter kraft kommer forventninger om fornybar energi, og at den finnes. Da må den utvikles, og her har Norge en stor industriell mulighet knyttet til f.eks. havvind og hydrogen.

Et veldig viktig kriterium for dette er at vi lykkes med fangst og lagring av CO₂. Lykkes vi med fangst og lagring, kan også den norske gassen ha nytte i et litt lengre perspektiv. Så det er det vi må få fram. Det er også for det første et viktig budskap i Glasgow, at den industrielle overgangen vi skal få til med å skape den nye kraften, som kommer fra fornybare kilder, er en industriell prosess. Og også at de omstillingene som må til i industrien, må ha økonomi for å kunne bæres. Der kan Norge være en pådriver. Vi skal bidra til det, både finansielt og industrielt.

Audun Lysbakken (SV) [10:38:12]: Hvis vi skal få til det industrielle skiftet, må klimapolitikken og oljepolitikken henge sammen, og da må vi ta hensyn til hvordan vi tror etterspørselssiden vil utvikle seg, når vi skal diskutere hvor stort det tilbudet vi selv skal bidra til, skal være.

Jeg merket meg at førsteministeren i Skottland, Nicola Sturgeon, som er i en veldig tilsvarende situasjon som statsminister Gahr Støre, med en økonomi sterkt avhengig av olje og gass og en industri sterkt avhengig av det, sa følgende i et intervju i anledning Glasgow: at det for land som deres, med store gjenværende ressurser av olje og gass, er fristende å fortelle seg selv og andre at en, begrunnet i både økonomi og energi, må fortsette å lete etter og utvinne olje og gass til siste mulige øyeblikk. Det vil, sier hun, etter hennes syn være fundamentalt feil, og det vil være en tilnærming som ikke kan rettferdiggjøres i møte med klimakrisen, og heller ikke rettferdiggjøres økonomisk.

Tror statsministeren at den skotske regjeringen ønsker å avvike og ikke utvikle skotsk industri?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:39:11]: Nei, og jeg er helt enig med førsteministeren. Denne regjeringen har ikke skrevet noe sted at vi skal drive til det siste mulige øyeblikk. Vi har vel, etter anslagene fra Oljedirektoratet, brukt opp mot halvparten av de påviste ressursene som er. Jeg har ikke uttalt meg i den retning i det hele tatt.

Jeg sier igjen: De avgjørelsene som skal tas om leting og aktivitet, skal regjeringen ta basert på en grundig gjennomgang. Vi har hatt 25 åpne runder. Spørsmålet om og på hvilken måte det skal være en 26., må regjeringen vurdere. Omfanget av ny aktivitet knyttet til eksisterende infrastruktur og modne områder, såkalte TFO-runder, må regjeringen vurdere. Og det må vurderes opp mot de hensynene vi her snakker om.

Det viktige er å gjøre dette parallelt med at vi har en aktiv industripolitikk for å utvikle de nye fornybarnæringene, og det Norge kommer til å trenge – apropos strømpriser – er mer fornybar kraft. Vi har en stor utfordring, og da må representantens parti og mitt parti og andre være villige til å se på vannkraft, vind på land og vind til havs. Det er de store utfordringene Norge må møte for å skaffe mer kraft.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:40:16]: Det er helt riktig at hvis vi skal få bruken av fossil energi raskt nok ned, må det løses på etterspørselssiden. Men vi må jo da føre en politikk i Norge som tar høyde for at verden faktisk kan nå de klimamålene vi jobber for. FNs programområde for miljø, UNEP, har i forbindelse med Glasgow-møtet publisert en rapport som viser at 15 av verdens største produsentland av fossil energi, deriblant Norge, har planer om et produksjonsnivå i 2030 som er 110 pst. over det som er forenlig med 1,5-gradersmålet.

Når det gjelder olje og gass, er det henholdsvis 57 og 71 pst. over.

I går kom FN med en rapport som viser at verden ikke ligger an til å nå 1,5-gradersmålet, og heller ikke til å nå 2 grader, men styrer mot 2,7 graders oppvarming.

Er statsministeren enig i at all den oljen og gassen som nå er funnet og planlagt produsert i verden, ikke kan brennes?

Statsminister Jonas Gahr Støre (A) [10:41:15]: Det virker vel sannsynlig at all den oljen og gassen som er funnet, ikke kan brennes. La meg si det slik: Vi reiser til Glasgow for å bidra der gjennom de dagene denne konferansen varer, til forpliktelser, politikk, mål og oppfølging som kan nå 1,5-gradersmålet. Det er et stort, kollektivt ansvar.

Det er bevegelse i noen av de største landene. Den kommer sent, men den er på vei. I møte med den russiske utenriksministeren i går hørte jeg toner som sier noe om Russlands syn på dette som vi aldri har hørt før. Troverdigheten i det får vi måle når vi kommer til de store konferansene, og Kina det samme. Norge skal være en pådriver for det.

Så har Norge her ikke bare et ansvar, men en stor mulighet, etter min mening, hvis vi har økonomi i selskapene og økonomi i staten til å drive fram en del av de teknologiske løsningene som kan kutte Norges utslipp, men som i tillegg kan bidra til å kutte globale utslipp. For de teknologiene vi kan noe om, kommer verden til å trenge.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:42:16]: Jeg synes det var et godt svar, for det er jo rett og slett sånn at den brutale matematikken i klimakrisen, er at det allerede er funnet mer fossil energi i verden, også mer olje og gass, enn det vi kan brenne hvis vi skal unngå katastrofal global oppvarming. Dette er det store paradokset som vi må løse i norsk politikk de neste årene: Enten lykkes vi med å få solgt all den oljen vi har på lager og alt vi skal lete etter – men forutsetningen for det vil veldig fort bli en verden som ikke lykkes med å nå klimamålene – eller så lykkes vi med en klimapolitikk som hindrer så mye olje i å brennes at spørsmålet med én gang melder seg om det er lønnsomt og klokt å fortsette å lete etter mer fossil energi.

Jeg mener i hvert fall det må være en god begynnelse at regjeringen er ærlig og tydelig på at her ligger det en potensiell stor spagat for Norge. Er statsministeren enig i det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:43:12]: Jeg forholder meg ikke til spagater, jeg forholder meg til at det vi skal gjøre, skal være lønnsomt og klokt. Det tror jeg er et godt utgangspunkt fra representanten Lysbakken, som jeg er enig i.

Prisbildet her er det vanskelig å stå nå og si noe om – de som har gjettet på det, har ofte tatt feil. Men det er antatt, ser jeg i noen kalkyler, at det vi kommer til å se ut over nå, er at oljeprisen vil falle til 35 dollar, og det vil utløse at vi får fornybar energi. Akkurat nå er oljeprisen mye høyere enn det, og det skyldes jo en del av dette skiftet som er på gang i Europa, som ikke er jevnt. Kullet er ikke erstattet, og kull er fortsatt attraktivt.

Så det er en stor transformasjon som skal til, og det som ligger i FNs rapporter og IEAs rapporter, er også at det haster med å utvikle de nye energiformene, de nye teknologiene og de nye næringene, slik at etterspørselsiden kan vende seg dit. Det ønsker Norge å bidra til. Det er kanskje litt karikert å si at dette skal ende i Norge fra en dag til en annen, men det er for å vise at der vi er i dag, er Norge – som et demokratisk og forutsigbart land – en viktig leverandør av energi til Europa, og det skal Europa vite.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:44:19]: Da er vi fortsatt i den situasjonen at hvis vi skal nå klimamålene, holde oppvarmingen nede på 1,5 grad – og også under 2 grader – vil betydelige mengder fossil energi som i dag er planlagt produsert, ikke kunne brennes. Så øker alle land nå sin leting, sin produksjon, også ut fra en tanke om at det vil være et problem hvis det er andre land som får selge f.eks. den siste oljen. Produsentlandene må jo på et eller annet tidspunkt begynne å snakke sammen om hvordan man skal styre denne prosessen.

Er det aktuelt for regjeringen å ta initiativ til en prosess med andre oljeprodusenter for å diskutere hvordan man skal styre den nedtrappingen, slik at en ikke leter etter – og setter i produksjon – mer olje og gass enn det som faktisk er mulig å selge innenfor klimamålene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:17]: Dette blir et tema i Glasgow: Hva er energibildet framover, hvilken kurs setter vi, hvilke forpliktelser tar statene på seg? Følger de opp de forpliktelsene, har vi en ganske sterk dynamikk i retning fornybar, og da er vi på vei i en gradvis overgang bort fra fossil. Norge vil forfekte våre syn i de sammenhenger der vi møter andre land – Glasgow er en av dem – og der vi møter andre energiprodusenter, er det også naturlig å diskutere dette. Det gjelder også overfor EU, som er den politiske sammenhengen for veldig mange av våre viktigste kjøpere, særlig av

gass. Der mener regjeringen at i forbindelse med dette målet EU har, «Fit for 55» – altså å nå 55 pst. reduksjon – kan Norge spille en større rolle enn vi gjør i dag, ved å sette oss ned og se på hvordan våre teknologier, det vi leverer, vår fangst- og lagringskapasitet, kan spille en større rolle.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:46:28]: De høye strømpri-sene bekymrer mange. Inkassobyråene forventer et ras av regninger til inkasso framover. Stortinget har gjort vedtak om bostøtte og sosialhjelp, så noen vil få hjelp med strømrregningene, men det hjelper ikke alle som trenger det. Strømkrisen kommer til å vare i årevis framover. NVE varsler som kjent høyere og mer ustabi-le strømpriser i mange år framover.

Arbeiderpartiet gikk som kjent sammen med de borgerlige om å underlegge Norge ACER og koblet oss dermed tettere til EUs strømmarked. Konsekvensene av stadig flere eksportkabler blir nå stadig tydeligere, ikke minst med åpningen av North Link til Tyskland i som-mer som ga markert høyere strømpriser i Sør-Norge. Nå er også kabelen North Sea Link til England satt i gang.

En løsning som samtidig vil sikre at vi ikke sløser med strømmen, er å innføre et toprissystem der vi sikrer rimelig strøm til et vanlig forbruk, mens unødvendig luksusforbruk koster mer. Det kan gjøres ved at strøm-forbruk over et visst nivå per år koster mye, mens prisen for strøm opp til den grensen er rimelig. Vil Arbeider-partiet støtte en sann ordning, som vil kunne sikre rime-lig strøm til vanlige folk, mens luksusforbruk koster mer? Eller vil Arbeiderpartiet fortsette med dagens mar-kedsstyrte strømpriser, der altså kraftselskapene vinner, mens vanlige folk taper?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:48:02]: Norge er koblet til landene rundt seg med en overføringskapasi-tet som jeg mener i sum har tjent Norge godt. De gange-ne vi har utfordringer med krafttilgang, får vi påfyll fra land utenfor, og vi bidrar i et gjensidig forhold. Det me-ner jeg vi ikke skal rokke ved. Vi skal gå gjennom og for-stå effektene av dette. Derfor har denne regjeringen sagt at det ikke skal bygges nye utenlandskabler, vi har sagt at det skal være statlig kontroll over de kable-ne som er bygget. Vi skal ha de samfunnsøkonomiske forståelsene av dette.

Det viktigste grepet for å hindre vedvarende høye strømpriser i Norge er å bygge mer kapasitet for kraft. Det er ikke gjort over natten, men disse beslutningene må tas. Vi ønsker en samlet plan for vind på land, vind til havs og for hvordan vi håndterer og styrker kapasiteten fra vannkraften vår. Det er viktig for norsk industri, som

har bygget seg en posisjon som kraftforedlende industri. Vi ønsker å styrke den. Det er selvfølgelig også viktig for norske husholdninger.

Dette toprissystemet som Rødt snakker om, har ikke vi programfestet eller gått inn for. Jeg har sett det utredet ved tidligere anledninger. Det er veldig byråkratisk, og det er veldig store muligheter for å omgå systemet. Man kan ha et hus hvor man har ett nummer i kjelleren og ett i hovedetasjen – og sånn sett er en som ikke har luksusforbruk. Så man kan dele opp luksusforbruket slik at det blir annerledes. Jeg tror ikke det er den strategien som treffer. Jeg tror vi må være klare til å stille opp for dem som blir særlig rammet når disse prisene stiger, og vi har hatt vedtak om det knyttet til bostøtten. Vi må styrke kommuneøkonomien, så de kan følge opp med sosialhjelp.

Men først og fremst må vi som land over tid – som en del av det grønne skiftet, klimaforpliktelsene, men også for oss som forbrukere – utvikle, bygge og transportere mer kraft, fornybar kraft, i landet vårt.

Bjørnar Moxnes (R) [10:50:06]: Dette handler i bunn og grunn om viljen til politisk styring over arvesølvet vårt, altså over strømmen.

Jeg hører disse ramaskrikene om mer byråkrati, som særlig kommer fra høyresiden, når vi foreslår toprissystem. Men i dag er det jo folk flest som har fått byråkratijobben i fanget, altså med et strømmarked hvor det er hundrevis av strøm- og nettleieavtaler, hvor det er altfor lett å trå feil, surre seg inn i en avtale med liten skrift og med veldig mange fordyrende ekstratjenester. Så vi tenker at det kanskje er en fordel at staten tar seg av byråkratiet, og at vi letter folk flest for den jobben med byråkratiet som i dag kommer som en følge av et liberalisert, markedsliberalistisk strømmarked.

Ser Gahr Støre at det er en fordel at staten tar seg av den jobben, og at man da kanskje slipper at forbrukerne må ta den typen jobb som de gjør i dag?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:51:02]: Jeg vil si at hvis staten kan bidra til å rydde opp i forhold i et mylder av tilbydere til vanlige folk, er jeg villig til å se på det. Det har noe med forbrukerrettigheter og forbrukerpolitikk å gjøre at det skal være oversiktlig og tilgjengelig for folk, så det mener jeg er et viktig tema.

Så vi jeg si at et markedsliberalistisk system, altså kraftbransjen i Norge, vel er rimelig politisk styrt. Det er viktige politiske vedtak som ligger til grunn for hvordan vi utvikler våre kraftressurser. Det er store, krevende politiske spørsmål om å bygge vindkraft. Vi har saker som er aktuelle nå, som viser noen av utfordringene der, og som krever politiske beslutninger. Så vi trenger mer kraft, og der er det politiske vedtak som skal til. Da vil staten, i denne sammenheng regjering og storting, måt-

te ta et større ansvar framover. Jeg har bare ikke tro på at det toprissystemet som Rødt legger fram, er et overbevisende svar på den utfordringen vi har. Hvis det skulle vise seg at det var et veldig godt svar, skal vi selvfølgelig vurdere det, men det jeg har sett av materiale om det til nå, er ikke overbevisende.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:52:05]: Strømprisene er markedsstyrt, og de øker i takt med hver ny kabel som bygges, som altså vil gi mer eksport av strøm fra Norge. Den forrige regjeringen inngikk avtale med både Tyskland og England om å koble oss tettere på med både NorthLink og North Sea Link, og i avtalen de har signert, skriver de altså at de ikke ønsker å bremse eksporten av strøm, heller ikke i perioder hvor det er høy strømpris fordi det er lite tilgang i markedet. Dette er signert av den forrige regjeringen. Man skal altså kunne ha full eksport av strøm fra Norge i en periode med galopperende strømpriser, lite vann i magasinene og ingen hindringer for å sikre norske innbyggere og norsk industri billig kraft og unngå strømprissjokk. Vil statsministeren holde seg til disse avtalene som Høyre har inngått, om ingen som helst begrensning i eksporten av strøm, eller vil han se på avtalene på nytt for å sikre norske interesser?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:53:07]: Det sikrer norske interesser å respektere avtaler vi har inngått. Jeg har bare lyst til å si at det har også vært tilfeller der Norge har hatt gleden av å kunne importere billig kraft. Det skjer jo deler av døgnet nå også, fra landene rundt oss, så den ene siden av historien som representanten Moxnes deler her, gir ikke et bilde av helheten.

Men det er flere spørsmål vi må inn og se på nå, med den situasjonen som er med både kraft og priser, som f.eks.: Hva er situasjonen for nivået i magasinene våre? Går vi inn i perioder med at det nivået er for lavt? Det er jo veldig lavt i en del sammenhenger nå. Vi er også opp-tatt av å forstå de bredere sammenhengene med hvordan vårt eksport-/importforhold virker. Dette har vært en reform som jeg mener har tjent Norden godt siden 1990-tallet, da det ble innført, og denne måten å samarbeide på mellom land trenger også Europa å få til. De ligger langt etter, med dårlig utveksling mellom land. Og så skal Norge fortsette å legge til rette for at vi ivaretar våre interesser: tilgang på kraft og produksjon av kraft.

Presidenten: Moxnes – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:54:12]: Det har vært mange runder i Stortinget om NorthConnect. Arbeiderpartiet har ikke støttet Rødts forslag tidligere om å stanse den

nye eksportkabelen til Skottland, som da ikke eies av Statnett. Nå ligger konsesjonssøknaden om NorthConnect i realiteten på vent i departementet, og regjeringen kan – hvis de skulle ønske det – trykke på knappen som godkjenner enda en ny eksportkabel for norsk strøm, som vil drive prisene enda mer opp, til skade for både norske innbyggere og norsk industri.

Kan vi nå få en garanti fra statsministeren, både til oss, til industrien og til norske strømkunder, om at NorthConnect-søknaden blir avvist av denne regjeringen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:02]: Uten å slå opp, la meg likevel referere til hva vi skriver i Hurdalsplattformen, at det skal ikke bygges nye utenlandsforbindelser i denne perioden.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Guri Melby (V) [10:55:28]: I forrige uke snakket vi mye om vanlige folk i denne salen. Jeg lurte på om et grunnleggende skille mellom vanlige folk og ikke vanlige folk, er hvem som leser Financial Times.

Jeg tenkte i hvert fall at jeg i stedet skulle ta utgangspunkt i en artikkel fra VG i dagens spørretime. Der er Thorbjørn Jaglands biografi omtalt. Den heter «År i fred og ufred». Der beskriver den tidligere lederen av Nobelkomiteen at han opplevde press fra daværende utenriksminister, nåværende statsminister, Jonas Gahr Støre, om ikke å gi fredsprisen til menneskerettighetsforkjemperen Liu Xiaobo. Jagland skriver at Gahr Støre under en mottakelse i Oslo rådhus la armen rundt Jagland og sa: Du har vel ikke tenkt å ødelegge vårt forhold til dette store landet – med referanse til Kina.

Videre skriver Jagland at i høynivåuken under FNs generalforsamling møtte han daværende utenriksminister Gahr Støre, og at utenriksministeren benyttet sjansen til å fortelle at forhandlingene mellom Norge og Kina om en frihandelsavtale ville stoppe opp hvis fredsprisen gikk til en kinesisk dissident.

Jeg har ikke til intensjon å gjøre meg til dommer over hvem som snakker sant i denne diskusjonen, men det jeg er interessert i, er hva slags holdning Jonas Gahr Støre og regjeringen har til Den Norske Nobelkomité og hva slags rolle regjeringen har når det gjelder å påvirke tildeling av Nobels fredspris. Jeg mener at vi i lys av dette trenger en forsikring fra statsministeren om at regjeringen vil avstå fra ethvert forsøk på å utøve politisk press mot Nobelkomiteen med formål å påvirke tildelingen av Nobels fredspris.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:07]: Jeg tror det er klokt av representanten å ikke gjøre seg til dommer i den saken. Jeg vil avvise at jeg har lagt press på Nobelkomiteen i noen sammenheng.

Jeg arbeidet med internasjonale saker i ni år på Statsministerens kontor. Det var en jevnlig strøm av folk som kom til Statsministerens kontor fra utlandet, som drev kampanje for et eller annet kandidatur for Nobels fredspris. Jeg husker at tilbakemeldingen – svaret – bestandig var at det er en uavhengig komité som vokter sin uavhengighet strengt. Medlemmene tar sine beslutninger i et lukket rom. Det er det norske myndigheter forholder seg til, slik at det er ikke noen vei til påvirkning gjennom den norske regjering.

Jeg har heller ikke erfart eller opplevd at norske regjeringer har drevet aktiv påvirkning inn mot Nobelkomiteen. Vi vet at den har høy integritet, den tar sine beslutninger og har erfarne folk som følger med på det. Så det er en selvfølge også for denne regjeringen.

Vi har hatt en gjennomgang her i Stortinget rundt prinsippet for hvem som sitter i Nobelkomiteen – det har vært nødvendig de siste årene – og jeg mener partiene har fulgt opp det på en god måte. Det sitter folk der nå med høy integritet, de er oppnevnt fra partiene, og vi bruker tid i utlandet på å forklare at det betyr ikke at de snakker for partiene, selv om de har hatt ulike verv i tidligere sammenhenger. Verden forstår dette. Det er en del land som ikke vil forstå det, for det er en del av deres autoritære retorikk at de tolker at ethvert forhold som kommer ut av en stat, er statskontrollert. Sånn er det ikke i Norge. Sånn skal det ikke være i Norge. Derfor tror jeg at nordmenn flest, og også regjeringen, er stolt av at vi har det vi kaller verdens mest berømte pris, nemlig Nobels fredspris. Den blir delt ut fullt og helt på grunnlag av Alfred Nobels testamente, av en komité som tar den beslutningen, og selvfølgelig uten påvirkning fra en regjering.

Guri Melby (V) [10:59:00]: Jeg er glad for at statsministeren er såpass tydelig, både når det gjelder hans tidligere handlinger, og når det gjelder regjeringens holdning til Nobelkomiteen og dens uavhengighet. Likevel er det jo ingen tvil om at det at Liu Xiaobo fikk den prisen, skapte utfordringer i forholdet mellom Norge og Kina. Siden den gang er det vel også ganske bred enighet om at menneskerettighetssituasjonen og den måten Kina opptrer på mange steder, gir stor grunn til bekymring.

Spørsmålet mitt til Jonas Gahr Støre er: I Hurdalsplattformen er det relativt generelle formuleringer når det gjelder samarbeidet med Kina i årene framover. Det har vært jobbet med en frihandelsavtale over svært mange år, og spørsmålet mitt er hva regjeringen Støre har tenkt å gjøre med den frihandelsavtalen. Min mening vil være at nå er ikke tidspunktet for å inngå en frihandelsavtale med Kina på grunn av den svært utfor-

drende situasjonen bl.a. i Hongkong, Taiwan og en rekke andre land. Hva mener statsministeren om det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:00:02]: Inntil for to uker siden var det representantens kollega Iselin Nybø som var næringsminister og hadde ansvaret for dette. Jeg skal sette meg inn i hva som er status for arbeidet med frihandelsavtalen, som den regjeringen har hatt ansvaret for i åtte år. Representantens parti har hatt ansvar for det i Næringsdepartementet, men regjeringen som hun har vært en del av og støttet, har altså i åtte år arbeidet med dette. Det var regjeringen Solberg som inngikk en avtale med Kina – som tok forholdet videre etter årene med redusert kontakt – og som har tatt ansvaret for å arbeide videre med en frihandelsavtale. Så jeg vil vite godt om hvor vi står i forhold til den avtalen, hva som er status og innhold i den. Det har jeg ikke fått gjort på de to ukene jeg har vært i jobben. Men generelt sett er Norge opptatt av at vi skal ha en regelstyrt ramme rundt internasjonal handel. Det går gjennom WTO, og det går gjennom internasjonale avtaler, og de inngår vi om vi anser at det tjener norske interesser og er i tråd med norske verdier.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:01:10]: Kollektivselskapene har tapt enorme inntekter under koronapandemien, og statsministeren har uttalt seg veldig overordnet om regjeringens posisjon når det gjelder dette i debatten foreløpig. Ruters passasjertall fire uker etter gjenåpningen viser en nedgang på 22 pst. sammenliknet med samme periode i 2019 og et foreløpig tap på 1,2 mrd. kr. Kollektivselskaper over hele landet rapporterer om svikt i billettinntekter, som kan føre til både store kutt i kollektivtilbudet og økte billettpriser hvis ikke regjeringen tar grep.

Dette er en varslet katastrofe for kollektivtransporten. Vi risikerer at satsingen på miljøvennlig transport settes ti år tilbake, og at det blir vanskeligere og dyrere for våre medmennsker å velge miljøvennlig i hverdagen. Fylkeskommunene og byene har vært tydelige i bestillingen om at de ønsker å videreføre den statlige kompensasjonen som foreløpig har vært, minimum ut første halvår 2022.

Hva er regjeringens posisjon på å videreføre denne statlige kompensasjonsordningen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:02:23]: Jeg slutter meg til mye av den beskrivelsen representanten gir, og jeg sa i et tidligere svar at dette er et alvorlig tilbakeslag for kollektivtrafikken som vi har all interesse av å kunne rette opp.

Det er to typer utfordringer her. Det er den økonomiske situasjonen for disse selskapene, av typen Ruter i byen som representanten og jeg bor i, og hvordan de kan klare å komme seg videre uten å bli varig skadet av det bortfallet av inntekter. Dette er regjeringen klar over. Det har vært gitt kompensasjon, som representanten peker på, og vi deler ambisjonen om at selskapene kan komme opp igjen på et godt nivå med kollektivtilbud.

Den store utfordringen er å få folk til igjen å velge kollektivt. Her er det et par utfordringer. Den ene er knyttet til hvorvidt folk kommer til å reise mindre fordi det blir mer hjemmekontor på dagtid. Den andre er hvorvidt folk har begynt å velge andre transportformer, som f.eks. bil, og det tar tid å komme tilbake igjen til varen med kollektivtrafikk.

Disse spørsmålene har vi til vurdering. Det er både et spørsmål om hvordan vi prioriterer kommuner og fylker i budsjettet – det kommer vi tilbake til – og et spørsmål om de ordningene som har vært, og varigheten av dem. Men regjeringen har dette til vurdering og vil komme tilbake når vi har konkludert.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [11:03:39]: Jeg takker for svaret og minner om at Miljøpartiet De Grønne nå også er innvalgt fra Akershus.

Det er i stor grad fylkeskommunene som sitter med denne problemstillingen i fanget, og de styres i stor grad av et rød-grønt flertall. De har under hele pandemien kjempet en kamp mot Solberg-regjeringen for å få videreført denne kompensasjonsordningen, og vi har merket oss at regjeringen Solberg hver gang – om enn etter lange diskusjoner – har levert på fylkeskommunenes behov. Hvordan ser statsministeren for seg at regjeringen vil sikre at kollektivselskapene skal kunne opprettholde rutetilbudet og tilpasse tilbudet til nye reisevaner, dersom man ikke viderefører den statlige kompensasjonsordningen ut første halvår 2022?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:04:32]: Jeg gjen-tar at vi kommer tilbake til dette. Jeg kan ikke gi et konkret svar på det nå.

I pandemitiden har vi også vært opptatt av at tiltakene skal vare så lenge krisen varer. Vi er på vei ut av pandemien. Viktige tiltak som har vært i kriseordningene, pandemitiltak, blir gradvis avviklet. Jeg ser klart at det er krevende å vite når man skal avvikle på de ulike områdene, og dette er et felt som er spesielt krevende.

Det tilbudet som skal videreføres, må også samsvare med passasjergrunnlag, folk som reiser, og hvordan de reiser. Men som sagt: Vi har dette til vurdering og kommer tilbake til Stortinget med svar på det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:05:35]: Koronapandemien preger oss fortsatt. Selv om vi er over i en normal hverdag og kan kalle samfunnet for stort sett åpent igjen, er det fortsatt noen som lever med store begrensninger. Det siste døgnet – i hvert fall i går – ble det registrert 1 144 nye koronasmittede i Norge, og det er mer enn dobbelt så mange som på samme tid i forrige uke. Samtidig kunne vi lese i Aftenposten i går at vaksineringen i Norge nesten har stoppet opp, og at det er nær en halv million voksne nordmenn som fortsatt er uvaksinerte. Ifølge ukerapporten for uke 41 fra Folkehelseinstituttet har antallet nye innlagte pasienter på sykehus holdt seg relativt stabilt de siste fire ukene, men FHI varsler om at det er usikkerhet om utviklingen gjennom resten av høsten og vinteren. Vi ser at smitten ikke slipper taket. 78 kommuner, ifølge VGs oversikt, har en stigende trend.

Torsdag i forrige uke spurte representanten Erna Solberg statsministeren om å redegjøre for på hvilken måte regjeringen vil håndtere pandemien fremover, og om regjeringen vil komme til Stortinget og orientere oss om situasjonen. Da svarte statsministeren at det må ha skjedd noe som gir grunn til uro når man nå vil ha en orientering fra statsministeren i Stortinget. Jeg registrerer at regjeringen nå har kalt inn til pressekonferanse i morgen om koronasituasjonen. Vi vet at det er krevende for helsepersonell, for pårørende, for befolkningen – og for regjeringen – å håndtere usikkerheten som en pandemi bringer med seg. Jeg har registrert at regjeringen som har tiltrådt, har informert befolkningen om regjeringens politikk på mange områder, men ikke pandemi-håndteringen. Hva er denne regjeringens prioritering når det gjelder å håndtere pandemien?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:07:37]: La meg bare først si at helseministeren har tatt kontakt med komiteen, det tror jeg representanten vet, og det er avtalt et møte 9. november med komiteen om en full gjennomgang der. Det har komiteen takket ja til, jeg tror datoen er avtalt, og i morgen kommer helseministeren til å ha en pressekonferanse hvor hun går gjennom hvordan regjeringen nå håndterer saken.

Kort fortalt er vi over i en normalsituasjon med forhøyet beredskap. Det betyr at vi er kommet dit at mange av tiltakene blir avvirket, men det følges veldig nøye.

Det er klart det er grunn til uro over at en halv million nordmenn ikke er fullvaksinert. Å øke det er noe som følges opp i mange sammenhenger, at folk tar både første og annen dose.

Grunnen til at nasjonale tiltak er mindre relevante og påkrevet nå, er jo at de blir lite treffsikre når de aller fleste av oss er vaksinert. Derfor har man fokusert på den

lokale smitteutviklingen, og den er jo nå særlig økende i nord, hvor det også treffes tiltak.

Så linjene er de vi har ligget på i høst, at vi ser at vi har kommet i en situasjon hvor vi selvfølgelig følger smittetallene, men blir ikke så urolige over smittetallene nå som vi gjorde for et halvt år siden, fordi man ser på innleggelser og på respiratorbehandling. Jeg fikk en full gjennomgang fra helsemyndighetene i går som viser at sykehusinnleggelser, respiratorbehandling osv. er på et nivå som ikke gir grunn til generelle tiltak. Men lokale tiltak, håndteringen av hvordan TISK-strategien skal videreutvikles, på hvilket nivå den skal ligge, og også synet på andre tiltak som må tas lokalt, følges veldig nøye.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:09:23]: Jeg takker for svaret. Det er riktig at helsekomiteen har fått et tilbud om den type orientering, men det kommer jo ikke til erstatning for å holde hele Stortinget orientert om regjeringens strategi fremover på dette området.

Det er grunn til å være på vakt når vi ser at smitten kan være på vei opp igjen, og når helsemyndighetene i sin ukerapport mener at det er usikkerhet om utviklingen gjennom høsten.

Med ny regjering og en usikker smittesituasjon, som vi nå står i, vil jeg spørre statsministeren igjen: Vil statsministeren gi en redegjørelse for Stortinget om regjeringens koronastrategi?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:10:11]: Hvis det er nødvendig for å klargjøre Norges politikk når det gjelder korona, er det noe statsministeren vil vurdere, men jeg opplever ikke at det er en usikkerhet rundt det. Jeg opplever at det er løpende orientering fra helsemyndighetene. Vi må også over i et mer normalt nivå på informasjonsvirksomheten. Det er ikke påkrevet at regjeringen skal ha én til to pressekonferanser i uken når bildet er som det er i dag.

Vi er over i en normalsituasjon med forhøyet beredskap, og det gjelder å gjenta og understreke hva det betyr. Det betyr at frontlinjen fortsatt er kommunene. Vi må følge opp kommunene og sørge for at de har ressurser, og at de har oppfølging, og selvfølgelig være årvåkne om det trengs tiltak som går utover det. Vi skal sørge for at befolkningen blir holdt orientert, det får vi anledning til i morgen når helseministeren skal ha sin pressekonferanse med Folkehelseinstituttet og Helsedirektoratet, og selvfølgelig også Stortinget.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tone Wilhelmsen Trøen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:11:10]: Den forrige regjeringens prioritering var å sette barn og unge først når man må treffe tiltak, sikre arbeidsplasser og så iva-

reta resten av samfunnet. Det er viktig for Stortinget å vite hvilken prioritering den nye regjeringen gjør. Vi er alle opptatt av at de tiltakene som hittil har vært iverksatt, har vært for å redusere risiko for smitte og verne mest mulig om barn og unges situasjon.

Som jeg sa, var Solberg-regjeringens førsteprioritet hensynet til barn og unge hele veien. Vil det fortsatt være slik for statsministerens regjering? Hvordan vil regjeringen sikre at barn og unge får mest mulig tilstedeværelse på skolen, som vi jo vet er uhyre viktig for barn?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:12:07]: Dette var jo ikke regjeringen Solbergs prioritet alene. Barn og unge først har vi vært opptatt av hele veien. Og vi har etterlyst flere tiltak i den perioden pandemien varte.

Barn og unge og arbeidsplasser har selvfølgelig vært viktig. Jeg er nå opptatt av at de som er spesielt sårbare, de som har underliggende sykdommer, og som opplever at vaksinen kanskje ikke gir den dekningen den skal gi, nå får et tilbud om en tredjedose, og at de får en oppfølging. Det er en gruppe mennesker i vårt land som har en veldig stor byrde gjennom pandemien fordi de hadde mistet tjenester og tilbud den tiden det var nedstengning og de ikke fikk oppfølging og hjelp. Det er også en del innenfor feltet psykisk helse som kommer sårbare ut av pandemien, som vi også vil følge opp og fokusere på framover.

Når det gjelder at barn og unge skal kunne gå på skolen, og at skolene er forberedt: Jeg synes skolene har levert imponerende under de krevende omstendighetene som har vært, og vi vil selvfølgelig følge dem opp spesielt.

Presidenten: Tone Wilhelmsen Trøen – til oppfølgingsspørsmål.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [11:13:09]: Nå nevnte statsministeren muligheten for en tredje vaksineringsprosjekt. Jeg nevnte det i mitt hovedspørsmål, og statsministeren bekreftet også utfordringen med at vi fortsatt har veldig mange uvaksinerte. Hva er regjeringens plan for å få fart på vaksineringsprosjektet igjen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:13:29]: Det er jo frivillig vaksineringsprosjekt, og det tror jeg er en riktig linje. Det har store konsekvenser ikke å ha det. Etter hvert som vi lærer mer om hvem som ikke er vaksinert, gjelder det å ha et godt informasjonstrykk rettet mot de gruppene. Vi begynner nå å kunne en del om den delen av befolkningen som ikke er vaksinert, kjennetegn ved dem. Hva som skal til for å nå dem, kan være knyttet til kultur, språk og tilgjengelighet i møte med helsevesenet. Da er strategien generell informasjon: Vaksine beskytter,

vaksine gjør det mulig å åpne samfunnet og gjøre det tilgjengelig for folk i den livssituasjonen de er i.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:14:15]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 12, fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir, etter anmodning fra finansministeren, flyttet og besvart etter spørsmål 2, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 13, fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministerens, er overført til kultur- og likestillingsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet blir, etter anmodning fra kultur- og likestillingsministeren, flyttet og besvart før spørsmål 26, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 27, fra representanten Heidi Nordby Lunde til næringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Linda Hofstad Helleland (H) [11:14:50]: «Solberg-regjeringen har igangsatt viktige statlige digitaliseringsprosjekter, som for eksempel i skatteetaten. Fellesløsningene bidrar til å gjøre hverdagen for innbyggere og bedrifter enklere og tryggere. Rådgivernæringen utgjør en viktig spisskompetanse i flere digitaliseringsprosjekter, men i Hurdalsplattformen vil regjeringen «Kutte i konsulentbruk i staten ved å utvikle egen kompetanse».

Hvordan vil digitaliseringsprosjektene underlagt Finansdepartementet fortsette, uten bruk av rådgivere fra privat sektor med riktig spisskompetanse?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:15:34]: Jeg tror jeg vil ta meg den frihet og si at her tror jeg representanten Hofstad Helleland – bevisst eller ubevisst – misforstår hva regjeringen har sagt. Det vi er opptatt av, er å kutte i den offentlige pengebruken til PR-konsulenter og PR-byråer. Vi vil ha kostnadene ned. Det stemmer at vi også vil ha ned den generelle bruken av konsulenter i staten. Vi ønsker at det offentliges penger skal brukes mest mulig effektivt, men man skal selvfølgelig kunne bruke ekstern kompetanse til digitalisering eller andre typer prosjekter i offentlig sektor.

Regjeringens utgangspunkt er at vi skal snu utviklingen med at staten bruker mer og mer penger på kostbare konsulenter. Vi vil satse på å bygge egen kapasitet og kompetanse i forvaltningen. Vi mener vi må være nøye med hvordan vi bruker skattebetalernes penger.

Ulike offentlige virksomheter kan ikke ha spisskompetanse på alle områder, og derfor er det naturlig at en i f.eks. digitaliseringsprosjekter leier inn kompetanse og bruker konsulenter, og også gjør det i skatteetaten på en måte som gjør at en kan få mer kunnskap i sin egen etat. Det er det den nye regjeringen skal jobbe med – hvordan bygger vi opp egenkompetansen, hvordan får vi ned kostnadene, og hvordan sørger vi for omstilling i det offentlige? Selvfølgelig skal vi leie inn hjelp når vi trenger det, men over tid skal vi få ned kostnadene på bruk av eksterne konsulenter.

Regjeringen er krystallklar på at når det gjelder kjøp av PR-tjenester, mener vi at det er tjenester man i minst mulig grad skal kjøpe. Man skal over tid stoppe kjøpet av rene kommunikasjonstjenester. Det er regjeringens klare mål. Til grunn for det ligger en respekt for at alle de pengene vi forvalter i offentlig sektor, er betalt inn av norske skattebetalere. Derfor skal de brukes effektivt og godt. Vi kommer til å bruke konsulenter, men det må selvfølgelig gjøres med minst mulig kostnader for fellesskapet. Vi har spesielt pekt på PR- og kommunikasjonsrådgivning; der ønsker vi å stramme kraftig inn.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:17:40]: Jeg tror ikke vi trenger å bruke så mye tid på bruken av PR-konsulenter, for jeg tror alle de politiske partiene på Stortinget er enige om at det er fint om det reduseres og begrenses. Men det er jo helt nye signaler fra finansministeren i dag når han sier at regjeringen vil leie inn hjelp når man trenger det. Det er noe ganske annet enn det som står i Hurdalsplattformen, for der står det at man skal kutte i konsulentbruken og bygge opp egen kompetanse. Vi snakker om en bransje med over 100 000 ansatte, 60 pst. av dem jobber i Distrikts-Norge, utenfor Oslo, altså. De har hjelmen på.

Hvor mange lønnsomme arbeidsplasser i privat sektor anslår finansministeren vil bli lagt ned fordi regjeringen vil forhindre statlige etater i å benytte seg av denne spisskompetansen?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:36]: Vi har ikke sagt at vi skal forhindre offentlig forvaltning eller staten i å bruke spisskompetanse når man trenger det. Men Senterpartiet og Arbeiderpartiet mener at det er klokt å bruke offentlige penger mest mulig effektivt. Vi ønsker f.eks. å prioritere at folk som tjener under

750 000 kr, skal få mindre skatter og avgifter. Ergo må vi se hvordan vi kan bruke offentlige penger mer effektivt, og da er en av de måtene vi ønsker å gå inn i det på, å se på bruken av konsulenttjenester, for det er dyrt. Jeg mener å huske at det ble brukt 12 mrd. kr til konsulenter i staten det siste året som representanten Linda Hofstad Helleland var statsråd. Vi må selvfølgelig se om vi kan spare penger der. Ifølge et offisielt svar fra Jan Tore Sanner, da han var finansminister, brukte staten over 600 mill. kr på organisasjonsrådgivning og PR-rådgivning. Da begynner vi å kutte, og vi kommer allerede i budsjettet i høst til å synliggjøre at vi ønsker å stramme inn på f.eks. kjøp av organisasjonsrådgivning og PR-rådgivning, for vi mener at en skal bruke de pengene på en annen og bedre måte.

Linda Hofstad Helleland (H) [11:19:38]: Jeg tror det er veldig forvirrende for Stortinget når det er så stor avstand mellom det som står i plattformen, og det som finansministeren står og sier her. Nå sier finansministeren at regjeringen vil bruke tjenester og hjelp når man trenger det, og leie inn når det er behov for det. Og i plattformen står det at man vil kutte i konsulentbruken og bygge opp egen kompetanse i departementene og forvaltningen. Her trengs det en klargjøring.

Kan finansministeren svare på om han har gått bort fra formuleringen i Hurdalsplattformen og løftene som ble gitt til folk gjennom hele valgkampen, om at man skal kutte i bruken av konsulenttjenester? Finansministeren kan gjerne også svare på hva kuttet i konsulenttjenester vil bety for økt byråkratisering og flere offentlig ansatte i statlig sektor.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:20:37]: Jeg sier jo akkurat det som står i Hurdalsplattformen, at vi skal kutte i konsulentbruken. Det er regjeringens mål. Men å kutte i konsulentbruken er ikke det samme som å kutte all konsulentbruk, og det står ikke i Hurdalsplattformen. Men vi peker i tillegg på at det er et område vi virkelig skal kutte på, og det er kjøp av PR-tjenester og organisasjonsrådgivning.

Jeg merker meg at Høyre blir utrolig bekymret for at vi sier at staten skal bruke pengene mer effektivt. Det er egentlig det som er hele formålet med Hurdalsplattformen – hvordan bruke offentlige penger mer effektivt. Vi ønsker å snu f.eks. utviklingen med at staten har begynt å kjøpe mer organisasjonsrådgivning og PR-rådgivning. Vi skal bruke det offentliges penger så effektivt som mulig, f.eks. ved at mange oppdrag løses internt.

At Høyre er bekymret over at vi skal se på hvordan vi kan spare penger på offentlig konsulentbruk, får være Høyres bekymring. Regjeringen ønsker å kutte og spare penger der.

Spørsmål 2

Tina Bru (H) [11:21:46]: «Den nye regjeringen vil innføre en geografisk differensiert veibruksavgift.

Hvordan ønsker statsråden å utforme denne, på en rettferdig måte som også sørger for at vi når klimamålene våre?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:22:01]: Veibruksavgiften brukes til å skaffe penger til fellesskapet, sånn at vi kan bygge veier og binde Norge sammen, og til å ta betalt for de kostnadene det medfører å bruke veiene.

Det som står i regjeringsplattformen, er at vi er opp-tatt av å se på hvordan vi kan klare å ha et trafikksystem som binder hele Norge sammen. I visse deler av landet er det lettere å bytte ut bilen med f.eks. buss, tog, trikk eller andre typer transportkilder, mens andre ikke har det valget. Derfor står det i Hurdalsplattformen om flere tiltak.

Det ene som skal vurderes, er om det er mulig å differensiere veibruksavgiften. Vi løfter fram det med pendlere, lufttransport der det er utfordringer med det, ferje der det er utfordringer med det – vi kommer til å gjøre mange tiltak for å redusere avstandsulempene for dem som ikke har et alternativ til bilen, som kanskje ikke kan ta toget. Det er det som ligger i plattformen.

Nå har vi startet å jobbe med tilleggsbudsjettet for i år. Vi skal begynne med å gjøre noen grep der med tanke på hva vi mener er riktig vei, og så kommer det et mer helhetlig opplegg i de kommende år.

Tina Bru (H) [11:23:15]: Jeg spurte konkret om hvordan dette kuttet i veibruksavgiften faktisk kan gjennomføres. Jeg har veldig forståelse for at regjeringen nå skal levere en tilleggsproposisjon om noen uker, og at vi får vente med å se det ordentlige innholdet til den kommer. Men jeg synes – med all respekt – at det ikke holder, det svaret som finansministeren nå kommer med. Jeg har gjennom valgkampen vært i ganske mange debatter med partileder Trygve Slagsvold Vedum der han har snakket om å binde hele landet sammen, det Norge vi er så glad i. Men nå forventer jeg faktisk mer – jeg forventer noe mer konkret om hva som ligger i det som skal være et av de viktigste tiltakene.

Samtidig sier regjeringen at de skal holde skatte- og avgiftsnivået uendret. Hvis det fremdeles gjelder, betyr det da f.eks. at veibruksavgiften eller andre avgifter skal økes for noen, for at noen andre skal få lavere avgifter – for man må jo kanskje kompensere? Har finansministeren noen tanker om det? Hvem skal få høyere avgifter?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:13]: Hovedmålsettingen til regjeringen er at for dem som er avhengige av transport, skal ikke kostnadene gå opp. Så må vi gjøre det på en måte som gjør at vi også samtidig får ned norske klimagassutslipp.

Vår kritikk av den forrige regjeringen gikk ut på at den ikke var bevisst nok på hvordan det skapte uheldige fordelingsmessige virkninger når man f.eks. strammet inn pendlerfradrag og gjorde andre typer grep, slik Høyre og Fremskrittspartiet gjorde da de satt i regjering. Derfor, når vi skal legge fram vår tilleggsproposisjon i november, vil vi selvfølgelig se på hvordan vi også i skatte- og avgiftspolitikken kan ta grep for å få ned norske klimagassutslipp, som samtidig ikke gjør hverdagen vanskeligere for dem som er avhengige av bil, dem som er avhengige av ferjen, og dem som er avhengige av å drive næring på steder der man trenger transport.

Det er det som er inngangen til denne regjeringen. Så vil vi komme med ulike tiltak og ulike grep i proposisjonen, når forslaget kommer til Stortinget.

Tina Bru (H) [11:25:15]: Jeg tror egentlig at de aller fleste partiene er enige i at vi er nødt til å se på hvordan vi kan unngå uheldige fordelingsmessige effekter, slik finansministeren snakker om. Men da er spørsmålet: Hvorfor har ikke finansministeren gjort seg litt flere tanker om hvordan man faktisk skal unngå det? Han gjentar det samme som han gjentok i valgkampen, men det er ikke konkret.

Så da kan jeg jo prøve meg på en annen innfallsvinkel, siden jeg ikke får svar. NAF har lansert et kart hvor de viser til hvordan man eventuelt kan ha en slik geografisk differensiering for å skåne dem som bruker bilen mest. Men gitt igjen at det samlede skatte- og avgiftsnivået ikke skal øke, som man skriver i plattformen, kan jo det bety at en alenemor i Egersund – som ikke er en av de kommunene NAF peker på – får høyere drivstoffpris, mens en velstående familie i Sokndal, som er en av kommunene som pekes ut som en som kan få lavere pris, får det. Er det rettferdig?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:26:18]: Representanten Tina Bru kommer til å merke, når Senterpartiet og Arbeiderpartiet legger fram sin tilleggsproposisjon, at fordelingsprofilen er vesentlig bedre enn det som forrige regjering la fram. Da glemte man i veldig mange av grepene hvordan det slo ut fordelingsmessig. For dem som er avhengig av transport, og som ikke bor i nærheten av sin egen arbeidsplass, kommer man til å se hvordan man kan gjøre grep for å lette deres hverdag. Så jeg tror ikke egentlig representanten Bru trenger å bekymre seg så mye for den problemstillingen hun løfter fram. Når hun får se de tilleggsproposisjonene som kommer, vil hun se at det er en helt annen politikk,

der man faktisk ser hele Norge og har en skatte- og avgiftspolitik som hjelper dem som er avhengig av transport i hverdagen.

Presidenten: Vi går videre til spørsmål 12, fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde, som er overført til finansministeren som rette statsråd.

Spørsmål 12

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren, er overført til finansministeren som rette vedkommende.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:27:24]: «I klimaplanen foreslo Solberg-regjeringen å øke CO₂-avgiften til 2 000 kroner per tonn CO₂ i 2030. CO₂-avgiften er et effektivt virkemiddel for å kutte utslipp og sikre at nye alternativer til fossilt brennstoff kan vokse frem. I Hurdalsplattformen kommer regjeringen med forslag som uthuler CO₂-avgiften med diverse unntak, blant annet forslag om at drivstoffavgiftene skal ned.

Kan statsråden da garantere at utslippseffekten av CO₂-avgiften ikke reduseres?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:27:54]: I regjeringsplattformen har vi lagt til grunn at vi gradvis skal øke CO₂-avgiften. Det er et viktig virkemiddel i klimapolitikken.

Vi har også varslet at vi skal gjøre en rekke andre grep for å redusere norske klimagassutslipp – få en mer aktiv næringspolitikk, sørge for at offentlig sektor omstiller seg kjappere, gjøre sånn at det blir lettere for deg og meg å velge miljøvennlig i hverdagen. Summen av alle klimatiltakene som den nye regjeringen skal begynne å legge fram allerede 8. november, vil vise at det er en helt annen kraft og retning, og at man ikke bare skal tenke straff og pekefinger i klimapolitikken, men også på hvordan man skaper flere arbeidsplasser.

Når det gjelder avgiftspolitikken, er vi opptatt av å se på hvordan vi kan bruke ulike avgiftsmessige grep. Én ting er å øke CO₂-avgiften, som vi har varslet, og vi kan også lære av f.eks. det vi har gjort på elbiler tidligere, der vi også bruker positive virkemidler for å få ned norske CO₂-utslipp. Jeg merket meg at det nesten alltid var det negative virkemidlet som ble løftet fram da Høyre og Fremskrittspartiet styrte. Vi mener det er viktig å bruke avgifter, men vi er også opptatt av at man skal se på hvordan det slår ut sosialt og geografisk, hvordan man kan få til en bedre fordeling, og at vi i klimapolitikken også skal skape nye, grønne arbeidsplasser, samtidig som vi hele tiden har et klart mål om at Norge skal oppfylle sine for-

pliktelser og bidra i den dugnaden det er å få ned verdens klimagassutslipp.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:29:23]: Jeg håper finansministeren er bedre til å telle penger enn han er til å telle CO₂-utslipp, for det er faktisk dit vi har kommet i klimadebatten nå. Det går jo ikke an å ramse opp tiltak som høres bra ut. Vi har lagt fram en klimaplan som konkret sier hva hvert tiltak skal føre til av reduserte tonn CO₂-utslipp. Det regnestykket som ligger i Hurdalsplattformen, går ikke opp. Man kan ikke øke målsettingen til 55 pst. kutt samtidig som man svekker flere klimatiltak. For at økning i CO₂-avgiften, som for øvrig er det viktigste virkemidlet vi har for å få til omstilling også i transportsektoren, skal ha en effekt, kan man ikke redusere den for enkelte aktører eller sektorer.

I klimaplanen sier man at dersom man faktisk kompenserer for økning i CO₂-avgift med f.eks. redusert vei-bruksavgift, vil man kutte tre millioner tonn CO₂ mindre enn om man ikke gjorde det. Da er spørsmålet til statsråden mer konkret: Når regjeringen skal kutte 55 pst. samtidig som man skal redusere drivstoffavgiftene – hvilke konkrete nye tiltak i plattformen dekker det utslippsgapet i tonn?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:30:22]: Nå står det i Hurdalsplattformen, og regjeringen er helt tydelig på, at vi skal bruke CO₂-avgift. Når vi er så tydelige på at vi skal ha en klar retning for bruken av CO₂-avgiften, må det gjøres på en måte som ikke skaper for mye motstand og usikkerhet om hvordan det slår ut både sosialt og geografisk.

Vi skal ta litt menneskelige hensyn – det er det som står i plattformen – ta hensyn til hvordan Norge er, ta hensyn til ulike næringer, så man ikke gjør grep som rammer veldig skjevt sosialt.

Retningen og kursen er helt klar: CO₂-avgiften skal gradvis trappes opp mot 2030. Så sier vi at vi i tillegg skal gjøre mange andre grep i klimapolitikken, og vi skal ha en tanke om hvordan vi skal skape mer industri, flere arbeidsplasser, mer verdiskaping i Norge. Da må vi gå gjennom de ulike sektorene innenfor transport, landbruk, industri, deg og meg, alle de grepene vi må gjøre i sum. Vi har også varslet at vi i forbindelse med statsbudsjettet årlig ønsker å ha en mer grundig gjennomgang av hvordan vi i tillegg til å oppnå de økonomiske målene kan oppnå de klimapolitiske målene.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [11:31:27]: Problemet til finansministeren er at det ikke er noen nye tiltak i Hurdalsplattformen utover det som allerede lå i klimaplanen. Man må ha det hvis man skal øke målsettingen og også uthule CO₂-avgiften. Da må man faktisk nevne noe helt konkret som kutter utslipp.

Ta transportsektoren: I klimaplanen sier vi at vi skal kutte 50 pst. av utslippene i transportsektoren innen 2030. I Hurdalsplattformen står det bare at utslippene skal ned. Jeg skjønner at man ikke gidder å tallfeste det noe mer, når man samtidig uthuler CO₂-avgiften. Når man uthuler CO₂-avgiften ved f.eks. å redusere drivstoffavgiftene, får man ikke til omstilling i tungtransporten. Til og med hydrogen vil heller ikke bli lønnsomt fordi man ikke har en økt CO₂-avgift.

Da er spørsmålet mitt til finansministeren til slutt: Når så mange sektorer nå skal få unntak fra denne CO₂-avgiften, samtidig som man plutselig skal nå 55 pst. kutt, må jo det bety at andre sektorer skal betale enda mer i CO₂-avgift. Er Slagsvold Vedum villig til å bryte klimamålene, eller er han villig til å øke CO₂-avgiften over 2 000 kr for utvalgte sektorer som kan tåle det?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:32:32]: Vi har varslet en gradvis opptrapping av CO₂-avgiften, det ligger i Hurdalsplattformen, og vi har varslet at det skal gjøres på en måte som gjør at den tar litt menneskelige hensyn. Jeg synes egentlig det er en god ting at man også i klimapolitikken ser hvordan det slår ut for ulike næringer og grupper, og at man ikke sender den største regningen til dem som har det mest krevende.

For eksempel når det gjelder en avgiftsendring som Høyre valgte å gjøre sammen med Fremskrittspartiet da de økte avgiftene på biodrivstoff, har vi varslet i Hurdalsplattformen at det er et av grepene vi ønsker å se på for å gjøre det mer lønnsomt å bruke bio i den norske transportsektoren. Det kan også være et veldig effektivt virkemiddel for mye innenfor tungtransport og anlegg. Da kan vi bruke positive avgiftsvirkemidler og vurdere om man kanskje burde sette noen avgifter ned.

Det er ikke sånn i klimapolitikk at man bare skal ha én tanke i hodet: økte avgifter. Vi har sagt at man skal ha en gradvis opptrapping av CO₂-avgiften, og så ønsker vi å bruke en rekke ulike virkemidler til å skape arbeidsplasser og aktivitet samtidig som vi får norske CO₂-utslipp ned.

Spørsmål 3

Mimir Kristjánsson (R) [11:33:53]: «Hva vil statsråden foreta seg for å etterkomme byggfagforeningenes krav om et straksforbud mot bruk av bemanningsbyråer i byggebransjen i Oslofjordområdet, slik Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjentatte ganger har foreslått i Stortinget tidligere, og hvor raskt kan vi regne med at dette kommer på plass?»

Statsråd Hadia Tajik [11:34:16]: Denne regjeringa kjem til å sørgja for at arbeidsfolk får meir makt over sin

eigen kvardag. Det er eit av dei aller viktigaste prosjekta våre, og det er grunnen til at me kjem til å gjera fleire ting. Me kjem til å fjerna den generelle åtgangen til melombelse tilsetjingar. Me kjem til å innføra kollektiv søksmålsrett igjen. Me kjem til å dobla fagforeiningsfrådraget. Me kjem òg til å følgja opp Fougner-utvalet. Dei mange gode forslaga der når det gjeld å forhindra at arbeidsgjevarar organiserer seg vekk frå arbeidsgjevaransvaret sitt, er ting som me ønskjer å ta tak i.

I tillegg vil me òg få slutt på den typen innleige som fortrengrer faste tilsetjingar. Eg meiner heilt klart at omfanget av innleige til byggenæringa er betydeleg større enn gjennomsnittet. I Oslo-området ser me at nivået ligg enno høgare enn det, og det er grunnen til at me alereie er i gang med eit lovarbeid for å avgrensa omfanget og rolla til bemanningsbransjen. Eg kjem til å sjå nærmare på fleire verkemiddel og fleire formuleringar som eg er oppteken av at skal kunna stå seg òg over tid, sånn at problemet ikkje berre flyttar på seg geografisk eller berre endrar karakter, men at realiteten for arbeidsfolka på golvet likevel endar opp med å verta den same.

Så er eg òg oppteken av at partane i arbeidslivet òg skal få vera med og gje sine vurderingar. Dette er eit arbeid som frå mi side og regjeringa si side har høg prioritet, og eg ser veldig fram til gode, konstruktive forslag til løysingar òg frå representanten Mimir Kristjánsson.

Mimir Kristjánsson (R) [11:35:50]: Takk for svaret fra arbeids- og inkluderingsministeren.

Vi i Rødt vil applaudere mange av de initiativene som du her nevner, som er svært gode, og som vi er enige om. Samtidig må vi si at vi er skuffet over at en del av de løftene som kom fra Arbeiderpartiet i opposisjon, nå i alle fall ser ut til å dra betydelig ut i tid. Representanten Trine-Lise Sundnes, f.eks., sa senest i august at et sånt forbud i Oslo-området, altså et straksforbud, «krever kun en forskrift, og det ordner vi så fort vi får inntatt regjeringskontorene». En annen partikollega av statsråden, Arild Grande, sa:

«Vi kan ikke bruke vinter og vår med lange utredninger på dette.»

Og videre:

«Vi har sagt at vi umiddelbart vil forby innleige innanfor bygg i Oslo-området.»

Så det var en utålmodighet her fra Arbeiderpartiet og fagbevegelsen som akkurat nå synes å være litt borte. Mitt spørsmål er vel egentlig: Hva har skjedd, annet enn at Arbeiderpartiet har inntatt departementet?

Statsråd Hadia Tajik [11:36:43]: No var ikkje representanten Mimir Kristjánsson på LO sin regionkonferanse i Rogaland, men det var eg. Ein av dei tinga ein diskuterte der, var korleis me best kan stramma inn på

bruken av innleigd arbeidskraft, sånn at det ikkje skal fortrenge faste tilsetjingar. Frå talarstolen på LO sin regionkonferanse i Rogaland vart det òg uttrykt ei bekymring for at viss ein nyttar seg av forskriftsåtgangen utan å vurdera det inn i ein større heilskap, vil problemet flytta seg geografisk, altså at det ikkje lenger vil vera eit problem i Oslofjord-området, men at ein vil kunna sjå at den typen tilstandar som ein har sett i denne regionen på ein del byggeplassar, vil flytta seg til andre delar av landet. Eg må innrømme at det er ei bekymring som eg deler. Difor er eg oppteken av at ein skal vurdera forskriftsåtgangen inn i ein større heilskap, ta både lokale og nasjonale omsyn. Så kan eg forsikre representanten om at eg òg er utolmodig etter å få desse tinga på plass, og dette arbeidet har høg prioritet.

Mímir Kristjánsson (R) [11:37:49]: I likhet med statsråd Tajik er jeg også nervøs for at dette skal spre seg til andre deler av landet, og det er jo derfor mitt parti støtter Fellesforbundets krav om å avvikle bemanningsbransjen i sin nåværende form, noe statsråd Tajiks parti faktisk ikke gjør.

Jeg forstår behovet for et lovarbeid, for en høring, for en prosess, men det underlige er at det ikke kan komme en garanti fra regjeringen om at den runden skal kunne ut i et sånt forbud, slik byggefagforeningene rundt Oslofjorden har krevd, og slik Arbeiderpartiet i opposisjon tydeligvis ikke har hatt noe problem med både å foreslå, gå inn for og ta til orde for gjentatte ganger, uten behov for videre høringer.

Presidenten: Presidenten vil bare minne om at representantenes tale skal gå via presidenten.

Statsråd Hadia Tajik [11:38:39]: Ambisjonen vår er som før, og det er at me vil ha slutt på den typen innleige som fortrenge faste tilsetjingar. Det ønskjer Arbeidarpartiet, og det ønskjer Senterpartiet. Eg har stor tru på at når me skal gjennomføra forhandlingar på Stortinget, vil det vera mogleg å få tilslutning til å gjera nødvendige innstrammingar på bruken av innleigd arbeidskraft, sånn at det er faste, heile stillingar som igjen er det som får ein sterkare posisjon i lovverket, og at det gjer at arbeidsfolk opplever at det er ein realitet for dei og for kvardagen deira.

No skal jo ikkje statsråden stilla spørsmål tilbake, så representanten treng ikkje å svara på dette spørsmålet no. Men eg skulle gjerne likt å vita: Viss partiet Raudt ønskjer å avvikle bemanningsbransjen i noverande form, kva form tenkjer dei då at bemanningsbransjen skal ha? Det må òg partiet Raudt ta stilling til, viss dei skal vera med på å ta ansvar.

Spørsmål 4

Henrik Asheim (H) [11:39:46]: «Solberg-regjeringen endret AAP-ordningen for de under 25 år med virkning fra 1. januar 2020. Endringen medførte at minstesatsen ble endret fra 2 G til 2/3 av 2 G for nye mottakere. I tillegg ble ung ufør-tillegget i AAP avvirket for nye mottakere.

Har statsråden til hensikt å reversere disse endringene, eller vil de bli videreført av den nye regjeringen?»

Statsråd Hadia Tajik [11:40:13]: Den førre regjeringa gjorde mykje gale – mykje meir enn det eg trur me har taletid til å diskutera. Eg vil òg minna om at alt det den førre regjeringa rakk å gjera i løpet av åtte, er det ikkje mogeleg å retta opp i eitt budsjett. Eg tør påstå at me har gjort viktige ting allereie. Allereie første dag som arbeids- og inkluderingsminister tok eg tak i at regjeringa skulle forlengja stønadspanoden for mottakarar av arbeidsavklaringspengar fram til nyttår. Og i Hurdalsplattforma slår me òg fast at me vil sørgja for at personar som mottok arbeidsavklaringspengar, får forlengja stønadspanoden sin om dei ikkje er ferdig avklarte frå Nav eller helsevesenet. Det kan sjølvst òg vera aktuelt å vurdera andre endringar i regelverket for arbeidsavklaringspengar, og det vil eg i så fall koma tilbake til på eit seinare tidspunkt.

Det viktigaste for meg som arbeids- og inkluderingsminister er å unngå at folk hamnar i ein situasjon der dei opplever at arbeidslivet ikkje har plass til dei. Det er noko av det me kjem til å prioritera, at det er mogeleg for folk å bruka evnene og ressursane sine, og ikkje minst, når dei først hamnar på arbeidsavklaringspengar, at dei opplever å få den oppfølginga dei treng for å få dei avklaringane som trengst.

Henrik Asheim (H) [11:41:32]: La meg, for det er så strengt at man bare får lese spørsmålet først, få gratulere statsråden og ønske henne lykke til i en viktig jobb.

Statsråden sa i sitt svar at den forrige regjeringen gjorde mye galt, under henvisning til det spørsmålet jeg stilte. Nå er vi sikkert uenige om hva som er riktig og galt å gjøre rent politisk, men det må jo tyde på at statsråden mener det var galt å likestille ytelsene på AAP for unge under 25 år med de ytelsene man får i kvalifiseringsprogrammet og introduksjonsstøtten. Jeg kan stille meg fullt og helt bak statsrådets ønske og ønsker også å samarbeide med regjeringen om hvordan vi kan inkludere flere i arbeidslivet og sørge for at flere av dem på AAP avklares til arbeid og ikke bare til uføretrygd, men mitt konkrete spørsmål gjaldt dette tiltaket, altså at man reduserte ytelsen for unge AAP-mottakere. Er det noe

statsråden i det minste kan gi et signal på om hun er positiv til å videreføre, eller om hun ønsker å endre på det?

Statsråd Hadia Tajik [11:42:28]: Både eg og regjeringa kan gje veldig tydelege signal om at me kjem til å prioritera sosial rettferd. Det viser Hurdalsplattforma veldig tydeleg.

På fleire område har den førre regjeringa vist at dei ikkje prioriterer kvardagen til heilt alminneleg levde liv rundt om i heile landet, og nokre av dei sosiale kuttane som den førre regjeringa har gjennomført fordi dei rett og slett ikkje har prioritert det, handlar f.eks. om at fagorganiserte har opplevd at det har vorte dyrare å vera fagorganisert, at pendlarar opplever at det har vorte dyrare å pendla. Me kjem til å rydda opp i slike forhold. Me kjem òg til å kutta maksprisen i barnehagane. Me har òg føreslått i Hurdalsplattforma å innføra gratis kjernetid i skulefritidsordninga for førsteklassingane. Det er nokre eksempel på sosial rettferd som me kjem til å prioritera. Eg vil minna representanten om at sosial rettferd handlar ikkje berre om enkeltytingar. Det handlar om summen av alt. Og det er summen av alt denne regjeringa kjem til å fokusera på.

Henrik Asheim (H) [11:43:31]: Det var et langt svar på veldig mange andre spørsmål enn det jeg stilte, og jeg forstår det vel slik at når statsråden begynner å snakke om barnehagepriser og andre tiltak, som vi gjerne kan diskutere, er det et tegn på at statsråden i det minste ikke har bestemt seg for om hun ønsker å videreføre denne endringen eller ikke. Så jeg avslutter egentlig med å stille spørsmålet på nytt: Kan vi tolke det slik at statsråden ikke har bestemt seg for å reverse endringen for unge AAP-mottakere?

Statsråd Hadia Tajik [11:43:59]: Eg trur berre eg må minna om at det denne regjeringa har prioritert, nettopp er at folk som er i ein vanskeleg situasjon, skal få det enklare. På dag éin tok me tak i at dei som fall ut av arbeidsavklaringspengeordninga, eller stod i fare for å falla ut av ordninga, skulle få forlenga ordninga fram til nyttår. Det kan òg vera behov for å vurdere andre sider ved arbeidsavklaringspengane, og det vil eg i så fall koma tilbake til.

Det som kjem til å vera viktig for meg, er at unge menneske får fleire moglegheiter. Og i Hurdalsplattforma skisserer me bl.a. ein betre ungdomsgaranti for dei som er under 30 år. Me skisserer ein aktivitetsreform for unge uføre med ein jobbgaranti i den andre enden, noko som gjer at ein ikkje risikerer å gå ut i ingenting – som dessverre har vore realiteten under Høgre-regjeringa.

Spørsmål 5

Anna Molberg (H) [11:45:02]: «Hurdalserklæringen stadfester at adgangen til generelle midlertidige ansettelser som forrige regjering innførte, skal fjernes. Mange i næringslivet og enkeltpersoner som har fått foten innenfor arbeidslivet, har til nå satt pris på denne fleksibiliteten.

Kan statsråden svare på om hun ser noen fordeler, både for bedriftene og for arbeidsledige jobbsøkere, med en slik generell adgang til midlertidige ansettelser?»

Statsråd Hadia Tajik [11:45:33]: Denne regjeringa meiner at faste stillingar skal vera hovudregelen i norsk arbeidsliv, og at mellombelse tilsetjingar bør avgrensaast til arbeid som dekkjer eit mellombels behov.

Ein har dei siste åra gjennomført fleire kartleggingar som viser bruken av mellombelse tilsetjingar, og som òg tek for seg andre tilknytingsformer til arbeidslivet. Dei viser ein litt annan verkelegheit enn det representanten her skisserer.

I ei undersøking i kommunesektoren fann Fafo at arbeidsgjevarane i liten grad nytta seg av ordninga, og at dei til og med oppfatta ho som komplisert og lite nødvendig ut frå dei behova dei hadde. Eg veit òg at mange av mine ordførarkollegaer ikkje har ønskt å bruka den åtgangen lokalt, fordi dei heller vil fremja eit arbeidsliv med faste, heile stillingar. Den forskinga som er gjort på området, viser at mellombelse tilsetjingar heller ikkje ser ut til å bidra til høgare sysselsetjing samla sett.

Oppsummeringar frå OECD viser at mellombelse tilsetjingar kan fungera som eit springbrett for nokon, men at det òg kan fungera som ein blindveg, fordi det gjer det vanskelegare å oppnå fast tilsetjing. I Noreg ser me at det berre er under halvparten av dei som er mellombels tilsette, som oppnår fast stilling etter eitt år. Forskinga viser til og med at det er mindre sannsynleg at dei gruppene som tradisjonelt har vanskar med å koma seg inn på arbeidsmarknaden, går frå mellombels til fast jobb.

Så her er det ei rekkje årsaker til at det er all sakleg grunn til at ein bør fjerna den generelle åtgangen til mellombelse tilsetjingar. I tillegg opplever me i dagens regjering at det peiker i feil retning for utviklinga i arbeidslivet framover. Me kjem til å vera ei regjering som sikrar arbeidsfolk meir makt over sin eigen kvardag.

Anna Molberg (H) [11:47:23]: Tusen takk for svaret, statsråd.

Det er helt riktig, som statsråden sier, at innføringen at en generell adgang ikke har ført til noen eksplosjon av midlertidige ansettelser i Norge. Vi ligger stabilt på rundt 8 pst. Men istedenfor å innskrenke fleksibiliteten

i arbeidsmiljøloven mener vi at en generell adgang til midlertidige ansettelser gir flere muligheten til å komme inn i arbeidslivet. Det kan være veien til en fast og hel stilling, og det gir også bedrifter muligheten til å ansette folk inntil ett år uten å måtte oppfylle vilkår, slik man måtte tidligere.

Statsråden hevder i VG den 25. oktober:

«Høyreregjeringen har gjennom åtte år gjennomført svekkelser av arbeidsmiljøloven og arbeidstagernes posisjon, blant annet ved å innføre den generelle adgangen til midlertidig ansettelse (...).»

Hvorfor mener statsråden i VG at en generell adgang til midlertidige ansettelser har svekket arbeidsmiljøloven og arbeidstakeres posisjon?

Statsråd Hadia Tajik [11:48:29]: Då dette forslaget vart diskutert i starten av høgreregjeringa sin periode, var det ei samla arbeidstakerside som åttvara mot det. Det var òg fleire aktørar på arbeidsgjevarsida som var tydelege på at dette ikkje var ei ønskt utvikling for arbeidslivet. Så det store spørsmålet er jo ikkje kvifor me meiner at dette svekkjer posisjonen til arbeidstakarane, det store spørsmålet er kvifor høgrepartia og den tidlegare høgreregjeringa trass i at arbeidstakersida er union på at det svekkjer posisjonen til arbeidstakarane, og fleire av aktørane òg på arbeidsgjevarsida åttvarar mot det same, ikkje klarte å ta dei tilbakemeldingane inn over seg i det arbeidet dei heldt på med.

Nokon vil jo meine at det er ein fallitt for den førre regjeringa at denne ordninga, denne åtgangen, ikkje vart så mykje brukt som det vart reklamert med at ho kom til å verta. Det me òg ser, er at den graden av bruk som har vore, på ingen måte samsvarar med dei ideologiske programerklæringane frå Høgre om å gje folk som står utanfor arbeidslivet, ein enklare veg inn – tvert imot.

Anna Molberg (H) [11:49:32]: La meg bare understreke at statsråden og jeg er helt enige om at faste stillinger skal være hovedregelen i arbeidslivet. Men i valgkampen besøkte jeg et lite bemanningsbyrå i Kongsvinger, mitt valgdistrikt, som heter Aktiv Bemanning. De hjelper industrien i regionen med å skaffe arbeidskraft, og de hjelper folk inn i arbeidslivet. En fleksibel arbeidsmiljølov er faktisk helt avgjørende for bedrifter som dette. Vi har mange lignende eksempler på lokale bemanningsbyråer som bidrar til å få vanlige folk i jobb i hele landet.

Når vi ser konsekvensene av en liberalisering i arbeidsmiljøloven, at det er såpass udramatisk som statsråden også er inne på, hvorfor er det da så viktig for Arbeiderpartiet å risikere å innskrenke mulighetene til å få flere ut i jobb – når de vil stramme skruen til?

Statsråd Hadia Tajik [11:50:24]: Me utset oss ikkje for ein sånn risiko. Den forskinga og den kunnskapen som ein har knytt til bruken av den generelle åtgangen til mellombelse tilsetjingar, tilseier ikkje at det bidreg til at utsette grupper i tilstrekkeleg grad får moglegheita til å få fast tilsetjing gjennom først å vera mellombels tilsett. Det er altfor få som får den moglegheita. Når ein i tillegg likevel har ein generell åtgang til mellombelse tilsetjingar i lovverket, har ein då eit lovverk som ikkje fremjar det grunnleggjande prinsippet om faste tilsetjingar. Det er det denne regjeringa kjem til å prioritera, og det er òg noko av grunnen til at me ønskjer å fjerna den generelle åtgangen til mellombelse tilsetjingar, og gjera det ganske raskt.

Hadde det vore sånn at den åtgangen bidrog til at utsette grupper fekk fleire moglegheiter, hadde ein hatt god og grundig forskning som peikte i den retninga som representanten frå Høgre hevdar, kunne ein ha gjort andre typar vurderingar, men realiteten er at med den kunnskapen som me har på bordet, går det ikkje eingong an å seia at det bidreg til høgare sysselsetjing samla sett.

Spørsmål 6

Olve Grotle (H) [11:51:41]: Først vil eg gratulere Bjørnar Selnes Skjæran som statsråd på svært viktige område for landet vårt, og eg håpar på eit godt samarbeid i tida framover. Så til spørsmålet:

«Dei siste åtte åra har vore svært gode for norske fiskeri. I Nationen den 20. august i år teiknar Arbeidarpartiet si fiskeripolitiske talskvinne Cecilie Myrseth eit anna bilde og påstår at det rår eit evinneleg kaos og ei uro langs kysten. Myrseth slår fast at Arbeidarpartiet vil styrke kystsamfunna ved å overføre ein større del av kvotane frå havfiskeflåten til kystfiskeflåten, og hevdar at havfiskeflåten og dei større kystreiarlaga for lenge har fått dominere fiskeripolitikken.

Vil statsråden overføre kvotar frå havfiskeflåten til kystfiskeflåten?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:52:34]: Representanten Grotle viser til at de siste årene har vært gode for norske fiskerier. Det har han helt rett i, for det har gått bra veldig lenge i norsk fiskerinæring. Slik skal det fortsatt være, og regjeringen har store ambisjoner for næringen.

Det er likevel alltid rom for forbedringer. Skal vi klare å nå de mål som jeg oppfatter at det er bred politisk enighet om, må vi ha en aktiv fiskeripolitikk.

Riksrevisjonen leverte i 2020 en undersøkelse av kvotesystemet i kyst- og havfisket. De påpekte at selv om norske fiskerier er bærekraftige og har god lønnsomhet, er det forbedringspunkter når det gjelder sysselsetting

og bosetting i kystsamfunnene. Dette tar jeg på største alvor og vil følge det opp overfor Stortinget.

Denne regjeringen står fast på de sentrale fiskeripolitiske målsettingene. Fiskesalgslagsloven, deltakerloven og havressursloven ligger fast.

Jeg har store ambisjoner for videre utvikling av fiskeindustrien, å skape flere trygge helårige arbeidsplasser på land, og det fordrer en variert fiskeflåte. Vi vil fortsatt ha bærekraft og lønnsomhet, men det er også viktig å ivareta de distriktspolitiske målsettingene i fiskerilovgivningen om arbeidsplasser og bosetting i kystsamfunnene. Denne regjeringen har derfor signalisert en ny kvotemelding. Det er for det første behov for å se på en del problemstillinger som Solberg-regjeringen ikke kom i mål med, og der det derfor er behov for avklaring. Fordeling av strukturgevinst er en slik problemstilling.

For det andre skal vi ta initiativ til å se på at kvotene kan fordeles på en forutsigbar og mer rettferdig måte.

Jeg har allerede tatt initiativ til å sette i gang dette arbeidet og vil etter hvert komme tilbake til hvilke konkrete tiltak det kan bli aktuelt å innføre.

Det vil være viktig for meg at ny kvotemelding utarbeides i tett dialog med næringen for å sikre nødvendig legitimitet. Det vil også være en målsetting å søke bred politisk forankring i Stortinget, slik at vi sikrer næringen størst mulig stabilitet i rammevilkårene.

Olve Grotle (H) [11:55:00]: Eg er nøgd med at statsråden signaliserer at han vil kome tilbake og søkje eit breitt fleirtal, eit breitt samarbeid, for ei ny kvotemelding. Men eg registrerer samtidig at statsråden ikkje her og no kan stadfeste det Cecilie Myrseth slo fast for to månadar sidan, og at det òg vil gå ei tid før ein får svar på dette spørsmålet. Dette er eit spørsmål som opptek mange i næringa. Manglande konkrete avklaringar skaper uvisse og uro i ei næring som treng stabile og føreseielege rammer. Det er uheldig.

Så har eg eitt tillegsspørsmål: Sjølv om statsråden altså ikkje kan svare konkret på spørsmålet om kvoter, ber eg likevel statsråden avklare følgjande: Er statsråden samd i Cecilie Myrseth sin påstand om at havfiskeflåten og dei større kystreiarlaga for lenge har fått dominere fiskeripolitikken?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:55:57]: I Hurdalsplattformen slår vi fast at vi skal sikre en mer rettferdig fordeling av fiskekvoter. Det er det bærende når vi går inn i det arbeidet vi nå skal gjøre.

Så tror jeg kanskje at jeg skal avstå fra å delta i de debattene som har vært tidligere. Jeg understreket i mitt innlegg at vi vil søke dialog med næringen for å sikre legitimitet til de forslagene som vi vil fremme her, og vi vil også søke bred politisk forankring i Stortinget.

Det er også slik at det arbeidet som jeg allerede er i gang med, vil ta noe tid. Jeg vil ha en veldig klar ambisjon om at alle de forslagene som vi legger på bordet i Stortinget, skal være utredet, slik at Stortinget kjenner konsekvensene av dem.

Olve Grotle (H) [11:56:49]: Eg registrerer at statsråden heller ikkje her er samd i det som Arbeidarpartiets fiskeripolitiske talsmann uttalte for berre kort tid sidan.

Spørsmål 7

Ingjerd Schou (H) [11:57:24]: Velkommen til statsråden i stortingsalen.

«I Hurdalsplattformen skriver regjeringen at den kritisk vil gjennomgå bruken av globale fond for å sikre mer effektiv utviklingsbistand.

Ønsker regjeringen med dette å signalisere større bruk av NGO-styrt bistand?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinningreim [11:57:42]: Utviklingspolitikk er å finne – og finslippe – de redskapene som skal til for at land med mye sult og stor fattigdom kan nå bærekraftsmålene. Da må vi også finne de beste medspillerne, de som kan gjennomføre utviklingspolitikken mest mulig effektivt, enten det er FN, globale fond, frivillige organisasjoner eller andre. Derfor er jeg veldig glad for at representanten Schou tar opp dette spørsmålet.

Regjeringen har vært tydelig på at vi ønsker å fortsette å bruke de beste redskapene i norsk utviklingspolitikk. Vi skal sette inn et ekstra støt på avgjørende områder – klimatilpasning, matproduksjon, fornybar energi – og vi skal rett og slett forene klimapolitikken og utviklingspolitikken. Med dette søker vi å treffe dem av bærekraftsmålene hvor Norge kan bidra mest, og som har stort potensial til å skape positive ringvirkninger, slik at vi kan oppnå resultater også på de andre målene. Men skal vi ha noen som helst utsikt til å lykkes med det, må vi sørge for å ha de beste samarbeidspartnerne. Vi må ha god kvalitet og størst mulig effekt av bistanden.

Representanten nevner selv to av de aller viktigste kanalene for vår støtte, for både de globale fondene og de frivillige organisasjonene kan vise til gode resultater – sammen og hver for seg. Begge har, med nettverk og tilstedeværelse i enkeltland, vært meget verdifulle for norsk utviklingspolitikk over tid, og ikke minst i en tid med stengte grenser.

Likevel viser evalueringer av bistanden at det er utfordringer knyttet til alle kanaler. Skulle grundige vurderinger vise at midlene våre kan brukes enda mer effektivt, mener regjeringen at da må vi tilpasse oss. I stor-

tingsmeldingen om Norges rolle og interesser i multilateralt samarbeid, Meld. St. 27 for 2018–2019, varslet Høyres daværende utenriksminister en gjennomgang av bruken av fond som kanal for norsk bistand – med mål om å identifisere gode og effektive fondsmekanismer. Denne varslede gjennomgangen fra forrige regjering ble aldri gjennomført. Det vil regjeringen gjøre nå. Men det ligger ingen beslutning i en slik gjennomgang.

Forslag til beslutninger kommer vi tilbake til, og de skal være baserte på hvordan vi best mulig oppnår mest mulig bærekraftig vekst for verdens fattige og marginaliserte, og på hvordan vi når bærekraftsmålene innen 2030 og Parisavtalen på best mulig måte.

Ingjerd Schou (H) [12:00:36]: All utviklingspolitikk og bistand er betalt av folk flest – skattepengene våre. Regjeringen Solberg gjennomførte flere tiltak for å sikre større målbarhet og også resultatstyring av utviklingshjelpen, slik som reduksjon i antall avtaler og etablering av en resultatportal. I Hurdalsplattformen står det ingenting om slike tiltak. Vil utviklingsministeren fortsette arbeidet med å konsentrere norsk bistand, og også gjøre den mer resultatorientert?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [12:01:17]: Utviklingspolitikken er heldigvis et felt hvor det er relativt stor enighet om retning og ikke minst om målet om størst mulig effekt og resultater gjennom investerte midler. Det vil si at både kvalitetskriterier og mye av retningen innen bistanden vil ligge fast. Regjeringen er tydelig på at vi ønsker å være en forutsigbar partner. Det innebærer også hvilke kvalitetsmekanismer som ligger til grunn. Men evalueringer av skiftende regjeringer har også vist at det er utfordringer ved alle kanaler av bistanden. Det vi vet, er at bruken av multilaterale kanaler, inkludert fond, økte betraktelig under forrige regjering. Derfor er det viktig å gjennomføre den gjennomgangen som forrige regjering selv varslet.

Ingjerd Schou (H) [12:02:19]: I Hurdalsplattformen framheves en rekke områder innen utviklingspolitikken: klima, matsikkerhet, økonomisk ulikhet, kvinners rett til selvbestemmelse osv. Under det med nødhjelp og helse ligger også bekjempelse av smittsomme sykdommer. Dette er meget viktige og sentrale satsingsområder. Det jeg savner, er imidlertid tiltak som fører til varig vekst i utviklingsland. Da tenker jeg på landets egen ressursmobilisering, handel, utdanning, næringsfremme i landene som mottar norsk hjelp, som handler om systemet, ikke enkeltprosjektene, men som gir varige løsninger. Det var det også statsråden var inne på i sitt tidligere svar, nemlig det å se på effektdelen av tiltakene. Hvorfor er ikke disse langsiktige strukturmålsettingene på regjeringens dagsorden?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [12:03:22]: Hurdalsplattformen til den nye regjeringen slår fast at utviklingspolitikken skal bidra til samfunnsendring. Vi skal krefte inn satsen der hvor vi mener vi kan gjøre en størst forskjell som et relativt lite land, og konsentrere oss om noen områder der vi vet at vi kan skape endring på konkrete bærekraftsmål, som igjen kan skape ringvirkninger på andre områder.

Vi slår også fast at vi ønsker et bevisst valg av partnere og kanaler for bistanden, for det er ingen entydige svar på hva som er mest effektivt.

Nå er det heller ikke sånn at alle gode hensikter nevnes i en regjeringsplattform. Mye av den gode norske bistanden og utviklingspolitikken ligger fast gjennom endrede regjeringer, men vi har varslet en tydelig satsing og målrettet retning gjennom Hurdalsplattformen.

Spørsmål 8

Sylvi Listhaug (FrP) [12:04:41]: Mitt spørsmål til utenriksministeren lyder:

«Kan utenriksministeren avkrefte at det jobbes med å hente IS-kvinner til Norge, og kan hun videre garantere at den norske stat ikke vil bidra til å hente IS-kvinner til Norge?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:05:00]: Det er offentlig kjent at det fortsatt befinner seg totalt fire norske kvinner, med til sammen fire barn, i leirene i Nordøst-Syria. To av disse kvinnene har bedt norske myndigheter om konsulær bistand. Utenriktjenesten har som lovpålagt oppgave å bistå norske borgere i utlandet. Norske borgere i utlandet har imidlertid ikke rettslig krav på konsulær bistand. Det vil si at den enkelte borger ikke kan kreve at utenriktjenesten skal gripe inn i en bestemt enkeltsak. Norge har heller ikke en forpliktelse etter folkeretten til aktivt å repatriere fremmedkrigere eller deres barn – dette ettersom Norges handlingsplikt etter menneskerettighetene forutsetter at norske myndigheter har jurisdiksjon over det aktuelle territoriet.

Bekymringen for barna som befinner seg i leirer i Syria, er sterk. Disse barna lever under vanskelige forhold og er satt i en veldig alvorlig situasjon av sine foreldre. Foreldre har ansvaret for egne barn også i utlandet. Utenriktjenesten kan ikke hente barn som er i følge med sine foreldre, uten samtykke fra foreldrene. Bistanden som den forrige regjeringa ga til barn av norske fremmedkrigere i Syria, må ses på bakgrunn av den ekstraordinære situasjonen barna befant seg i.

Utenriksdepartementet vil behandle disse sakene innenfor rammen av konsulær bistand. Jeg minner om at enhver konsulærsak dreier seg om noens personlige

forhold, og at detaljer som utenriktjenesten blir kjent med i disse sakene, derfor vil være underlagt lovpålagt taushetsplikt. Av hensyn til sikkerheten til de involverte kan jeg ikke kommentere behandlingen av disse individuelle sakene offentlig.

Vår grunnholdning har vært og er at vi ikke henter fremmedkrigere hjem. Alle kan be om individuell konsular bistand, men dette innebærer at det gjøres vurderinger av individuell bistand og retten til det i hver enkelt sak.

Sylvi Listhaug (FrP) [12:07:27]: Statsråden besvarer ikke spørsmålet. Det jeg ber om, er en garanti for at norske myndigheter ikke nok en gang henter IS-kvinner til Norge. Dette er personer som helt frivillig forlot vårt land fordi de hater våre verdier og alt vi står for, og som nå sitter der nede sammen med barna sine, som jeg – i likhet med utenriksministeren – er sterkt bekymret for. Men vi ser at de skyver barna foran seg for å prøve å få norske myndigheter til å bistå dem med å komme seg til Norge.

Jeg har merket meg hva utenriksministeren tidligere har sagt, at det er en generell grunnholdning at man ikke henter dem, men ut fra det som er sagt her, er jeg nok enda mer usikker på om det betyr at man allerede er i gang med en operasjon der nede for å bistå noen av dem med å komme seg til Norge. Så nok en gang ber jeg om å få avkreftet eller bekreftet det.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:08:31]: Hvis representanten Listhaug hadde lyttet til mitt svar, ville hun hørt at jeg gjentok budskapet om regjeringas grunnholdning i disse spørsmålene. Men det er ikke aktuelt for meg – slik det heller ikke var for den regjeringa som representanten Listhaug selv var en del av – å redegjøre for behandlingen av enkeltsaker, for de er underlagt taushetsplikt.

Sylvi Listhaug (FrP) [12:08:58]: Jeg hører at man har en grunnholdning. Det er bare det at jeg bekymrer meg over enkeltsakene, og bekymringen har ikke blitt mindre av det utenriksministeren sier. Vi stilte også et spørsmål om dette til statsminister Gahr Støre tidligere, der han også svarte svært unnnvikende og uklart.

Den 7. september i år var det en artikkel på nrk.no der man hadde uttalelser fra representanter i Skandinavia for selvstyremyndighetene i disse områdene. De sa de ville ta kontakt med Norge for å få effektivt utvisningsvedtakene når de foreligger. Disse områdene er ikke en anerkjent stat, og dermed har heller ikke Norge noen forpliktelse til å følge opp dette. Men jeg vil gjerne vite om Utenriksdepartementet har hatt kontakt med disse selvstyremyndighetene i denne saken, og om det

har kommet noe utvisningsvedtak for personene som oppholder seg der.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:10:03]: Det har, meg bekjent, ikke kommet noen slike henveler om utvisning. Dersom representanten Listhaug opplever meg som unnnvikende og uklar, vil nok det gjelde i alle enkeltsaker. Representanten Listhaug har vært statsråd selv, og det handler om taushetsplikten. Det er ganske grunnleggende i det norske demokratiet.

Spørsmål 9

Guri Melby (V) [12:10:44]: Statuen Pillar of Shame har stått på området til The University of Hongkong siden 1997 og er et monument over massakren på Den himmelske freds plass. Nå er den besluttet fjernet, angivelig som følge av at den organisasjonen som har forvaltet statuen, har flere medlemmer som er dømt for brudd på den svært omstridte nye sikkerhetsloven i Hongkong.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er følgende:

«Er utenriksministeren bekymret for ytringsfrihetens vilkår i Hongkong, sett i lys av at kinesiske myndigheter forsøker å fjerne det eneste monumentet i Folkerepublikken Kina til minne om massakren på Den himmelske freds plass fra Hongkong?»

Presidenten: Presidenten vil markere at første innlegg skal inneholde spørsmålet og kun det.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:11:32]: Jeg er meget bekymret for utviklingen i Hongkong og følger situasjonen tett. Hongkongs nasjonale sikkerhetslov ble innført av myndighetene i Beijing uten konsultasjon med Hongkongs myndigheter eller befolkning. Etter at loven trådte i kraft den 30. juni 2020, har en rekke demokratiforkjempere, politikere og pressefolk blitt arrestert. Det er også innført begrensninger på valgene til Hongkongs lovgivende forsamling. Valgene har blitt både mindre frie og mindre betydningsfulle, og Beijing-myndighetenes kontroll er styrket. Samlet sett har utviklingen i Hongkong svekket innbyggernes rettigheter og friheter og hatt en meget negativ effekt på ytringsfriheten. Befolkning, sivilt samfunn, media og næringsliv legger bånd på seg.

Når det gjelder det konkrete eksemplet representanten viser til, har enhver rett til å uttrykke seg kunstnerisk. Det er en grunnleggende menneskerettighet. Det omfatter også retten til å ytre seg gjennom kunst, det er et prinsipp for regjeringa.

Sist jeg var i Kina, tok jeg som leder av Stortingets utenrikskomité opp menneskerettighetssituasjonen på

vegne av alle de politiske partiene. Jeg kan forsikre representanten om at jeg også som utenriksminister vil stå opp for det samme. Vi vil følge opp det som ble gjort av den forrige regjeringa, som representanten var en del av.

Politikken overfor Kina ligger fast, men vi vil skape en enda større grad av forutsigbarhet gjennom en felles nordisk og europeisk tilnærming, slik regjeringa skriver i Hurdalsplattformen. Vi vil samarbeide med Kina der vi har felles interesser, men samtidig stå opp for menneskerettigheter og våre samfunnsverdier.

Når det gjelder Hongkong, må befolkningens rettigheter under Hong Kong Basic Law respekteres i tråd med prinsippet ett land, to systemer. Hongkongs forhold til Fastlands-Kina har vært basert på denne modellen siden gjenforeningen med Kina i 1997, og det skal gjelde til 2047. Dette er en modell som har tjent alle parter godt. Den gir høy grad av autonomi for Hongkong, en egen minigrunnlov. Basic Law er et uavhengig rettsvesen og har en uavhengig lovgivende forsamling. Respekt for prinsippet ett land, to systemer er et budskap vi vil fortsette å fremme. Bekymringen for utviklingen deler vi med en rekke andre land. Vi blir bedre hørt når vi står sammen med andre, og vi vil legge spesielt vekt på å stå sammen med våre partnere i det europeiske og nordiske fellesskapet.

Guri Melby (V) [12:14:05]: Utenriksministeren trekker fram Basic Law som viktig, men det er vel ingen tvil om at den loven i praksis har blitt satt til side av Kina, og det er veldig mange europeiske land som har vært tydelig på hvor problematisk det er at den er brutt.

Når det gjelder den konkrete saken knyttet til denne statuen, har den danske skulptøren uttalt at han håper at han kan få anledning til å transportere skulpturen ut av Hongkong. Han har også bedt om støtte fra danske politikere i denne prosessen. Utenriksministeren understreket hvor viktig det var med samarbeid med andre land og samarbeid med våre nordiske naboer. Spørsmålet er om utenriksministeren ønsker å ta noe initiativ, sammen med f.eks. Danmark, og tilby et trygt og varig hjem for skulpturen dersom den blir fjernet fra universitetet i Hongkong.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:14:55]: Jeg har også vært kulturminister. Derfor er jeg grunnleggende opptatt av kunstnerisk frihet og kunstinstitusjonenes frihet til å stille ut det de vil. Det påligger derfor ikke Utenriksdepartementet et ansvar for å formidle noe til norske kunstinstitusjoner – til hva de vil vise fram. Den retten er absolutt i Norge, og det er også viktig å formidle til andre land, bl.a. Kina.

Det som er grunnleggende for meg, er at alle har rett til å uttrykke seg fritt innenfor kunst.

Guri Melby (V) [12:15:39]: Jeg er veldig enig når det gjelder kunstinstitusjonenes frihet. Nå er det vel også andre som sørger for utstilling av kunst, f.eks. i det offentlige rom. Ofte tar kommuner initiativ til det, det er ikke bare de store offentlige institusjonene som gjør det. Jeg vil nok også tro at dersom en institusjon skulle ønske å hente denne statuen til Norge, kan det hende at de har behov for hjelp fra norske myndigheter.

Hvis statsråden ikke ønsker å ta noe initiativ i den retningen, er spørsmålet hvilke andre initiativ hun vil ta for å styrke vilkårene for ytringsfrihet og demokrati i Hongkong, for det er ingen tvil om at fjerning av denne statuen er siste trekk i den kinesiske regjeringens forsøk på å skrive om historien om demokratikampen i Hongkong. Nå hører vi også at Amnesty International må stenge sitt kontor i Hongkong, et kontor jeg selv besøkte da jeg var der i 2019. Sivilsamfunnet i Hongkong forvitrer. Så hvilke initiativ vil statsråden ta for å styrke vilkårene for ytringsfrihet og demokrati i Hongkong?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:16:39]: Det er ikke min hensikt å fortelle statsråden om hvordan Kulturdepartementet styrer kunstpolitikken i Norge, og heller ikke når det gjelder kunst innenfor offentlig rom, har kulturministeren på noen som helst slags måte meninger om hvordan det skal være. Jeg mener det er veldig viktig at vi er ganske grunnleggende prinsipielle på disse spørsmålene, nettopp fordi kunstnerisk frihet er en måte som veldig mange uttrykker seg på i andre land. Derfor ville det være veldig galt av meg å pålegge en kunstinstitusjon i Norge noen som helst slags forventning om hva de bør stille ut. I Norge har vi full kunstnerisk frihet. Det å påvirke kunsten er ikke en del av norsk utenrikspolitikk.

Vi vil på alle måter følge opp det som er den forrige regjeringas syn på Kina, vi vil styrke arbeidet med menneskerettigheter, slik at det vil være gjenkjennelig for representanten Melby.

Spørsmål 10

Ine Eriksen Søreide (H) [12:17:48]: Før spørsmålet vil jeg også benytte anledningen til å ønske Anniken Huitfeldt velkommen til Stortinget som utenriksminister.

«I Hurdalsplattformen skriver regjeringen at Norge skal delta som observatør på statspartsmøtene om traktaten om forbud mot kjernevåpen. Norge vil være det eneste NATO-landet som deltar på dette møtet.

Mener utenriksministeren forbudstraktaten er i tråd med våre NATO-forpliktelser, og hvilke reaksjoner har kommet fra allierte på at regjeringen har besluttet å delta som observatør på statspartsmøtet?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:18:26]:

Jeg takker for hilsenen fra den tidligere utenriksministeren.

Det som kanskje skiller utenrikspolitikk fra andre diskusjoner her i huset, er at man ikke ønsker å misforstå hverandre bevisst – og det mener jeg er en veldig viktig verdi i norsk utenrikspolitisk diskusjon.

Norge planlegger å delta som observatør på statspartskonferansen for forbudstraktaten. Dette innebærer ikke et steg i retning av å slutte seg til avtalen. Det er snarere en erkjennelse av at traktaten nå eksisterer, og at regjeringa mener det er viktig å være til stede der nedrustning diskuteres.

Hurdalsplattformen bekrefter regjeringas sterke forpliktelse til NATO. Norge støtter fullt opp om NATOs strategiske konsept, herunder NATOs forsvars- og avskrekkingkonsept, sist bekreftet på NATO-toppmøtet tidligere i år.

Forsvarsministeren konsulterte i forrige uke med de allierte på NATOs forsvarsministermøte. Tilbakemeldingene var i tråd med forventningene. At Norge vil være observatør under statspartsmøtene til forbudstraktaten, rokker imidlertid ikke ved våre forpliktelser i NATO. Norge vil fortsette å konsultere allierte land om disse spørsmålene.

Det er bred enighet om hovedlinjene i norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, men på noen områder har altså våre to partier hatt noe ulike vurderinger. På spørsmålet om atomnedrustning har våre to partier historisk sett hatt en noe ulik tilnærming.

Om vi ser på da Einar Gerhardsen kom med erklæringen om ingen atomvåpen på norsk jord i 1957, debatten om Bratteli-doktrinen på 1970-tallet om anløpspolitikk og forutsetningen om at skip med atomvåpen ikke skulle anløpe norske havner, og diskusjonen om mellomdistanseraketter på 1980-tallet, vil man i alle disse diskusjonene se, hvis man går til kildene, at Høyre og Arbeiderpartiet har hatt en noe ulik tilnærming historisk sett.

For et drøyt tiår siden tok Jonas Gahr Støre som utenriksminister det humanitære initiativet til å skape ny framdrift i det internasjonale nedrustningsarbeidet, og det skapte debatt i Stortinget da den forrige regjeringa trakk ut Norge av dette arbeidet, og hele initiativet deretter tok en retning som var uforenlig med våre NATO-forpliktelser.

Regjeringa vil være offensiv for å få framdrift i nedrustningsforhandlingene, men innenfor rammen av våre NATO-forpliktelser, slik Arbeiderpartiet har gjort siden Gerhardsen-regjeringa like etter krigen var med på å grunnlegge NATO, i 1949.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:21:09]:

Det er interessant med historietimer, men jeg er mer opptatt av det som skjer akkurat nå. I den nære fortid har ikke Arbeiderpartiet og Høyre vært uenige om dette. Tvert imot har Arbeiderpartiet vært krystallklar på – her i Stortinget – at forbudstraktaten ikke er i tråd med våre NATO-forpliktelser, at vi verken skal signere eller ratifisere, eller delta som observatør på statspartskonferanser når det har vært diskutert her i Stortinget.

Jeg spurte hvilke reaksjoner som hadde kommet, og utenriksministeren sa de var som forventet. Da er spørsmålet: Hvilke reaksjoner forventet regjeringa på denne, etter min og mange andres oppfatning, uforståelige og ukloke alenegangen i et så viktig spørsmål?

Det er ingen uenighet om målet – en verden uten kjernevåpen – men da går ikke veien via en observatørstatus til en forbudstraktat, som både har svake verifikasjonsmekanismer, og som ikke inkluderer noen av kjernevåpenstatene. Hvorfor har regjeringa valgt alenegang når de allikevel ikke skal verken signere eller ratifisere?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:22:14]:

Representantens gjengivelse av den nære historien er noe feil. Hun leverte selv til Stortinget en utredning om atomtraktaten. Og det er helt riktig at jeg ved den anledning sa at det var uaktuelt og ikke i tråd med våre NATO-forpliktelser å undertegne den traktaten. Det står jeg fast ved. Men det sto ingenting i den utredningen om observatørstatus.

Det har vært forventede reaksjoner på vårt ønske om å være observatør. Det har det vært fra atommaktene, og det har det vært fra Høyre i Stortinget. Vi deler nok målet, men det er også slik at måten den forrige regjeringa drev nedrustningspolitikken på, har vært diskutert i denne sal. Og det har vært kritikk av den forrige regjeringa fra flere partier. Jeg er ikke enig med Venstre og Kristelig Folkeparti, som vil undertegne, og som var en del av samme regjering som Søreide, men jeg mener at den forrige regjeringa burde vært mer offensiv, og det har denne regjeringa mål om å være.

Ine Eriksen Søreide (H) [12:23:15]:

Der regjeringa var offensiv, var det det var mulig å få til praktisk nedrustningsarbeid. Det gjaldt spesielt det internasjonale lederskapet vi tok på verifikasjon, der kjernevåpenstatene er med. Vi har også i tida vi satt i regjering, startet et arbeid med irreversibilitet, som er to av fire faktorer som må være til stede for å få til nedrustning.

Det er ikke bare Høyre i Stortinget og atommaktene som har vært kritiske. NATOs generalsekretær har vært sterkt kritisk til det regjeringa nå gjør. Og reaksjonene har åpenbart ikke latt vente på seg.

Utenriksministeren sa at regjeringa støtter fullt ut opp om NATOs strategiske konsept. Kan utenriks-

ministeren da avklare at i forbindelse med fornyelse av NATOs strategiske konsept som skal skje fram mot sommeren neste år, kommer Norge til å støtte at NATO fortsatt skal ha en kjernefysisk avskrekkingsevne så lenge det finnes kjernevåpen i verden?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [12:24:14]: Denne regjeringa har vært ganske tydelig på at vi støtter NATOs strategiske konsept.

Forrige gang vi satt i regjering, fikk vi inn som en del av vårt mål at NATOs mål skulle være en verden uten atomvåpen. Da fikk vi amerikanerne med oss på det, og det viser at vi har vært en del mer offensiv enn det den forrige regjeringa har vært i disse spørsmålene. Jeg legger merke til at representanten snakker om verifikasjon som noe den forrige regjeringa var aktiv på. Vel, det var vel Gahr Støre som tok initiativ på det området.

Det som er viktig for meg, og som har vært viktig for Arbeiderpartiet siden vi ble med i NATO i 1949, er å stå trygt på NATOs grunn, være lojal som NATO-medlem, men være mer offensiv i nedrustningspolitikken enn det som har vært tradisjonell Høyre-politikk.

Spørsmål 11

Hårek Elvenes (H) [12:25:38]: «Ved behandlingen av innstillingen til Prop. 14 S (2020–2021) ble det vedtatt å be regjeringen i løpet av 2021 sette ned en forsvarskommisjon med bred faglig og politisk sammensetning for å vurdere de sikkerhetspolitiske utfordringene for Norge. I Hurdalsplattformen skriver regjeringen at den vil nedsette en totalberedskapskommisjon.

Hvordan henger i så fall disse to kommisjonene sammen?»

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:26:11]: La meg først takke representanten Elvenes for spørsmålet. Forsvar og beredskap betyr mye for Norge, og det betyr selvfølgelig også mye for den nye regjeringen. Derfor vil denne regjeringen følge opp Stortingets vedtak om å nedsette en forsvarskommisjon i år. Forsvarskommisjonen skal vurdere de sikkerhetspolitiske utfordringene for Norge og bidra til grunnlaget for neste langtidsplan for forsvarssektoren.

Arbeidet med mandatet for denne kommisjonen ble igangsatt av den forrige regjeringen. Jeg tar også sikte på, og håper på, å kunne ha god dialog med alle partiene i Stortinget for å få et mandat som har bredest mulig oppslutning politisk, slik at vi har en bred forankring av dette arbeidet, slik vi vanligvis har hatt i denne typen saker. Dette ble også gjort av den forrige regjeringen i god dialog med Stortinget.

Regjeringen ser altså behov for å se bredt på hvordan samfunnets totale ressurser bør innrettes for å sikre tilfredsstillende beredskap, og det skal en totalberedskapskommisjon adressere. Jeg skal ikke gi meg inn på å eksemplifisere veldig mye, men det er klart at en totalberedskapskommisjon kan omfatte områder som f.eks. vannforsyning, vi har nettopp hatt en pandemi, vi har spørsmål knyttet til organisert kriminalitet, sammensatte trusler, digitale og finansielle utfordringer eller sikkerhet, som er områder som ikke vil falle inn under forsvarskommisjonen.

Derfor er det også viktig å se disse to i sammenheng, så regjeringen ønsker å legge opp til et tettere samarbeid mellom Forsvaret og resten av samfunnet for å styrke vår samlede forsvarsevne og vår samlede beredskap. Tematikken for disse to kommisjonene henger tett sammen, og det er naturlig at vi ser dem i sammenheng og informerer hverandre i det videre arbeidet.

Hårek Elvenes (H) [12:28:19]: Det er jo positivt at man i den totalberedskapskommisjonen skal se samfunnets samlede beredskapsressurser i sammenheng, og særlig hvordan man skal klare å utnytte de knappe ressursene best mulig. Da er mitt spørsmål: Hvorfor velger man å svekke spesialstyrkenes kapasitet og antiterrorberedskapen ved å flytte en del av helikoptrene fra Rygge til Bardufoss, på tross av at det eksisterer et entydig faglig råd om at denne ressursen vil bli utnyttet best ved den lokaliseringen som man nå har landet på?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:29:03]: Nå er vi vel over på et litt annet tema, men regjeringen har altså ikke til hensikt å svekke spesialstyrkenes kapasiteter og beredskap.

Men for å holde oss til det som er hovedspørsmålet, det som går på forsvarskommisjonen, er altså hensikten med å opprette to kommisjoner nettopp å se sammenhengen mellom disse områdene og de ulike behov vi har, og de ulike utfordringer vi står overfor.

Hårek Elvenes (H) [12:29:34]: Det er betryggende å høre at man ikke ønsker å svekke spesialstyrkenes operative evne, men det er vel ingenting som skulle tilsi at situasjonen verken hva gjelder teknikere, flygere eller kvaliteten på skrogene er blitt bedre enn da denne beslutningen ble tatt.

Men tilbake til kommisjonene: Det er jo greit med en bred utredning av alle sider ved dette, og jeg forutsetter at dette skal være grunnlag for den nye langtidsplanen som kommer. Det kommer jo et fagmilitært råd fra forsvarssjefen også, vil jeg tro. Hvis disse kommisjonene og det fagmilitære rådet kommer i konflikt med hverandre, at dette trekker i forskjellig retning, hvilke av dis-

se kommisjonene og rådene vil da forsvarsministeren tillegge mest vekt?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:30:23]: La meg for det første understreke at totalberedskapskommisjonen nedsettes av Justisdepartementet, ikke av Forsvarsdepartementet.

Når det gjelder eventuelle konflikter mellom ulike områder, er det jo nettopp det som er regjeringen og Stortingets oppgave, å gjøre politiske prioriteringer mellom ulike områder og ivareta både sikkerhet, som Forsvaret skal ivareta, og en beredskap, som vi skal ha på andre områder av samfunnet, på en best mulig måte. Det er politiske prioriteringer som vi vil komme tilbake til, og som jeg tror vi vil få rikelig anledning til å diskutere i årene som kommer.

Presidenten: Spørsmål 12 er tidligere besvart. Spørsmål 13 er flyttet og besvares før spørsmål 26.

Da er det spørsmål 14, fra Anne Kristine Linnestad til kommunal- og distriktsminister Bjørn Arild Gram.

Spørsmål 14

Anne Kristine Linnestad (H) [12:31:21]: La meg først ønske ministeren velkommen i salen og til sin første spørretime – der er vi på lik linje, dette er også min første, på denne siden.

«Kommunen har en plikt til å følge opp ulovlige tiltak etter plan- og bygningsloven uansett hvor gammelt forholdet er. For kommuner kan dette oppfattes som en byrde, og det kan slå særdeles feil ut i praksis for innbyggerne. Dette oppleves spesielt urimelig for eiere av fast eiendom dersom ulovligheten er begått av tidligere eier, langt tilbake i tid. Solberg-regjeringen ønsket å se på hvilke virkemidler kommunene har og hvilken plikt de har til å følge opp tiltak i strid med planverket.

Hvilket syn har den nye statsråden på denne problemstillingen?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:32:05]: Aller først: Takk for velkomsten, og i like måte.

Plan- og bygningsloven gir kommunene både anledning til og ansvar for å forvalte arealene til samfunnets beste. Dette skal bidra til å sikre at utbygging skjer i samsvar med lov, forskrift og arealplan, og gjennom det også sikre allmennheten tilgang til bl.a. skog, fjell og kyst. Plan- og bygningsloven er også en av våre viktigste kulturminne- og miljølover.

Plan- og bygningslovgivningen utgjør et omfattende regelverk. Det er neppe til å unngå at det forekommer regelbrudd. Enkelte ulovligheter skyldes manglende kunnskap, mens andre gjøres bevisst i strid med regel-

verket. Reglene om ulovlighetsoppfølging er bl.a. begrunnet i miljøhensyn, likhetshensyn og hensynet til respekten for regelverket. Ulovlighetsoppfølging skal bidra til å hindre uheldige arealinngrep og uheldig bygge- og anleggsvirksomhet, sikre sektorinteresser, sikre god kvalitet i byggverk og ha en allmennpreventiv effekt. Det skal ikke lønne seg å ta snarveier eller bryte regelverket.

Jeg har forståelse for at intetanende eiere som har kjøpt i god tro, kan oppleve det krevende å måtte reversere tiltak som er gjort for lenge siden. At kommunene kan oppleve ulovlighetsoppfølging som byrdefullt, er etter min vurdering et svakere argument, med tanke på den samfunnsoppgaven kommunene har etter plan- og bygningsloven, og den betydningen loven har for så mange mennesker.

Plan- og bygningsloven gir også kommunene andre, gode verktøy for å kunne rydde opp i gamle ulovligheter på en måte som ikke nødvendigvis blir veldig inngripende for de eierne som er berørt. Det gjelder f.eks. gjennom arealplan, søknad om godkjenning av tiltaket i et-tertid og dispensasjon. Kommunene kan også la være å forfølge ulovligheter av mindre betydning. Dette fremkommer av bestemmelsen om ulovlighetsoppfølging, slik denne lyder i dag.

Jeg mener bestemmelsen om ulovlighetsoppfølging er viktig for ikke å svekke respekten for loven. Dog kan kommunene ha enkelte utfordringer med praktiseringen av bestemmelsen, og det er viktig at man ser hele bredden av de virkemidlene man har i ulovlighetsoppfølgingen. Jeg vil derfor i første omgang se på om veiledningen kan forbedres, sånn at kommunene får et bedre verktøy som kan brukes ved praktiseringen av bestemmelsen. Men jeg vil samtidig følge utviklingen på området nøye og se nærmere på regelverket hvis det viser seg nødvendig.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:34:20]: Jeg takker for svaret. Vi har jo helt samme utgangspunkt: Det skal aldri lønne seg å bryte loven på noe felt, ei heller på dette, og rett skal være rett.

Slik det nå er, er det en del eierskifter som har skjedd, og ting kan ha oppstått langt tilbake i tid. Enkelte kommuner har en større ryddejobb, hvis man kan kalle det det, enn andre kommuner har. Det kan gå så langt som at kommunene i sin iver etter å rydde opp i gamle forhold faktisk ikke får tid, eller ikke har ressurser nok, til å vedta nye detaljreguleringsplaner og nye utbyggingsplaner.

Jeg er glad for svaret statsråden gir, men siden han nå sier han vil sette i gang et arbeid, lurer jeg på hvordan han ser for seg framdriften på dette arbeidet, og når vi kan vente en melding tilbake.

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:35:15]: Vi deler jo mye av oppfatningen her. Det jeg prøvde å få fram i mitt svar, var nettopp at dagens bestemmelser gir kommunene en fleksibilitet til å tilnærme seg dette på en måte som også kan svare ut de eierne som har vært intetanende når de har kjøpt sine eiendommer. Det vil selvfølgelig avhenge av en konkret vurdering, men som jeg nevnte, er det muligheter til å kunne godkjenne tiltak i ettertid, gi dispensasjoner, endre arealplan, sånn at ikke nødvendigvis alle tiltak eller ulovligheter man oppdager, må gjøres om. Det må kommunene selv sagt vurdere.

Jeg kan ikke nå gi noen konkret tidsfrist for arbeidet, men jeg vil se på veiledningen og takke sånn sett også for at representanten har gjort meg oppmerksom på problemstillingen.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:36:12]: Takk.

Spørsmål 15

Mudassar Kapur (H) [12:36:36]: La meg aller først gratulere statsråden med et nytt og viktig verv. Jeg ser fram til et godt samarbeid her i Stortinget. Dette er en komité hvor det skjer mye, så det kan godt hende at vi kommer til å ses ofte i diverse sammenhenger.

Så til spørsmålet:

«Et av formålene med tillitsreformen i Hurdalsplattformen er å redusere bruken av markedsmekanismer i velferdsstaten. Regjeringen vil redusere bruken av kompetansen fra bedrifter, sosiale entreprenører og engasjerte gründere som skaper alternativer for de som ikke ønsker å benytte det offentlige tilbudet.

Hvordan mener statsråden at det å ta fra kommunene deler av deres lokale selvstyre, eller å frata statlige virksomheter friheten til å jobbe på den måten de selv ønsker vil gi tjenester der innbyggernes behov og ønsker er i sentrum?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:37:27]: Takk for velkomsten. Jeg ser også fram til samarbeid om viktige saker.

En tillitsreform i offentlig sektor handler bl.a. om å gi ansatte i møtet med brukerne rom og tillit til å utøve sin profesjon uten at unødvendige dokumentasjons- og rapporteringskrav eller lange ansvarskjeder fra beslutningstakere til dem som møter brukerne, tar bort tid og handlingsrom til å kunne gi best mulig tjenester. I kommunal sektor vil dette også henge i hop med tilliten til lokaldemokratiet. Omfattende detaljstyring av tjenesteytingen vil nettopp generere rapporteringskrav og behov for kontrollmekanismer.

Vi har stort behov for å utvikle offentlig sektor og finne smartere løsninger for å skape langsiktig bære-

kraft. Regjeringens mål i fornyelsen av offentlig sektor er å oppnå mer velferd og mindre administrasjon, mer lokal frihet og mindre detaljstyring. Premisset i spørsmålet, om å ta fra kommunene lokalt selvstyre, mener jeg derfor er feil. Kommunene har selv sagt frihet til å velge de løsningene de mener er best ut fra lokale forhold og lokalpolitiske prioriteringer.

Det offentlige trenger heller ikke nødvendigvis å løse alle oppgavene selv, men regjeringen ønsker innen sentrale velferdsområder å legge til rette for langsiktige avtaler med ideelle virksomheter basert på kvalitet framfor kommersialisering og konkurranseutsetting. I dette ligger det også et ønske om å styrke det lokalpolitiske handlingsrommet.

Et eksempel på det er barnehagesektoren. Jeg skal ikke forskuttere den konkrete oppfølgingen av Storberget-utvalget, som den forrige regjeringen satte ned, men det er grunn til å merke seg at sentralt i den innstillingen er forslag om større kommunal myndighet til å styre kapasitetsutviklingen på tvers av kommunale og private eiere og å sikre større likhet i plikter mellom kommunale og private barnehager.

Regjeringen arbeider nå med å avklare den videre prosessen med en tillitsreform, der dialog med bl.a. partene i arbeidslivet, brukerorganisasjoner og andre blir sentralt. Partssamarbeidet vil være grunnleggende.

Mudassar Kapur (H) [12:39:27]: Bare for å følge opp dette med samspill: Et samspill der vi får muligheten til å benytte kompetansen som finnes i bedrifter, hos sosiale entreprenører eller hos kreative og engasjerte gründere i en oppstartsbedrift, for den saks skyld, er helt avgjørende for den lokale verdiskapingen og gode tjenester til innbyggerne, som jeg regner med at statsråden også er opptatt av. Da vil jeg, som en oppfølging av det statsråden nå har sagt, spørre: Hvorfor mener da regjeringen – dermed også statsråden – at det er mer rett at det offentlige skal gjøre jobben selv, enn at vi fortsatt skal ha et godt samspill mellom offentlig og privat?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:40:08]: Det er et omfattende samspill mellom offentlig sektor og ulike aktører, av både ideell og mer kommersiell karakter. Det er ingen som ønsker at vi ikke skal ha et slikt samspill. Jeg kan f.eks. vise til at det offentlige, både staten og kommunesektoren, er en særdeles stor innkjøper av varer og tjenester i dag – for flere hundre milliarder kroner i året. Et eksempel på at man legger til rette for den typen samspill, er knyttet til det som ligger i leverandørutviklingsprogrammet, hvor man prøver å koble sammen kommunale behov med utvikling av næringslivet. Dette er et initiativ som i sin tid ble tatt av NHO og

KS, hvor det statlige virkemiddelapparatet også er med og legger til rette for å finne nye, innovative løsninger.

Mudassar Kapur (H) [12:41:01]: Statsministeren sa nylig at en tillitsreform i offentlig sektor er nødvendig. Og selv om det ikke er mitt hovedspørsmål i dette spørreretimespørsmålet, må jeg spørre om det også gjelder til liten til vanlige folk. La meg illustrere dette med et eksempel: Det står i plattformen at man ønsker å oppheve loven om godkjenningsordningen for fritt brukervalg. Synes statsråden at man viser tillit til vanlige eldre når det blir vanskeligere å velge hvem som skal komme hjem til seg for å hjelpe til med stell og vask? Er det å vise tillit til den enkelte borger og ikke minst også til kommunene, med tanke på hvilke tjenester de kan yte?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:41:53]: Som nevnt jobber regjeringen nå med å konkretisere den videre prosessen knyttet til tillitsreformen, men det er konkret vist til samhandling med brukerorganisasjoner i det arbeidet. Så det er jo et eksempel på at man definitivt tar brukernes ønsker på alvor.

Når det gjelder spørsmålet om fritt brukervalg, vil jeg bare understreke at det er en mulighet som har ligget i loven fra før den siste endringen kom. Men man kan faktisk se på den siste endringen, som vel trådte i kraft i september, som en innsnevring av det kommunale selvstyret, for de nye reglene som kom, la også bestemte føringer for hvordan kommunene skulle gjennomføre et fritt brukervalg, hvilket man hadde større frihet til før den lovendringen.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 16, fra representanten Frank Edvard Sve til samferdselsminister Jon-Ivar Nygård. Representanten Sve er ikke å se i salen, og vi går videre til spørsmål 17, som er fra representanten Helge André Njåstad til samferdselsminister Jon-Ivar Nygård. Helge André Njåstad er heller ikke å se i salen, og vi går da til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Trond Helleland (H) [12:43:37]: Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I Hurdalsplattformen står det at veiutbygging må underlegges politisk styring og offentlig eierskap.

På hvilken måte mener statsråden dette ikke er tilfellet i dag?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:44:06]: Representantens spørsmål legger til grunn at Hurdalsplattformen sier vi ikke har politisk styring og offentlig eierskap til veiutbygging i dag. Det er en unøyaktig lesing av plattformen.

Jeg tillater meg derfor å sitere det aktuelle avsnittet i sin helhet:

«Bedre veier gir økt nytte for samfunnet i form av reduserte kostnader for veibrukerne som følge av bedre fremkommelighet. Regjeringen mener at utbygging av infrastruktur må gjennomføres på en måte som gir mest mulig igjen for pengene, og at store offentlige satsinger på infrastruktur skal bidra til lokale og regionale arbeidsplasser. Regjeringen mener at veiutbygging må underlegges politisk styring og offentlig eierskap.»

Det er viktig for denne regjeringen å ha politisk styring med og offentlig eierskap til veiutbygging. Å slå fast dette i plattformen gir en klar retning for regjeringens arbeid, f.eks. når vi skal følge opp regjeringens vil-punkt om at regjeringen vil:

«Utrede hvordan utbygging, drift og vedlikehold av veier skal organiseres. [sic] med bakgrunn i at stadig flere utbyggere og veieiere gir fare for økte kostnader, mer fragmenterte fagmiljøer og mindre sammenhengende utbygging.»

Jeg vil samtidig minne om at Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen vil sørge for at anbud ved bygging av samferdselsprosjekter utformes slik at lokale og regionale aktører kan delta, og at regjeringen vil sørge for at samferdselsinvesteringer styrker norske bedrifter med norske lønns- og arbeidsvilkår.

Regjeringsplattformen er med andre ord klar på at det – innenfor den styringen vi skal gjøre fra politisk nivå, og på oppdrag fra de offentlige veiutbyggerne, Statens vegvesen og Nye Veier – selvfølgelig fortsatt skal gis oppdrag til private aktører om å bygge ut veier.

Trond Helleland (H) [12:45:56]: Det kom litt brått på oss begge, dette. Jeg vil naturligvis gratulere den nye statsråden med jobben, og jeg ser fram til et godt samarbeid.

Jeg hadde også tenkt å sitere det avsnittet som statsråden selv siterte, for der står det mye klokt. Det var bare den siste setningen jeg lurte på, for selv om vi i 2003 skilte Mesta ut fra Statens vegvesen og i 2015 etablerte Nye Veier, har det alltid vært samferdselsministeren som har vært generalforsamling, og som har hatt det overordnede ansvaret. Det er Stortinget som vedtar veiutbyggingene. Det er ikke sann som det er i noen land, som f.eks. i USA, hvor jeg har kjørt på «toll roads», som er 100 pst. privat finansiert. Det er vel ingen i Norge som har tatt til orde for akkurat det. Så da kan vi trygt slå fast at det skal fortsette som før, og jeg håper også at statsråden vil se nøye på porteføljen som Nye Veier har, og sørge for at de får lov til å drive videre, for det har gitt titalls milliarder i besparelser.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:46:58]: Jeg har i grunnen ikke så mange kommentarer til det Helleland her

sier. Vi er enige om hovedinnrammingen av det som her ble sagt.

Trond Helleland (H) [12:47:07]: Takk for det. Da regner jeg med at statsråden sluttet seg til alt jeg sa, også det om Nye Veier, og at vi framover skal få nytte av dette.

Poenget mitt, og Høyres poeng, er at så lenge vi har en offentlig veisektor som er underlagt offentlig og politisk styring og kontroll, er det jo de virkemidlene vi bruker for å få mest mulig ut av pengene, som det står i Hurdalsplattformen, som er avgjørende. Da er det viktig at en sørger for at de modellene som har vist seg å gi effekt, blir tatt i bruk. Nå har også Statens vegvesen fått ta i bruk porteføljestyling i større grad, noe som kan gi en mer effektiv veibygging.

Vi har selv sikkert opplevd ulike veiprosjekter som har gått litt i rykk og napp. E16 til Hønefoss går f.eks. i rykk og napp. Det å få en flyt i dette, sørge for at bilene kommer fram, at varetransporten kommer fram, blir et hovedmål for Høyre de neste fire årene. Jeg håper statsråden slutter seg til det.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:48:11]: Vi er opptatt av at vi skal ha en effektiv struktur på hele veiområdet, og at vi skal få mest mulig ut av pengene. Det tror jeg ikke det er noen uenighet om i Stortinget, heller ikke mellom partiene. Det står i vår plattform at vi skal ha en gjennomgang av strukturen på området, og det innbefatter jo at vi vil se på det hele, men det er ingen konkrete ting jeg har lyst til å melde om, f.eks. knyttet til Nye Veier, på nåværende tidspunkt.

Presidenten: Presidenten vil minne om at representantene må være til stede i salen når det er deres tur til å få ordet. Det normale er at muligheten til spørsmål bortfaller når en ikke er til stede i salen. Siden statsråden fortsatt er her, og nok har forberedt seg på å svare på spørsmålene, vil presidenten likevel tillate at de to som ikke var til stede, skal få lov til å stille sine spørsmål.

Da er neste spørsmål fra Frank Edvard Sve til samferdselsminister Jon-Ivar Nygård. Vær så god.

Spørsmål 16

Frank Edvard Sve (FrP) [12:49:12]: Eg beklagar, president, men vi må lære. Vegen blir til mens vi går, og vi skal ta det til oss.

«Det blir hevda frå Senterpartiet og Arbeidarpartiet sine politikarar i Møre og Romsdal at fylket må kutte betydeleg i CO₂-utslepp, og dei har vedteke at fylket skal bli miljøfylke nr. 1. Samtidig vil politikarar frå desse partia også bygge ny E39 med Møreaksen, snart 400 meter under Romsdalsfjorden og kilometervis med tunnel,

mesteparten eitløps. Utsleppa blir formidable med ny verdsrekord i undersjøisk tunnel ved ei eventuell realisering av Møreaksen.

Korleis kan statsråden forklare at Møre og Romsdal skal kunne bli miljøfylke nr. 1 ved å bygge Møreaksen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:50:00]: Klimakrisen er av de viktigste utfordringene verden står overfor de kommende årene. I tråd med Hurdalsplattformen vil regjeringen legge opp til en effektiv transportpolitikk for hele landet, som reduserer klimagassutslippene fra transportsektoren i tråd med våre internasjonale klimaforpliktelser.

Transportsektoren står for om lag en tredjedel av klimagassutslippene i Norge. I Nasjonal transportplan 2022–2033 er det fem hovedmål for transportsektoren de kommende tolv årene. Å bidra til oppfyllelse av Norges klima- og miljømål er ett av dem. Vi legger opp til at klimagassutslippene fra transportsektoren skal halveres innen 2030. Det viktigste virkemidlet for å redusere klimagassutslippene fra transportsektoren er CO₂-avgiften, omsetningskrav for biodrivstoff og krav i offentlige anskaffelser.

I Nasjonal transportplan 2022–2033 er det prioritert en rekke investeringsprosjekter innen alle transportformer. Prosjekter som bidrar mye til ett av hovedmålene, kan bidra negativt til et annet. Noen av de prioriterte prosjektene er beregnet å gi økt utslipp av klimagasser fra transport, mens andre vil kunne gi en reduksjon. I Nasjonal transportplan 2022–2033 bygges det opp om en ambisjon om å halvere utslipp i transportsektoren og bidra til oppfyllelse av Norges klimamål.

Møre og Romsdal er et av de største fylkene målt etter fastlandseksport og er viktig for den nasjonale verdiskapingen. Det er viktig å prioritere prosjekter som støtter opp om denne verdiskapingen. E39 Ålesund–Molde skal bygge sammen bo- og arbeidsmarkeder mellom de to største byene i fylket. Prosjektet vil også redusere reisetiden og lette transporten nord–sør gjennom fylket. E136 er den viktigste veien inn og ut av fylket. Der veien går sammen med E39, vil den bli betydelig utbedret.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:52:06]: Eg takkar for svaret og merka meg vurderingane om at ein skal kutte mykje CO₂ i transportnæringa. Norges Lastebileier-Forbund har lagt fram ei berekning som viser at over Romsdalsfjorden er det i snitt ca. 240 store vogntog per dag, som vil sleppe ut ca. 2 200 kilo CO₂, og på eit år snakkar vi om 770 000–800 000 tonn CO₂. Korleis kan det bidra til at ein får ned CO₂-utsleppa innan transportnæringa?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:52:47]: Som undertegnede sa, er det slik at det er en helhet. Noen prosjek-

ter vil bidra negativt, noen vil bidra positivt. Vi ser på den samlede effekten i transportsektoren i Nasjonal transportplan når vi skal nå/gjennomføre disse målene.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:53:04]: Det som i så måte gjer Møreaksen endå verre når det gjeld miljø og utslepp, er at den vegen skal gå forbi og til dels også gjennom Molde by. Ein veit at store vogntog må gå frå 80 kilometer og kanskje ned til null, det er seks rundkøyringar der, og det vil også medføre auka utslepp. Korleis kan det vere eit godt grunnlag for å kunne kutte CO₂, slik statsråden nemnde?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:53:39]: Jeg vil minne representanten om at det har vært en lang prosess i forkant her, en planprosess som har pågått i alle fall tilbake til 2010. Det er vedtatt reguleringsplan for fjordkryssingene, og det pågår et arbeid med reguleringsplan nord og sør for denne. På strekningen Breivika–Ørskogfjellet er man i ferd med å starte planlegging etter plan- og bygningsloven. Her har man altså lagt ned enormt med tid og ressurser i et prosjekt som nærmer seg oppstart.

Presidenten: Da gir vi samme anledning med hensyn til spørsmål 17.

Spørsmål 17

Helge André Njåstad (FrP) [12:54:18]: «I valgkampen i Hordaland snakka regjeringspartia Arbeidarpartiet og Senterpartiet mot kvarandre om Hordfast. Der Arbeidarpartiet sine representantar la vekt på at traseen og konseptet låg fast, snakka Senterpartiet sine kandidatar om omkamp om trasé. Hurdalsplattforma nemnde ikkje Hordfast, så det er viktig for vidare framdrift å få klarlagt kva for parti sitt syn som er førande for regjeringa si haldning.

Er det Arbeidarpartiet eller Senterpartiet sine utsegner i valgkampen som regjeringa lyttar til?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:54:52]: Regjeringen Solberg fremmet 3. september i år en proposisjon om utredning og planlegging av Hordfast-prosjektet. I Prop. 208 S for 2020–2021 blir det fremmet vedtak om at prosjektet skal planlegges videre i tråd med vedtatte rammer for prosjektet. Dette innebærer at det er behandlingen av denne proposisjonen i Stortinget som vil legge premissene for den videre utviklingen av dette prosjektet. Det kommer jeg til å forholde meg til.

Helge André Njåstad (FrP) [12:55:20]: Eg takkar for svaret og tolkar det som at regjeringa ikkje trekkjer tilbake den proposisjonen, og dermed stiller seg bak det

regjeringa Solberg la til grunn når det gjaldt trasé. Då spør eg berre tydeleg om det er regjeringa sin politikk at dei står bak den proposisjonen, altså at ein vel den midtre traseen, og at det ikkje skal ta to–tre år med ny planlegging, som Senterpartiet har snakka om. Kan statsråden bekrefte at det Senterpartiet sa i valgkampen, ikkje er førande for regjeringa si haldning?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:55:47]: Jeg kan bekrefte at proposisjonen ikke trekkes tilbake, og jeg har full tiltro til at partiene i Stortinget, både de to nevnte regjeringspartiene og for øvrig, kan finne fullgode løsninger på å behandle denne saken.

Helge André Njåstad (FrP) [12:56:03]: Eg takkar igjen for svaret og tolkar det som at regjeringa står bak. Eg reknar med at regjeringspartia i Stortinget då òg står bak det som er regjeringas haldning, at ein har rydda av vegen all usikkerheit om trasé for Hordfast, at både den avgåtte regjeringa, Framstegspartiet og den nye regjeringa er tydelege på at ein skal byggja den midtre traseen, som har vore planlagt lenge, og at ein legg til grunn at debatten om ny trasé er fjerna ein gong for alle.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:56:33]: Jeg har ikke den tilnærmingen at jeg vil foregripe behandlingen i Stortinget, så jeg har tillit til at våre partier i Stortinget finner gode løsninger i denne saken.

Presidenten: Da går vi tilbake til den ordinære rekkefølgen på spørsmålene. Neste spørsmål er spørsmål 19.

Spørsmål 19

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:57:01]: Ferjer og ferjepriser har over lang tid vært fokusert sterkt på av oss som bor langs kysten, og for en som har vært fylkespolitiker i Nordland i mange år ... (presidenten klubber).

Presidenten: Presidenten minner om at i første innlegg er det spørsmålet som skal stilles.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:57:17]: Da skal jeg gå til spørsmålet:

«I regjeringserklæringen slår en fast at en på sikt ønsker gratis ferger til øysamfunn uten fastlandsforbindelse og på strekninger hvor det er færre enn 100 000 passasjerer årlig. Dersom det er flere enn 100 000 passasjerer årlig, vil det bli halv pris.

Hva er tanken bak en slik forskjellsbehandling av reisende og pendlere?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:57:38]: I Hurdalsplattformen går det fram at regjeringen ønsker å satse på ferjer. Regjeringen vil halvere prisen på riksveiferjer og fylkesveiferjer i fireårsperioden. Det vil ha stor betydning for vanlige folks økonomi og for næringslivets kostnader. Av plattformen går det også fram at regjeringen ønsker å innføre en ordning med gratis ferje for øyer og andre samfunn uten veiforbindelse til fastlandet, og dessuten gjøre alle ferjesamband med under 100 000 passasjerer årlig gratis. Arbeidet med å redusere takstene er i gang. Det startet ved revisjon av statsbudsjettet for 2021, da takstene ble satt ned med 25 pst. i riksveiferjedriften, og det ble bevilget midler som la til rette for en tilsvarende reduksjon i fylkesveiferjedrift. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om hvordan reduksjon av ferjetakster og andre tiltak skal følges opp. En første tilbakemelding om oppfølging vil komme i tilleggsnummeret til statsbudsjett for 2022 i november i år.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [12:58:45]: Det er, som jeg innledet med, slik at for dem som bor langs kysten og dem som reiser som turister, blir det vanskelig å se logikken i form av om det er 100 000 reisende eller færre. Hvis man bor på Vega og har 70 000 kr i reiseutgifter, har man fortsatt 70 000 kr i reiseutgifter om det er flere enn 100 000 passasjerer. Eller for å si det på en annen måte: Hvis man bor på Melbu og pendler til Fiskebøl på jobb, gjør man det med en ferje som bruker 40 minutter, og hvis man skal kjøre omveien, bruker man 2 timer og 20 minutter. Kostnaden er like stor, og det er et av de ferjesambandene som ikke vil få reduksjon på 50 pst., og belastningen for dem som bor der og er pendlere, blir da allikevel vesentlig større enn for andre. Da er rett og slett spørsmålet: Hva ligger bak den logiske tenkningen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:59:47]: Vi vil komme tilbake til hvordan vi skal innrette denne ordningen etter en vurdering og utredning i departementet, så jeg har ikke noe grunnlag for å gå nærmere inn på det nå enn det jeg allerede har sagt.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:00:01]: Jeg hører det, og da får vi avvente til tilleggsproposisjonen kommer, slik at vi eventuelt da kan få se den logiske tenkningen bak en slik målrettet innsats.

Presidenten: Har statsråd Nygård ytterligere kommentarer?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:00:15]: Nei takk.

Spørsmål 20

Morten Stordalen (FrP) [13:00:28]: «I NTP 2018–2029 skulle eksempelvis Østfoldbanen være ferdig utbygd i 2034. Nå varsler regjeringen i Hurdalsplattformen at man skal opprettholde ambisjonene for InterCity-utbyggingen på Østlandet i tråd med vedtaket fra 2013, som vil bety en fremskynding til 2030. I de senere år har det fremkommet dramatiske kostnadsøkninger for Østfoldbanen.

Hva og hvilke samferdselsprosjekter skal regjeringen nedprioritere dersom man nå skal fremskynde denne utbyggingen?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:01:03]: La meg først få takke representanten Morten Stordalen for muligheten til å gjøre rede for regjeringens ambisjoner for intercityutbyggingen generelt og utbyggingen på Østfoldbanen spesielt.

Hurdalsplattformen er tydelig på at ambisjonene for intercityutbyggingen, som ble behandlet i Stortinget i 2013, ligger fast. I Nasjonal transportplan 2013–2024 ble det lagt fram en framdriftsplan for utbygging av intercitystrekningene. I den framgår det at regjeringen vil legge opp til å utvikle intercitystrekningene, slik at togtilbudet kan forbedres trinnvis også i årene før dobbeltspor er realisert på disse strekningene.

Framdriftsplanen i NTP 2013–2024 – måltall for ferdigstillelse av hver enkelt strekning – var svært ambisiøs. De påfølgende tverrpolitiske ambisjonene på vegne av jernbanen har heller ikke vært mindre ambisiøse. Jeg vil minne om at regjeringen Solberg i Nasjonal transportplan 2018–2029 selv la fram en framdriftsplan med konkrete årstall med ferdigstillelse av intercitystrekningene. Allerede påfølgende år, da Jernbanedirektoratet skulle konkretisere transportplanen i sitt eget handlingsprogram, ble det klart at planene hadde sporet av, og at framdriften var urealistisk.

Jeg tror vi alle kan enes om at langtidsplanlegging er krevende. Som representanten påpeker, har det etter framleggelsen av Nasjonal transportplan 2018–2029 framkommet vesentlige kostnadsøkninger, spesielt også for Østfoldbanen. Vi bør derfor tillate oss å justere kartet når det ikke lenger stemmer med terrenget. Jeg vil derfor berømme min forgjenger Knut Arild Hareide med innføring av porteføljestyling i samferdselssektoren. Det er et grep regjeringen nå jobber videre med. Målsettingen er å kunne bidra til bl.a. at Bane NOR skal ha rammebetingelser som gir mulighet for en mest mulig rasjonell framdrift av de store prosjektene som ligger på intercitystrekningene.

Innfasingen av nye tilbudsforbedringer på jernbane må samtidig tilpasses det framtidige økonomiske hand-

lingsrommet. Vi må også sørge for at vi velger de riktige løsningene for framtiden.

Jeg vil minne representanten om at aktivitetsnivået på norsk jernbane er historisk høyt. Follobanen nærmer seg ferdigstillelse, og vi er på god vei med å bygge ut dobbeltsporet på Vestfoldbanen mot Tønsberg, Dovrebanen mot Hamar og Østfoldbanen mot Moss. Ferdigstillelse av de første effektpakkene for intercityutbyggingen vil innebære betydelige reisetidsforbedringer og øke driftsstabiliteten på strekningene. Det vil gi en vesentlig tilbudsforbedring på både indre og ytre intercity.

Det er likevel beklagelig å se at framdriften på utbyggingen på Østfoldbanen mot Fredrikstad og Sarpsborg nå ser ut til å ha blitt mer usikker under den forrige regjeringen. Det vil derfor være svært viktig å snu alle steiner for å få tilbudsforbedringer tilbake på sporet, slik at vi kan gi de reisende i Nedre Glomma et bedre tilbud. Det er noe jeg nå vil starte med å få vurdert. Som nevnt er aktivitetsnivået på jernbane høyt, og det binder opp investeringsmidler for mange år framover. Hvilke konkrete effektpakker på jernbane det deretter skal være rom for å prioritere, vil regjeringen først omtale i nytt framlegg til Nasjonal transportplan 2026–2035.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Morten Stordalen (FrP) [13:04:09]: La meg først takke for honnøren ministeren gir til Fremskrittspartiets deltakelse i regjeringen med å bygge ut jernbanen, satse skikkelig og bevilge penger til det.

Østfoldbanen skulle egentlig kostet 8,5 mrd. kr under de rød-grønne, så steg det til 12 mrd. kr, deretter til 40 mrd. kr. Samtidig står det i Hurdalsplattformen at «[r]egjeringen mener at utbygging av infrastruktur må gjennomføres på en måte som gir mest mulig igjen for pengene». Det er jeg enig i.

Mener da samferdselsministeren at det gir mest mulig igjen for pengene å bruke 28 mrd. kr ekstra for å komme inn til Fredrikstad?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:04:48]: Som jeg sa, vil vi kunne komme tilbake til hvordan vi skal prioritere de resterende intercitystrekningene når vi ruller Nasjonal transportplan, men vi vil hele tiden lete etter muligheter for å kunne gjennomføre prosjektet fullt ut.

Morten Stordalen (FrP) [13:05:02]: Da skjønner jeg at det er et lite misforhold i det som står i Hurdalsplattformen, for der står det at man skal forholde seg til 2013-vedtaket, og det var dobbeltspor hele veien i intercitytriangelet.

Historien viste den gang at man bl.a. i Tønsberg bygde dobbeltspor, hvor kun det ene sporet er blitt brukt.

Det ene sporet man hilste hjem med, har stått ubrukt i nesten ti år fordi man ikke bevilget penger til det som var helt essensielt, nemlig signalanlegg.

Vil statsråden bekrefte at han nå skal bruke pengene fornuftig og bygge det som trengs for å imøtekomme frekvens og rutetider?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [13:05:41]: Det viktigste for oss er å få opp et godt togtilbud til alle langs intercitystrekningene. Det er god grunn til å tro at det vil innebære utbygging av dobbeltspor, men vi utelukker ingenting i den prosessen vi er i nå.

Spørsmål 21

Ove Trellevik (H) [13:06:17]: Først vil eg gratulera statsråden med ansvaret for Noregs viktigaste næring velkommen til Stortinget.

«I Hurdalsplattformen står det følgende: «Elektrifisering av sokkelen skal i størst mulig grad skje med havvind eller annen fornybar strøm produsert på sokkelen.» Bransjen selv sier at utbygging av havvind i norske havområder ikke vil komme i gang før mot slutten av 2020-tallet, og da først og fremst knyttet til eksport.

Hvilke andre kilder til fornybar strøm vil regjeringen legge vekt på inntil det blir aktuelt å utnytte kraftproduksjonen fra havvind?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:06:59]: Regjeringen vil føre en rettferdig klimapolitikk som kutter utslipp og skaper jobber. I Hurdalsplattformen er vi også tydelige på at norsk petroleumsindustri skal utvikles, ikke avvikles. Vi sier at vi i samarbeid med næringen skal sørge for at utslippene fra olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel kuttes med 50 pst. innen 2030 og til netto null i 2050.

For å nå dette målet er det nødvendig med elektrifisering på norsk sokkel. På kortere sikt og mot 2030 krever slik elektrifisering økt bruk av kraft fra land. Vi skal samtidig sikre tilstrekkelig fornybar kraft til ny og eksisterende industri på fastlandet.

Godt etablerte hovedvirkemidler i klimapolitikken på norsk sokkel er kvoteplikt og CO₂-avgift. De høye utslippskostnadene gir selskapene sterk egeninteresse av å redusere utslipp, ved økt bruk av elektrifisering. Kraft fra land kan derfor gi betydelig utslippsreduksjoner fra norsk sokkel. Prosjektene kan ofte medføre behov for tiltak også i kraftnettet på land.

Det er et betydelig potensial for å øke norsk kraftproduksjon ved å bygge ut havvind i de to åpne områdene, Utsira Nord og Sørlege Nordsjø II. Det er behov for teknologiutvikling og kostnadsreduksjoner for at kraftproduksjonen fra Utsira Nord skal være lønnsom. Regje-

ringen ønsker et stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel, hvor vi gradvis øker aktiviteten fra nye næringer som havvind, fangst og lagring av CO₂, hydrogen, havbruk og mineraler.

Det tar lang tid å planlegge komplekse operasjoner på sokkelen, enten det er havvind eller olje og gass. Derfor er det viktig også å formulere disse ambisjonene og målsettingene på lengre sikt.

Hywind Tampen er et eksempel på at denne teknologien kan spille en viktig rolle. Næringen arbeider også med andre løsninger for å forsyne installasjoner på sokkelen med fornybar kraft. Havvind må uansett suppleres med andre løsninger av hensyn til stabilitet i kraftforsyningen.

Det neste tiåret vil Norge trenge mer kraft og bedre overføringsnett for å bygge opp nye grønne næringer, elektrifisere samfunnet og nå våre klimamål. Derfor har vi varslet at vi bl.a. vil sette ned en energikommisjon for å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon. Regjeringen har et klart mål om at rikelig tilgang på fornybar kraft skal forbli et konkurransefortrinn for norsk industri, og at vi skal nå klimamålene vi har satt oss. Det betyr at vi må få mer kraftproduksjon og bedre nett mellom områdene i Norge, og at vi må legge til rette for at disse prosessene spiller godt sammen.

Ove Trellevik (H) [13:09:51]: Takk for svaret. Det var ærleg og oppriktig, og det viser at Hurdalsplattforma kanskje ikkje er så sann i sine ord som ho er skriven – at ein faktisk vil bruka landstraum framfor vindkraft for å elektrifisera den norske sokkelen. Dette vil koma til å få store konsekvensar for forsyningstryggleiken på landsida, og spesielt i mitt valdistrikt har me store utfordringar knytt til etablering av ny industri på grunn av kraftmangel.

Spørsmålet mitt er: Korleis vil elektrifiseringa og auka bruk av kraft frå land for å elektrifisera sokkelen kunna påføra og forstyrre forsyningstryggleiken? Og kva vil regjeringa gjera på kort sikt – altså før og innan 2030 – for å sikra at me har tilstrekkeleg straum både til å elektrifisera den norske sokkelen og til å sikra at Vestlandet òg har kraft til å etablere ny industri?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:10:51]: Jeg takker, selvfølgelig. Jeg var litt kjapp i sted, så jeg har lyst til å si tusen takk for velkomsten til Stortinget.

Det jeg har lyst til å si, er at vi har ambisiøse planer. Jeg har også lyst til å minne om at det kunnskapsgrunnlaget vi nå har om havvind, er ti år gammelt. Det betyr at vi må bygge det opp igjen på nytt og identifisere hvilke områder vi f.eks. kan åpne for havvind. Vi har altså store ambisjoner, og vi går nå igjennom de høringssvarene som vi har fått. Vi skal jobbe effektivt, men vi skal også

holde tungen rett i munnen, for dette er et viktig nybrottsarbeid som vi nå går opp.

Jeg setter veldig stor pris på at representanten er opptatt av dette, men jeg har lyst til å be om at disse spørsmålene også blir tatt opp i Høyres gruppemøte, for representanten representerer et parti som har styrt denne politikken i åtte år.

Ove Trellevik (H) [13:11:55]: Eg takkar veldig for svaret.

Me skal følgja godt opp, og eg håpar me kan få eit godt samarbeid på dette fagområdet. Det som bekymra meg, var visjonen om å elektrifisera den norske sokkelen med vindkraft. Det høyrer eg no er ein ambisjon som statsråden faktisk tilbakeviser som ei løysing på kort sikt. Så eg takkar veldig for svaret og ser fram til eit godt samarbeid.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:12:21]: Jeg har lyst til å si at jeg avviser ikke at vi skal bruke havvind, men det er mange faktorer som avgjør når et vindkraftverk på norsk sokkel vil være ferdig bygget. Vi skal gjøre det vi kan for å legge opp til en forsvarlig og effektiv konsesjonsprosess, og så må utbyggerne også gjøre sin del av jobben. Vi har ambisiøse planer, det er et stort potensial for havvind, men også for hydrogen og fangst og lagring på sokkelen. Også på land er det mulig å intensivere og få mer fornybar kraft, slik at vi kan bygge ny grønn industri på Vestlandet.

Akkurat nå er det ganske prekært at ikke vi har nok overføringskapasitet, bl.a. i vårt fylke, der det er kraft i indre strøk, men ikke i ytre strøk der vi bl.a. trenger å legge ny grønn industri for å nå de målene vi har satt oss.

Men jeg har også lyst til å minne om at konsesjonene for elektrifisering er allerede gitt av den forrige regjeringen.

Spørsmål 22

Sofie Marhaug (R) [13:13:39]: Jeg vil også gratulere den nye statsråden fra talerstolen.

«Den nye statsråden har uttalt at vi ikke kan begrense krafteksporten basert på prisregulerende hensyn, selv om for eksempel EU-landet Tyskland i dag har begrensninger på sin krafteksport. Samtidig kunne NVE melde om at vannstanden i norske magasiner ikke har vært så lav som den var i uke 41, siden 2006.

Spørsmålet er derfor om det ikke er mulig, selv innenfor EØS-avtalens handlingsrom, å begrense krafteksporten av særlige samfunnsmessige hensyn, eller om EUs markedstvang er sterkere i Norge enn i Tyskland?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:14:33]: Regjeringen deler representanten Sofie Marhaugs bekymring for de høye strømprisene. Vi har derfor allerede foreslått å øke bevilgningene til bostøtte, for å dekke en ekstraordinær utbetaling til mottakere i de delene av landet med høyest strømpriser. Regjeringen vurderer også andre tiltak.

Tilgang på ren og rimelig kraft har i årtier vært industriens fremste konkurransefortrinn. I regjeringserklæringen pekte statsministeren på at vi må sikre at norske naturressurser, herunder rimelig fornybar kraft, også på sikt forblir et konkurransefortrinn. Han viste også til at nye mellomlandsforbindelser til utlandet ikke skal godkjennes i denne stortingsperioden.

Etter hva jeg er kjent med, har Tyskland store overføringsbegrensninger i det interne tyske

nett, og derfor er det tidvis begrensninger i hvor mye kraft det tyske nettet kan håndtere å motta utenfra. Tyskland har veldig mye vindkraftproduksjon i nord og høyt forbruk i sør og får dermed ofte utfordringer med å balansere internt. Tyskland har forpliktet seg til å trappe opp sin kapasitet på utenlandsforbindelsene til 70 pst. innen 2026.

Både Statnett og samarbeidspartnere i andre land begrenser i perioder overføringskapasiteten på utenlandskablene av hensyn til kraftsystemet. Det er imidlertid andre hensyn enn pris som er førende for de vurderingene, både her og i Tyskland og andre steder.

Å begrense handelen over utenlandsforbindelsene i et forsøk på å påvirke kraftprisen vil innebære et brudd med praksis både i Norge og i våre naboland, og det vil også være i strid med våre internasjonale forpliktelser. Krafthandelen over landegrensene reguleres bl.a. av EØS-avtalen, som skal legge til rette for en mest mulig fri krafthandel, uten hindringer mellom landene.

Statnett og deres partnere på utenlandsforbindelsene inngår i tillegg egne avtaler om krafthandelen. Å begrense handelen over utenlandsforbindelsene vil også medføre risiko for at vi ikke er sikret tilgang på import av kraft når vi virkelig trenger det.

Det norske kraftsystemet har i flere tiår vært knyttet til landene omkring oss. Det har tjent oss vel. I Hurdalsplattformen skriver regjeringen at det nå er fornuftig å utrede hvordan norsk krafteksport påvirker norsk forsyningssikkerhet og norske strømpriser, og hvilke konkrete tiltak som kan bidra til å sikre at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn for norsk industri.

Regjeringen har store ambisjoner i klimapolitikken. Vi vil skape nye, trygge arbeidsplasser for vanlige folk i hele landet, og vi vil øke norsk eksport betraktelig. Skal vi få dette til, kreves det

mye kraft. Derfor vil vi bygge ut mer energiproduksjon, satse på havvind, hydrogen, utvikle vannkraften

vår og ikke minst forsterke nettet til punkter hvor det kommer nytt stort forbruk.

Sofie Marhaug (R) [13:17:39]: Takk for svaret.

Jeg vil gjerne følge opp det som handler om samfunnsmessige hensyn og forsyningssikkerhet. Arbeiderpartiets stortingsgruppe vedtok å slutte seg til EUs energibyrå ACER i forrige periode, men da stilte Arbeiderpartiets landsstyre flere ufravikelige krav. Det aller første kravet lyder som følger:

«Det skal være nasjonal og samfunnsmessig styring og kontroll over vannkraftressursene.»

I et annet krav heter det at norske myndigheter skal ha selvstendig kontroll «over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge».

Tidligere i dag har statsminister Jonas Gahr Støre snakket om perioder med lave magasiner. Vi snakker her om energisikkerheten til Norge, vi snakker om forsyningen i norske magasiner. Hvor går grensen for hva som kan regnes som nasjonal og samfunnsmessig kontroll over at energisikkerheten blir ivarettatt?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:18:50]: Norske kraftpriser påvirkes av mange forhold, og med vår fornybare kraftforsyning har både temperatur, nedbør og vindforhold betydning. I tillegg påvirkes kraftprisene av situasjonen i landene som vi handler kraft med. Den isolerte virkningen av utenlandsforbindelsene på dagens norske kraftpriser er ganske usikker, men med sterkere tilknytning til Europa påvirkes vi selvfølgelig mer av forholdene som er der. Når det gjelder strømprisene, er det viktig med gode overføringsforbindelser i Norge og økt kraftproduksjon, og med tiltak som rettes mot dem som sliter når strømprisen blir for høy, som f.eks. bostøtte.

I Norge har vi handlet kraft med våre naboland i mange tiår. Først og fremst har det gitt oss muligheter til å balansere vår væravhengige kraftproduksjon, og så har handelen også gitt oss inntekter. Som presidenten er kjent med: Norsk kraftproduksjon er i all hovedsak eid av norske kommuner, fylkeskommuner og staten, og slik krafthandel gir inntekter til Kommune-Norge.

Sofie Marhaug (R) [13:19:54]: Jeg takker igjen for svaret og vil følge opp med å spørre om disse beskrivelserne også vil bety at man vil avslå NorthConnect-søknaden som i dag er lagt i bero. Tidligere har den nye statsråden svart på skriftlig spørsmål at man skal høste erfaringer fra de nye utenlandskablene. Nå ser vi konsekvensene i Sør-Norge. NVE har allerede sagt at de langsiktige konsekvensene også vil bli ustabile og høyere strømpriser i Sør-Norge som følge av tettere tilknytning til det europeiske strømmarkedet. Har vi høstet nok erfaringer til å si at vi skal avslå NorthConnect, ikke bare

legge det ned igjen i skuffen? Og hvordan vil man bremse krafteksporten i framtiden på en måte som ivaretar energisikkerheten til den norske staten?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:20:58]: Jeg kan forsikre representanten og presidenten om at det ikke skal bygges noen flere utenlandskabler i denne perioden. Jeg mener likevel at det er viktig at vi høster noen erfaringer om hvordan dette virker, for det er mange ulike synspunkter, også i samfunnsdebatten, om hvordan utenlandskablene virker og ikke virker på det norske kraftmarkedet og den norske kraftsituasjonen.

Men jeg har lyst til å understreke, siden tiden er i ferd med å renne ut, at vi ikke har en situasjon i Norge i dag der det går på forsyningssikkerheten løs at vi har handel med andre land knyttet til kraft. Vi har en situasjon i dag der magasinene riktignok er lave, men det er under god kontroll av både Statkraft og alle involverte, slik at vi har en god forsyningssikkerhet i Norge.

Spørsmål 23

Bård Hoksrud (FrP) [13:22:13]: Også jeg vil få lov til å gratulere statsråden, og jeg ser fram til å møtes her mange onsdager framover den neste tiden.

«Telemarksavisa avslørte 20. oktober historien om en eldre kvinne som sover i egen avføring og urin. Den kommunale leiligheten i Skien hadde avføring på veggene og var full av matrester. Dette er under all verdighet, og jeg er bekymret for alle dem med psykiske helseutfordringer. Jeg er også bekymret for at dette ikke er et enkeltstående tilfelle og kan være et bevis på at mennesker som trenger å bli lagt inn på en institusjon med døgnbehandling, ikke blir lagt inn.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre denne pasientgruppens verdighet?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:22:50]: Jeg kan selvfølgelig ikke gå inn i den enkeltsaken som representanten trekker fram, utover å si at det gjør inntrykk, men jeg vil si noe om hva denne regjeringen vil prioritere framover. Denne regjeringen har som klar prioritering å komme i gang med å bygge et bedre og helhetlig tilbud for mennesker som sliter med psykiske lidelser.

I Hurdalsplattformen viser vi at vi har store ambisjoner både for eldre og for mennesker med psykiske vansker og lidelser. Eldre mennesker har ulike behov, men alle som trenger hjelp, skal være trygge på at fellesskapet stiller opp, og at de blir sett og møtt av helse- og omsorgstjenestene på en respektfull og verdig måte.

Vi har en omfattende jobb foran oss. Regjeringen vil sikre at eldre som kan og vil, får bo i egen bolig lengst mulig, og at det tilrettelegges for at det skal være trygt. Vi

vil også sørge for flere tilrettelagte boliger, og vi vil utarbeide en egen opptrappingsplan for heltid og god bemanning i eldreomsorgen.

Vi vil øke tverrfagligheten i eldreomsorgen, for det tror vi er viktig, og styrke innholdet i tjenesten. Vi vil også sørge for investeringstilskudd til kommunene for å sikre tilstrekkelig med sykehjemsplasser, trygghetsboliger og heldøgns pleie- og omsorgsplasser for dem som trenger det.

Regjeringen vil rette opp uverdige forhold innen psykisk helse. Vi har varslet en ny opptrappingsplan for feltet, med øremerkede midler, som skal rette seg mot både kommuner og spesialisthelsetjenesten. Vi vil se grundig både på de kommunale tjenestene, på psykisk helsevern for barn og unge og på distriktpsikiatriske sentre og sykehuspsikiatrien. Konkret har vi varslet at opptrappingen må sikre økt kapasitet i spesialisthelsetjenesten og flere lavterskeltilbud i kommunene.

Jeg vil også si at fastlegeordningen er bærebjelken i norsk helsetjeneste. Fastlegen er ofte pasientens første møte med helsetjenesten og har en nøkkelrolle i samhandlingen på tvers av tjenester og nivåer i disse tjenestene. Her vil regjeringen styrke ordningen og sikre en stabil legedekning i hele landet til dem med de mest omfattende behovene.

Bård Hoksrud (FrP) [13:25:19]: Jeg vil takke statsråden for svaret, men det var veldig generelt. Litt av utfordringen spesielt med denne saken, som jeg hører at statsråden sier hun ikke vil gå inn i, er at dette skjer for andre gang i løpet av kort tid, uten at noen fra kommunen eller de som tydeligvis har et ansvar for å følge opp, reagerer.

Dette er en kommunal bolig, og det betyr at det er en person som har en rekke utfordringer i livet sitt. Dette er en person som blir nektet å komme inn på kjøpesenter og i butikker, som altså ikke får lov å komme inn.

Man opplever det først én gang, og det er naboer som faktisk finner ut av det. Det betyr vel at man burde fulgt opp med tydelige krav til kommunene om at man har et ansvar overfor mennesker som har slike utfordringer som den personen det her gjelder, står midt oppe i.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:26:15]: Det er helt riktig som representanten påpeker: Kommunene har et ansvar. Jeg deler også representanten Hoksruks bekymring for kapasiteten på døgnbehandling. Det er også en av grunnene til at Hurdalsplattformen slår fast at vi vil stoppe nedbyggingen av døgnplasser i psikiatrien. Dette kjenner jo representanten godt til, for Fremskrittspartiet har vært et regjeringsparti i sju av disse åtte årene.

Det har vært en delvis faglig utvikling, men vi sier veldig tydelig i denne regjeringsplattformen at nå setter vi en fot i bakken, og at vi ønsker en opptrappingsplan

for hele psykisk helse-feltet, helt fra lavterskeltilbud i kommunene til den tyngste psykiatrien, og for dem som trenger langvarig oppfølging.

Bård Hoksrud (FrP) [13:27:07]: Igjen: Takk for svaret og det statsråden sier, og jeg er veldig glad for at statsråden er tydelig på at her må man gjøre ting. Vi fremmet også et representantforslag i dag som nettopp går på dem som faller litt mellom to stoler, og der man er usikker på hvor man egentlig hører hjemme. Så det synes jeg er veldig bra.

Dette handler egentlig om små grep, det handler om at noen må sørge for å følge opp når det kommer henvendelser til kommunene. Så jeg skulle veldig gjerne utfordret statsråden på om hun kan være litt tydelig på at det er viktig at kommunene også er seg bevisst dette ansvaret, at man faktisk følger opp når man får sånne tilbakemeldinger, og at det er en viss oppfølging når man ser at dette gjentar seg – også for dem som bor i området rundt og opplever dette, og ser den uverdigheten denne personen lever under – for det er helt uverdigg å leve sånn.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:28:05]: Det er viktig at kommunene ivaretar sitt sørge-for-ansvar for helse- og omsorgstjenester, og det er viktig for pasientene at det er god koordinering rundt dem som trenger mye hjelp, de som trenger hjelp både fra spesialisthelsetjenesten og fra den kommunen de bor i. Derfor sier også Hurdalsplattformen veldig tydelig at vi skal se på sammenhenger mellom de ulike nivåene i tjenesten for bedre å ivareta pasientforløpet, som man kaller det på fagspråket, sånn at pasienten ikke detter mellom disse berømte stolene. Det vil ha prioritet.

Dette henger også sammen med en stabil og god fastlegeordning. Fastlegen er sentral i pasientenes liv og koordinerer ofte behandling og tilbud mellom nivåene i tjenesten. Det handler også om at kommunene settes godt i stand til å styrke seg med den kompetansen som trengs.

Spørsmål 24

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:29:35]: Jeg har feilaktig ikke tatt med meg hele begrunnelsen – beklager:

«Solberg-regjeringens budsjettforslag kutter i rammer for inngåtte avtaler om statlig finansiert eldreomsorg i kommunene. Dette medfører store budsjettmessige utfordringer for kommuner som uten forvarsel, og i avtaleperioden, får redusert sine bevilgninger med flere millioner.

Ønsker statsråden at regjeringen skal fremstå som en upålitelig avtalepartner som ikke honorerer inngåtte

kontrakter, eller vil statsråden sørge for at regjeringen korrigerer dette i neste års budsjett?»

Det er her jeg ikke har tatt med begrunnelsen om statlig finansiert omsorg (presidenten klubber).

Presidenten: Det er berre spørsmålet som skal stilast no.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:30:23]: Den forrige regjeringen har foreslått å avslutte forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenestene ved utgangen av 2021. Dette er ett år tidligere enn planlagt avslutning. Forsøket startet i 2016 og skulle etter planen vært avsluttet i 2019. Det er nå elleve kommuner som har inngått avtale om deltakelse i dette forsøket. Det ser ut til at de økonomiske utfordringene ved avslutning er størst for de fire kommunene som har vært med i forsøket siden 2016, men også for Indre Østfold kommune, som har deltatt i forsøkets finansieringsmodell i 2021.

Finansieringsdokumentet inneholder to nedtrapingsordninger ved avslutningen. Den ene er at alle de elleve kommunene får 60 pst. av tildelt inntekstpåslag første år og 40 pst. det andre året etter avslutning. Det er foreslått å bruke 86 mill. kr til dette i den forrige regjeringens statsbudsjett. Den andre ordningen er at midlene overføres til neste regnskapsår dersom kommunene har ubrukte tilskuddsmidler ved utgangen av året forsøket avsluttes. Disse ordningene vil kunne avhjelpe situasjonen noe.

Ordførerne i de elleve kommunene som deltar i forsøket, har kontaktet meg. Jeg har stor forståelse for at avslutningen av forsøket kommer brått på. Det er den forrige regjeringens avtale med kommunene. I morgen skal det avholdes et møte med disse, hvor vi får opp en dialog om veien videre.

Så er det for meg ikke et privilegium å kunne si noe om det tilleggsnummeret til budsjettet for 2022 som regjeringen nå jobber med. Det vil etter planen bli lagt fram 10. november. Her vil regjeringen gjøre sin samlede vurdering av neste års kommuneramme for alle kommunene og også situasjonen for SIO-kommunene – dette statlige forsøket forkortes ofte til SIO.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:32:39]: Jeg takker helseministeren for svaret. Det er rett, som hun sier, at det ikke er denne regjeringen som er ansvarlig for dette. De kompensasjonsordningene som er blitt foreslått av forrige regjering, monner ganske lite, for det dekker en veldig liten del av kostnadene. Da vil jeg spørre – det er mulig helseministeren kanskje likevel er tilfreds med dette, med tanke på at hun har vært en uttalt motstander av dette prosjektet tidligere, til tross for at både ansatte, ledelse, pårørende og ikke minst brukerne har vært meget fornøyd, og man har gjort mange verdifulle

erfaringer og fått mye lærdom: Ønsker virkelig ministeren å videreføre dette uansvarlige budsjettforslaget som har kommet fra Solberg-regjeringen når det gjelder statlig finansiert omsorg, som vil kunne medføre et dårligere tjenestetilbud og store problemer for de tolv berørte kommunene framover?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:33:39]: Som jeg sa i det første svaret, vil jeg ikke kunne si så mye om prioriteringene i tilleggsproposisjonen. Den kommer til å bli lagt fram i sin helhet 10. november. Men det er ingen hemmelighet at regjeringens prioritering har vært å styrke alle kommunenes mulighet til å gi gode helse- og omsorgstjenester. Forsøket med statlig finansiert eldreomsorg er jo evaluert, og dessverre har ikke evalueringen gitt oss den retning og den kunnskap man kunne ha ønsket seg da man satte i gang prosjektet. Dette var et prosjekt som regjeringens partiet Fremskrittspartiet veldig tydelig ønsket da det ble startet opp i 2016. For oss er det viktig å ivareta alle kommunene, sikre at de har muskler til å ivareta sitt sørge-for-ansvar for helsetjenesten. Så vil vi møte og snakke med de kommunene som er berørt, og som, som følge av dette avtalebruddet med den forrige regjeringen, får en utfordring neste år.

Marius Arion Nilsen (FrP) [13:34:45]: Jeg representerer Agder. Lillesand kommune med 11 000 innbyggere har nå fått en underdekning på 43 mill. kr, uten forvarsel, uten orientering og informasjon fra tidligere regjering og Helsedepartementet, og de må da finne, lete fram, 43 mill. kr på neste års budsjett. Dette kuttet framkom først i statsbudsjettet som Solberg-regjeringen la fram. I verste fall kan både Lillesand og andre kommuner havne på ROBEK-listen på grunn av at staten som avtalepartner framstår som både upålitelig og uansvarlig med Solberg-regjeringens budsjett.

Vil helseministeren videreføre denne slette praksisen, eller vil staten honorere sine forpliktelser ut 2022 som avtalt, og dermed framstå slik den norske staten skal framstå, som en stabil og troverdig avtalepartner, noe som burde være et minimum for den norske stat?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:35:44]: Jeg tror nok at statsråden og representanten Nilsen fort kan bli enige om at dette er en dårlig opprettholdelse av statens ende av en avtale mellom utvalgte kommuner og staten. Det er den avtroppende regjeringens fulle ansvar. Så sent som i valgkampen i år var det besøk i flere av disse kommunene, og ingen fikk da noen signaler om at dette kom til å bli avsluttet. Det er en utfordring som ikke nåværende regjering kan ta ansvar for. Vi gjør våre vurderinger fram mot en tilleggsproposisjon, hvor vi prioriterer å styrke alle kommunenes mulighet til å gi forsvarli-

ge helsetjenester. Så har vi lagt opp til en dialog med de berørte kommunene for å få nærmere innsikt i de konkrete utfordringene det gir for dem. Utover det har ikke jeg noen tilleggsproposisjon å presentere i dag, så representanten Nilsen får ikke noe mer presise svar enn det.

Spørsmål 25

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:36:57]: «I pasientens helsetjeneste er det pasientene som er viktigst, ikke systemet. I Hurdalsplattformen er ikke pasientens helsetjeneste nevnt med ett eneste ord. Det viser en ny kurs i helsetjenesten.

Betyr det at regjeringen ikke lenger mener at det er pasientens behov som skal settes først, og hva mener statsråden er alternativet til pasientens helsetjeneste?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:37:21]: Norske pasienter skal ha et offentlig helsetilbud i verdensklasse, uavhengig av adresse og lommebok. Det står veldig tydelig i Hurdalsplattformen. Hver enkelt pasient skal bli sett og møtt av helsetjenesten på en respektfull og verdig måte.

Målet med vår helse- og velferdspolitikken er å skape helsefremmende samfunn, forebygge sykdom og sikre en desentralisert helsetjeneste som yter god og likeverdige helsetjenester i hele landet. Alle tiltakene i plattformen vår skal bidra til nettopp dette. Når vi satser på utjevning av sosiale helseforskjeller, stabilisering av fastlegeordningen eller tiltak for å bedre kvaliteten i psykisk helsevern, er det nettopp for å gi pasientene en bedre helsetjeneste, som møter dem og deres behov.

For å lykkes må vi gjennomføre tiltak som sørger for bedre brukeropplevelse og pasientmøter, bedre helse i befolkningen og, ikke minst, en effektiv ressursbruk. Ikke minst er vi nødt til å satse på vår viktigste ressurs, nemlig dem som jobber i helse- og omsorgstjenesten. Vi må sørge for at helsepersonellet får bruke tiden sin på pasientkontakt, at de har gode arbeidsvilkår, trives i jobben sin og har mulighet til kontinuerlig kompetanseutvikling. Dette er avgjørende for god kvalitet og pasientsikkerhet, gode pasientopplevelser og klok ressursbruk.

Den forrige regjeringens politikk for å skape pasientens helsetjeneste lente seg på markedstenkning og økt bruk av private. Denne tilnærmingen gagnar de ressurssterke mest og kan bidra til økt ulikhet. Et eksempel på det er fritt behandlingsvalg. Evalueringen viser at de som fikk noe økt valgfrihet gjennom ordningen, også var de mest ressurssterke pasientene.

Denne regjeringen vil ha en sterk offentlig helsetjeneste, uavhengig av hvor i landet man bor, eller hva man har på bankkontoen. Det handler ikke om å sette

systemet foran pasienten. Det handler om å bygge vår felles helsetjeneste, som gir god behandling til alle pasienter i hele landet nær der folk bor.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:39:44]: Det er ingen tvil om at den forrige regjeringen satset betydelig på den offentlige helsetjenesten. Det resulterte i at helsekøene gikk ned, og at pasienter også opplevde større valgfrihet fordi man også tok i bruk den ledige kapasiteten som var hos private aktører.

Det er fint med ord fra Hurdalsplattformen, men vi må også vite litt mer om innholdet. I pasientens helsetjeneste er pakkeforløp viktig. Det handler om å se pasientens behov, skape trygghet og vite at vi alltid spør pasienten: Hva er viktig for deg? Jeg ser ikke ordet «pakkeforløp» brukt ett sted i Hurdalsplattformen. Jeg ser at den nye regjeringen snakker om pakkeløsninger for psykisk helse. Kunne helseministeren utdype om man går bort fra pakkeforløptenkning og skal lage pakkeløsninger?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:40:48]: Det at ventetiden på behandling går ned, er veldig bra. Det gjør at man får utnyttet kapasiteten godt, og at man slipper unødig venting når man skal få behandling. Det har vært en utvikling siden 2010.

Jeg hører at representanten Trøen sier det er fint med ord, men jeg opplever at representanten Trøen etterlyser Høyres ord. Jeg håper at representanten Trøen ser på de satsingene og tiltakene som ligger i Hurdalsplattformen. Noe av det som det i hovedsak blir fokusert på, er å bedre pasientforløpet – at de pasientene som har behov for både spesialisthelsetjenester og tjenester i den kommunen de bor i, skal få en bedre og mer helhetlig tjeneste. Høyre har valgt å kalle det pakkeforløp, det å ha standardiserte pasientforløp innenfor ulike behandlinger. Det har Arbeiderpartiet vært imot. Men akkurat for psykisk helsevern kommer vi til å ta en fot i bakken.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [13:41:54]: Da kan jeg lede ut av denne korte samtalen at den nye regjeringen ikke ønsker å satse videre på pakkeforløp, som vi har gjennomført for en rekke kreftsykdommer, for en rekke andre sykdommer, for muskel- og skjelettlidelser og også innenfor psykisk helsevern. Jeg forsto da statsråden dithen at man går vekk fra pakkeforløpløsningene og skal lage pakkeløsninger. Jeg tror det er veldig vanskelig for pasienter – og kanskje også for ansatte i helse- og omsorgstjenesten – å egentlig forstå hva det er. Pakkeforløpene har jo bidratt til raskere behandling, kortere ventetid og større trygghet for pasientene, og ikke minst det aller viktigste i norsk helsetjeneste: at ressursene finner hverandre raskt, at man avklarer

raskt hvor det er pasienten skal til hvilken tid, og hvem det er som har ansvaret. Så jeg ber egentlig statsråden utdype ytterligere om pakkeforløp ikke er en del av helsetjenesten lenger.

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:42:56]: Jeg må innrømme at jeg synes det er litt krevende å forstå representanten Trøen, for det jeg sa veldig tydelig i mitt svar, er at standardiserte pasientforløp har Arbeiderpartiet alltid vært for. At man kaller det pakkeforløp, var noe som kom på Høyres vakt.

Min forgjenger overtok en kreftstrategi fra daværende helseminister Jonas Gahr Støre, som pekte retning for standardiserte behandlingsforløp. Så fikk vi pakkeforløpene, og det ligger ingen planer fra nåværende regjering om å endre pakkeforløpene for kreft. Det er diagnosebaserte behandlingsforløp. Det som står i Hurdalsplattformen er at for psykisk helsevern er erfaringene ikke gode. Der tar vi en fot i bakken. Og det å sikre pasientforløpet er faktisk en hovedprioritet i denne regjeringserklæringen, og det går også utover de diagnosespesifikke forløpene, som jeg opplever at representanten Trøen er opp-tatt av.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 13.

Spørsmål 13

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministeren, er overført til kultur- og likestillingsministeren som rette vedkomande.

Turid Kristensen (H) [13:44:18]: «Da likestillingsfeltet ble flyttet til Kulturdepartementet, uttalte nåværende kultur- og likestillingsminister til Dagsavisen at dette var "hårreisende, pinlig og drøyt", "likestillingspolitikken er uløselig knyttet til familiepolitikk" og "likestillingspolitikken har ingenting i Kulturdepartementet å gjøre". Hurdalsplattformen reverserer mye, men ikke alt. Er statsråden enig med sin regjeringskollega i disse utsagnene, og vil statsråden tilbakeføre likestillingsfeltet til Barne- og familiedepartementet?»

Siden spørsmålet er overført til statsråd Trettebergstuen, har jeg endret ordlyden lite grann, så mitt spørsmål til statsråden er derfor: Er statsråden i dag enig i sine egne utsagn fra 2019, og vil statsråden ønske å tilbakeføre likestillingsfeltet til Barne- og familiedepartementet?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:45:07]: Jeg takker for spørsmålet. Da representanten skrev spørsmålet, var regjeringen Støre allerede utnevnt, og hadde vi skullet flytte på noen av porteføljene til departementene, hadde vi gjort det fra start. Så nei, vi kommer ikke

til å flytte likestillingsporteføljen tilbake til Barne- og familiedepartementet. Jeg er veldig fornøyd med at jeg nå er kultur- og likestillingsminister, og at likestillingsnavnet igjen kommer inn som et eget navn. Det kommer inn i navnet på departementet 1. januar 2022.

Jeg vil minne representanten om hva som var den politiske settingen rundt at jeg sa det jeg sa den gangen. Grunnen til at porteføljen ble flyttet fra Barne- og familiedepartementet til Kulturdepartementet, var jo at kvinners rett til å bestemme over egen kropp ble et forhandlingskort for å få Kristelig Folkeparti inn i regjeringen. Abortloven ble strammet inn. Kristelig Folkeparti fikk vetorett i alle bioteknologiske spørsmål, og daværende statsminister, Erna Solberg, utnevnte en barne- og familieminister som ikke ville stå oppreist for viktige likestillingssaker. Derfor måtte porteføljen flyttes. Det var grunnen til at likestilling ble flyttet fra Barne- og familiedepartementet til Kulturdepartementet, ikke fordi det var viktig for likestillingsporteføljen i seg selv, ikke for å fremme feltet, men for å gjemme det bort, og heller ikke for at de som jobber med det, skulle få bedre vilkår.

Ja, det er slik som representanten siterte meg på, at likestilling fortsatt er uløselig knyttet til familiepolitikken. Derfor vil statsråd Toppe og jeg samarbeide godt på disse politikkområdene. Vi skal bruke tiden på realpolitikk og på å bringe likestillingen framover, ikke på departementsbytter. Jeg er stolt og glad for å ha fått ansvaret for kultur- og likestillingspolitikken, og vi skal som sagt føre en offensiv likestillingspolitikk. Etter åtte år med likestillingen i revers er nå giret skiftet. Nå står vi i «drive», og vi skal kjøre på så lenge vi er i regjering.

Turid Kristensen (H) [13:47:13]: Takk for svaret. Det var oppklarende. Jeg er ikke helt enig i beskrivelsen, men jeg er sikker på at statsråden vil bli en utmerket likestillingsminister.

Kulturministeren har også tidligere kritisert regjeringen Solberg for en rekke saker, f.eks. gaveforsterkningsordningen for kulturfeltet. Som plassering av likestillingsfeltet er heller ikke dette omtalt i Hurdalsplattformen. Dette er en ordning som har vært en suksess siden den ble opprettet i 2014, og en ordning som siden den gang har tilført kulturlivet over 3,2 mrd. kr. Arbeiderpartiet har programfestet å avvike ordningen. Senterpartiet har uttalt seg kritisk, men har det ikke i sitt program, dvs. at de har fjernet et punkt om en gradvis nedtrapping fra andreutkastet sitt. Hvordan stiller statsråden og regjeringen seg i dag til en videreføring av gaveforsterkningsordningen på kulturfeltet? Vil regjeringen reversere eller beholde denne ordningen?

Presidenten: Eg vil minne representanten om at ein må prøva å halda seg til det temaet spørsmålet gjeld.

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:48:12]: Jeg hadde gledet meg til at vi skulle ha noen runder på likestilling nå, men vi kan også godt snakke litt om gaveforsterkning. Det er riktig, som representanten sier – Arbeiderpartiet var imot innføringen av gaveforsterkningsordningen, og vi har foreslått den fjernet i våre alternative budsjetter. Det er rett og slett fordi vi mener at det ikke er god bruk av offentlige penger at de skal gå til de institusjonene og de aktørene som gjør én eneste ting, og det er å klare å tiltrekke seg private penger. Vi mener at de offentlige pengene over kulturbudsjettet skal fordeles etter behov og med en mer geografisk og bedre fordelingsprofil enn det gaveforsterkningsordningen gir.

Så kommer det kjedelige svaret på spørsmålet, og det er at de tingene som handler om budsjett, vil Stortinget få svar på når tilleggsproposisjonen kommer.

Turid Kristensen (H) [13:49:05]: Jeg beklager, men jeg sjekket med sekretariatet, og det skulle være innenfor, men jeg skjønner nå at dette var utenfor. Jeg noterer meg det. Jeg registrerer at dette kan vi ikke få et endelig svar på ennå, så jeg skal smøre meg med tålmodighet.

Men som en oppfølging av kulturfinansieringen er jeg glad for at Hurdalsplattformen legger opp til en videreføring av en sterk offentlig satsing på kulturfeltet. Et viktig prinsipp her er jo forholdet mellom kulturlivet og politikere, den såkalte armlengdes avstand. Høyre gikk til valg på å fortsette arbeidet for et fritt kulturliv. Jeg finner ikke noe helt tilsvarende i plattformen, men til nettstedet musikkultur.no uttalte Per Mangset, som er professor emeritus i kulturstudier og seniorforsker ved Telemarksforskning, like etter valget at Arbeiderpartiets kulturministre har hatt en tradisjon for å gripe mer inn i kulturfeltet enn andre kulturministre, f.eks. da kulturminister Giske i 2006 nærmest instruerte Kulturrådet til å gi Jo Strømgrens dansekompani støtte. Vil statsråden i større grad enn sine forgjengere overholde prinsippet eller la kulturlivet selv styre sine valg?

Presidenten: Eg ser vel ikkje at dette spørsmålet heller er heilt innanfor temaet, men statsråd Trettebergstuen får velja om ho vil svara eller ikkje.

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:50:24]: Det vil jeg veldig gjerne. Jeg er glad for spørsmålet.

La det være helt klinkende klart at Hurdalsplattformen sier tydelig og klart at vi ikke bare skal videreføre en sterk offentlig satsing på kultur – nei, vi skal løfte kulturen politisk og økonomisk. Vi skal bygge et nytt kulturløft der kulturens bevilgninger over statsbudsjettet igjen skal komme opp på 1 pst. Det vil bety mye for hele kulturfeltet.

Det er heller ingen tvil om at vi er forsvarere av og kommer til å opprettholde det viktige prinsippet om armlengdes avstand til kulturlivet. Det er slik at kunsten og kulturen skal være fri. Politikernes oppgave er å legge til rette for at flere kan få jobbe med og skape kultur og gode opplevelser for folk over hele landet, uavhengig av hvor vi bor, størrelsen på lommeboka vår eller hvem vi er.

Spørsmål 26

Tage Pettersen (H) [13:51:35]: «Solberg-regjeringen la i september frem en idrettsstrategi som skal bidra til å styrke idretten etter pandemien. I strategien presenteres tiltak som på kort sikt skal bidra i arbeidet med å gjenoppta aktiviteten. Det er viktig å sikre at pandemien ikke fører til økte sosiale forskjeller i deltakelse. I tillegg presenterer strategien tiltak som skal bidra til mangfold og inkludering. Samlet ble det disponert 179 mill. kroner til idrettsformål gjennom tiltak i strategien.

Hvordan vil statsråden følge opp strategien?»

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:52:15]: Det at flere – uavhengig av størrelsen på lommeboken, hvem foreldrene dine er, eller hvor i landet du bor – skal få gleden av å delta i idrett og aktivitet, er en av våre absolutt viktigste oppgaver framover. Den forrige regjeringen var med på å føre en politikk som økte forskjellene i landet vårt, og pandemien har forsterket den tendensen som regjeringen i en villet politikk allerede la til rette for.

For meg er den norske idrettsmodellen noe av det fineste i det norske samfunnet. Det kunne jeg sagt mye fint om, men vi skal ikke stoppe ved fine formuleringer og festtaler. Hurdalsplattformen inneholder flere konkrete tiltak som skal sikre gode rammebetingelser for idrett og fysisk aktivitet. Noe av det viktigste er det med full momskompensasjon, som er enkelt, ubyråkratisk og når bredt ut til lag og foreninger over hele landet. Det skal vi få til.

Utstyrsjaget må ned. Derfor skal også tilbudet om gratis utlån av utstyr til trening og friluftsliv opp. Personer med funksjonsnedsettelse skal ha de samme mulighetene til deltakelse som andre, og barn og unge skal ha tilgang til attraktive aktivitetstilbud, både i idrettslag og gjennom egenorganisert idrett og fysisk aktivitet.

Denne regjeringen ser på Norges idrettsforbund som en samarbeidspartner, ikke en motstander, og vi skal jobbe sammen med dem for å få deltakelsen opp igjen på minst samme nivå som før pandemien.

Tage Pettersen (H) [13:53:54]: Nå kunne jeg spurt om fritidskortet, men jeg skal la det ligge siden det ligger under en annen statsråd.

Jeg føler ikke at jeg egentlig fikk svar på det spørsmålet jeg stilte. Det handlet helt konkret om den idrettsstrategien som er lagt fram, som har veldig kortsiktige strakstiltak for å gjenskape aktivitet, mens mange av de gode tiltakene som statsråden her nevnte, er tiltak som tar noe lengre tid å implementere der ute i lag og foreninger. Så jeg har lyst til å gjenta spørsmålet: Hva ser man for seg at man vil gjøre på kort sikt for å unngå at gjenåpningen etter pandemien blir uten veldig mange av dem som eventuelt ikke har kommet tilbake?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:54:39]: Jeg rakk ikke å komme til det i det forrige svaret mitt. Idrettsstrategien er lagt fram, den ligger der, og regjeringen har fordelt penger til et par ulike prosjekter gjennom spillemidlene. Det lar vi gå. Idrettsstrategien ligger der. Vi hadde nok ventet på en helhetlig stortingsmelding om idrett, men det var den forrige regjeringen som valgte å legge fram en strategi.

Så er det ikke slik at den idrettsstrategien og de tiltakene som den forrige regjeringen pekte på der, er tilstrekkelig for å løfte idretten slik vi ønsker å gjøre det. Derfor trekker jeg fram disse tiltakene i Hurdalsplattformen som er viktige for både idrett, kultur og frivillighet, for lag og foreninger over hele landet, og som vil konkret bidra til at flere, spesielt barn og unge, får delta.

Tage Pettersen (H) [13:55:29]: Takk for svaret. Jeg tror også at svaret er begge deler, både strakstiltak og langsiktige tiltak. Jeg håper også at statsråden og regjeringen prioriterer en idrettsmelding, som jo ble til en strategi på grunn av pandemien og veien ut av den.

Kulturministeren har også ved en rekke anledninger trukket fram dette med anlegg som en viktig faktor for å kunne realisere og skape aktivitet, og på idrettstinget for halvannen uke siden sa hun – gledelig, vil jeg si – at «vi skal ta tak i etterslepet for idrettsanlegg». Vi vet at etterslepet på idrettsanlegg er på oppunder 5 mrd. kr, en betydelig sum, men akkurat dette punktet står det ingenting om i Hurdalsplattformen. Så spørsmålet til statsråden er: Hva skal eventuelt prioriteres ned dersom man skal få gjort noe med de fem milliardene i etterslep på anleggsbygging rundt om i det ganske land?

Statsråd Anette Trettebergstuen [13:56:23]: Representanten har rett i at etterslepet er så stort. Jeg er glad for at representanten Pettersen engasjerer seg i dette nå, en uke etter at han selv satt med ansvaret for dette da hans parti var i regjering, og der de ikke løftet en finger for å gjøre noe med dette etterslepet. Det er stort, men vi har sagt – og det står også i Hurdalsplattformen – at vi skal komme med en plan for hvordan vi kan prioritere anlegg og komme med inngripen og få gjort noe her.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 27

Fra representanten Heidi Nordby Lunde til næringsministeren:

«Til E24 sier statsråd Vestre at utbyttet han har fått fra sin familiebedrift «har gått til blant annet å betale formuesskatt for aksjene i selskapet». Han sier videre: «Mesteparten av overskuddet har bevisst blitt igjen i selskapet for å kunne investere i nye arbeidsplasser og ny fabrikk.»

Er statsråden enig i at en økning i formuesskatten på aksjer vil medføre at flere bedrifter, spesielt familieeide bedrifter, vil måtte dele ut større utbytter, og at de dermed får mindre igjen til å investere i nye arbeidsplasser?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 28

Kari-Anne Jønnes (H) [13:57:16]: «En viktig forutsetning for å lære noe er å være tilstede på skolen. Mange lærer for lite og dropper ut. Men formuleringen om fraværsgrensen i Hurdalsplattformen gir flere spørsmål enn svar når det gjelder hvilke endringer vi kan forvente oss, og konsekvensene av disse.

Hva legger statsråden i at fraværsgrensen skal bli mindre rigid og byråkratisk og mer rettferdig, og hvordan vil statsråden sikre at fraværsgrensen også fremover vil bidra til å senke unødvendig fravær i videregående skole?»

Statsråd Tonje Brenna [13:57:51]: La meg starte med å takke for et godt og veldig viktig spørsmål og understreke at regjeringens klare mål er at elever skal være mest mulig til stede på skolen. Elever som ikke er til stede, går glipp av både læring og det sosiale miljøet. Når elevene ikke er til stede, er det vanskeligere å finne ut hvem som strever og trenger oppfølging. Derfor vil denne regjeringen jobbe for en skole der elevene trives og har lyst til å være, og et regelverk som støtter opp om nettopp dette.

Siden høsten 2016 har vi hatt en nasjonal fraværsgrense i videregående skole. Hovedregelen er at hvis en elev har mer enn 10 pst. udokumentert fravær i et fag, vil eleven ikke få karakter i det faget. Gjennom flere evalueringer har vi sett at fraværsgrensen har bidratt til mindre fravær i videregående. De elevene som hadde mest fravær før fraværsgrensen, har hatt den største nedgangen.

Dette mener jeg selvsagt er positivt, og jeg ønsker ikke å gjøre endringer som bidrar til mer fravær.

Selv om fraværsgrensen har hatt positive effekter, er den ikke perfekt. Jeg vil understreke at evalueringen også har vist at den har problematiske sider. Noen av elevene som tidligere ikke fikk karakter i kun ett fag, har nå begynt å mangle karakter i flere fag. Det gjør at veien til å fullføre videregående opplæring har blitt lengre for noen av de mest utsatte elevene. I tillegg har flere pekt på at fraværsgrensen bidrar til kapasitetsutfordringer for fastlegene, og har vært spesielt krevende i overgangen fra pandemien til en normal hverdag med økt beredskap.

Jeg mener det er viktig å se nærmere på fraværsglementet i videregående skole. Det er viktig at vi har et regelverk som spiller på lag med elevene våre, også de aller mest utsatte. Det bør ikke være slik at regelverket i skolen er med på å gjøre veien enda tyngre for dem som allerede sliter.

Dette er imidlertid et arbeid som krever at vi skyn-der oss noe langsomt. Det er viktig at eventuelle endringer i fraværsglementet ikke skaper nye utfordringer, og at vi faktisk løser de problemene som er der. Jeg vil bruke tiden framover til å lytte og lære av dem som har skoene på, både lærere, elever og andre som er berørt.

Jeg tror vi alle er enige om målet her: en skole der elevene trives, er til stede og lærer mest mulig. Og da er det viktig at regelverket ikke blir unødvendige snublesteiner for elevene. Hva de konkrete endringene i fraværsglementet blir, vil jeg komme tilbake til på et senere tidspunkt.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:00:28]: Jeg er glad for å høre at statsråden vil beholde en fraværsgrense. Så vil jeg minne om at fraværsgrensen har bidratt til at det totale fraværet i videregående skole har gått ned med 27 pst., og at flere fullfører og består.

Så vil jeg spørre om det statsråden sier, betyr at man vil vurdere å heve terskelen, altså heve prosentandelen. I så fall: Hvordan mener regjeringen at det skal bidra til at flere gjennomfører, som er målet i Hurdalsplattformen?

Statsråd Tonje Brenna [14:01:02]: Jeg tror det som er inngangen til å endre fraværsglene til det bedre, må handle om at man ikke har så rigide regler som i dag. Dette har vært praktisert ulikt gjennom ulike tider, men det som tidligere var tydeligere enn med dagens regler, var at det var mer anledning for bruk av skjønn.

Målet er at flere elever skal være mer til stede på skolen, at skolen skal være et sted for å lære og utvikle seg. Jeg tror det ville være synd også i det videre å lage fraværsgreger som ikke bidrar til ro, som ikke bidrar til at

elever og lærere opplever at reglene er rimelige – at de oppleves som rettferdige for eleven.

Jeg tror ikke jeg nå skal forskuttere akkurat hvordan denne løsningen blir, men jeg mener bestemt at det å ha noe mer fleksibilitet og skjønn inn i dette regelverket, er avgjørende både av hensyn til den enkelte elev og fordi denne regjeringen er opptatt av å vise tillit til våre lærere.

Kari-Anne Jønnes (H) [14:02:06]: Statsråden kommer inn på tillitsreformen, og jeg vil da stille et spørsmål: Hvordan vil en innrette bruken av lokalt skjønn på en sånn måte at en ikke unngår å fange opp de elevene som trenger å bli fanget opp? Fraværsgrensen har også bidratt til å åpne en dør for dem som trenger litt ekstra hjelp. En lokal tillitsreform kan vel også utformes på en sånn måte at det lokale skjønnet kommer i veien for at enkeltelever blir fanget opp. Hvordan vil statsråden sørge for at det ikke skjer?

Statsråd Tonje Brenna [14:02:45]: Jeg mener det er bra at vi har en fraværsregel som gir et insentiv til at noe skjer dersom en elev har mye fravær. Det tror jeg må være den linjen vi jobber langsmed i det videre for å få på plass regler som bidrar mer til å skape ro, og som også bidrar til at lærere og elever forstår reglene likt. Det at det finnes en mekanisme som gjør at man må ta grep dersom en elev er mye borte, er en god ting, og det mener jeg vi må ha med oss også i det videre.

Jeg tror at måten vi styrer skolen på, kanskje har vært litt for mye preget av at vi setter enkeltmål og enkeltkrav til beslutning og pålegger skolen det. Jeg mener at tiden er inne for å se mer på at vi politisk kanskje beslutter målet og gir noe mer frihet til den enkelte skole og den enkelte lærer til selv å vurdere hva som skal skje i det enkelte klasserom – hvordan dette skal håndteres. Men detaljene i fraværsgreglene vil jeg komme tilbake til i det videre.

Presidenten: Spørsmål 29, fra representanten Margret Hagerup til kunnskapsministeren, vil bli tatt opp av representanten Jan Tore Sanner.

Spørsmål 29

Jan Tore Sanner (H) [14:03:58]: På vegne av stortingsrepresentanten Margret Hagerup vil jeg stille følgende spørsmål til kunnskapsministeren:

«Grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning er avgjørende for at ungene skal lykkes gjennom skoleløpet og komme seg inn i arbeidslivet. Arbeiderpartiet har gjennom flere valgkamper snakket varmt om en lese-, skrive- og regnegaranti. Da undrer det meg at dette mangler helt i regjeringserklæringen.

Kan statsråden svare på om regjeringen vil utstede denne garantien, eller om en nå går bort fra dette?»

Statsråd Tonje Brenna [14:04:37]: Det er hyggelig å nesten se representanten Hagerup, men desto hyggeligere å faktisk se representanten Sanner.

Jeg tror både representanten Sanner og jeg er enige om det at å lære seg å lese, skrive og regne er en helt vesentlig del av skolens samfunnsoppdrag. Ferdighetene er også viktige for utviklingen av elevenes identitet og sosiale relasjoner. De er helt sentrale forutsetninger for demokratisk deltakelse i samfunnslivet og for livslang læring og utvikling, og de er godt forankret i dagens læreplanverk.

I den overordnede delen av læreplanverket understrekes det at skolen skal legge til rette for utvikling av de grunnleggende ferdighetene gjennom det 13-årige opplæringsløpet. I læreplanene i fag er ferdighetene en del av kompetansen i fagene, og de er beskrevet fra de tidligste trinnene og hele veien gjennom skoleløpet. Vi har med andre ord et læreplanverk som legger opp til at elevene skal få godt grunnlag i både lesing, skriving og regning tidlig, men også til at elevene skal trene systematisk på ferdigheter utover i skoleløpet.

Når det er sagt, er det ingen tvil om at en del elever ikke får et godt nok grunnlag for å lese, skrive og regne tidlig i skoleløpet. Det gjør at elevene opplever nederlag og mangel på mestring og får problemer senere i skolegangen.

Dette var noe av bakgrunnen for at Stoltenberg II-regjeringen i 2006 innførte tidlig innsats som et grunnleggende prinsipp i norsk utdanning, gjennom St.meld. nr. 16 for 2006–2007, «... og ingen sto igjen – tidlig innsats for livslang læring». Som det står i stortingsmeldingen, var norsk utdanning preget av en vente-og-se-holdning. Men troen på at problemer løser seg etter hvert, stemmer ikke med det vi har av forskning og kunnskap. Tiltak skal i stedet settes inn så fort problemer og utfordringer blir oppdaget. Lovfestet rett til barnehageplass, flere skoletimer i norsk og matematikk på barnetrinnet, kartleggingsprøver i bl.a. lesing og regning og leksehjelp etter skoletid har vært noen av de konkrete tiltakene som ble gjennomført med utgangspunkt i stortingsmeldingen.

Det er ingen tvil om at tidlig innsats har hatt stort gjennomslag både i utdanningspolitikken og i norske klasserom de siste 10–15 årene. Det har det også i Hurdalsplattformen. Arbeiderpartiets lese-, skrive- og regnegaranti er operasjonalisert i Hurdalsplattformen bl.a. ved at regjeringen vil øke kompetansen i barnehagen til et historisk høyt nivå, redusere terskelen inn i barnehagen med lavere makspris, gi de yngste en bedre overgang fra barnehage til skole og bruke de praktiske og estetiske

fagene mye mer aktivt enn tidligere til å trene på grunnleggende ferdigheter.

Til sammen er ikke dette bare en fortsatt satsing på tidlig innsats, vi snakker i realiteten om en dreining til tidligere innsats. Dette innebærer selvfølgelig også en satsing på de grunnleggende ferdighetene, i den grad representanten egentlig var i tvil om dette.

Jan Tore Sanner (H) [14:07:34]: Jeg er ikke i tvil om at statsråden mener at grunnleggende ferdigheter er viktig, og jeg kjenner også godt til de nye læreplanene og fagfornyelsen. Men statsråden svarer ikke på spørsmålet om hvorvidt Arbeiderpartiet fortsatt står fast ved at man skal ha en lese-, skrive- og regnegaranti, eller om det er slik at Arbeiderpartiet i regjering har gått bort fra dette. Når man leser gjennom Hurdalsplattformen, står det ingenting der om grunnleggende ferdigheter. Det står derimot at man skal svekke kompetansekravene til lærerne i norsk, engelsk og matte, og man skal redusere omfanget av tester og prøver – det kan jo også handle om kartleggingsprøver og nasjonale prøver, for hva jeg vet. Så spørsmålet er: Er det slik at Arbeiderpartiet i regjering har forlatt garantien om lese-, skrive- og regneferdigheter hos elevene?

Statsråd Tonje Brenna [14:08:37]: Jeg tror representanten Sanner ønsker å fortsette denne diskusjonen lenger enn strengt tatt nødvendig, for det er gjennomgående sånn at det er kunnskap som er det bærende elementet i all politikken som handler om skole- og barnehagefeltet i regjeringsplattformen.

Kjernen i regjeringens utdanningspolitikk er, som det står i plattformen, å «gi elevane gode fagkunnskaper, ferdigheter og eit breitt grunnlag for vidare utdanning, arbeid og deltaking». De nye læreplanene er et godt utgangspunkt for å få nettopp dette til. Men det er viktig å understreke at læreplanene beskriver intensjonene og retningen for norsk skole. Den store oppgaven er å realisere intensjonene og målene for skolen i praksis. Det vil jeg som kunnskapsminister gjøre på lag med skolen selv.

Jeg tror vi kan lykkes i å komme et steg lenger hvis vi snakker mindre om hvem som utstedte hvilken garanti, og mer om faktisk kunnskap og læring i skolen.

Jan Tore Sanner (H) [14:09:40]: Jeg er helt enig i at de nye læreplanene som jeg hadde gleden av å være med på å jobbe med og fastsette, gir en veldig tydelig retning når det gjelder de grunnleggende ferdighetene – som er nøkkelferdigheter til veldig mange fag. Det handler ikke bare om å lese, skrive og regne: Hvis man kan lese og skrive, er det også nøkkelen til andre fag.

Det som gjør at jeg har behov for å bore i dette, er at det ikke står noe om det i Hurdalsplattformen. Det er nå engang slik at det man mener er viktigst, nedfeller man i

en plattform, men jeg får inntrykk av at alt er omtrent like viktig. Jeg tolker da statsråden dit hen at Arbeiderpartiet i regjering ikke står fast på en lese-, skrive- og regnegaranti. Men kan statsråden bekrefte at intensivopplæringen knyttet til lesing, skriving og regning står fast?

Statsråd Tonje Brenna [14:10:42]: At kunnskap og mer kunnskap i skolen i seg selv er et stort og viktig mål for denne regjeringen, er det ikke tvil om. Som representanten Sanner selv understreker, er det fem viktige grunnleggende ferdigheter som ligger til grunn for hele læreplanverket vårt. Jeg tror vel det ville ha vært smått oppsiktsvekkende om jeg som kunnskapsminister skulle ha ment at de fem grunnleggende elementene ikke lenger skulle gjøre seg gjeldende. Selvfølgelig er det kunnskaper og ferdigheter innenfor det å kunne lese, skrive, regne, framføre muntlig gode resonnementer og gjøre seg forstått og kunne ta digitale verktøy i bruk som ligger til grunn også for denne regjeringen.

Det er ikke målene det står på, det er hvordan vi når de målene. Jeg er som kunnskapsminister opptatt av å komme til bunns i hva det er som er til hinder for at våre elever skal lære mer i våre skoler. For mål og ambisjoner er ikke det det har skortet på fra noen regjering i moderne tid – det er gjennomføring og mer faktisk kunnskap det står på.

Spørsmål 30

Fra representanten Lene Westgaard-Halle til landbruks- og matministeren:

«I flere omganger har Senterpartiet tatt til ordet for at nedleggelsen av pelsdyrnæringen var et politisk spill. Statsråden selv har i Nordlys i mars 2019 lovet å reverse vedtaket. Allikevel er dette ikke nevnt i Hurdalsplattformen. Kan vi tolke det dithen at Senterpartiet har tapt dette i forhandlingene, eller vil statsråden oppheve forbudet mot pelsdyrshold?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller, da spørren ikke er til stede.

Spørsmål 31

Erlend Wiborg (FrP) [14:12:15]: Her går det radig! Mitt spørsmål er:

«Hva er statsrådets holdning til å hente IS-kvinner til Norge, og hvordan vurderer hun sikkerhetsrisikoen for det norske folk ved å gjøre dette?»

Statsråd Emilie Mehl [14:12:29]: Når det gjelder regjeringens syn på spørsmålet om å hente kvinnene til Norge, viser jeg først og fremst til utenriksministerens

svar på spørsmål 8, fra representanten Listhaug, i denne spørretimen.

Alle norske borgere har rett til å reise inn i Norge. Det gjelder også antatte fremmedkrigere og deres barn, men fremmedkrigere vil bli straffeforfulgt etter hjemkomst til Norge. Det er ikke bare aktivt stridende som blir straffeforfulgt, det gjelder også personer som har bidratt på andre måter. I henhold til straffeloven kan det bl.a. medføre straff å danne, delta i, rekruttere medlemmer eller yte annen materiell støtte til en terrororganisasjon som har tatt skritt for å realisere formålet med ulovlige midler.

Jeg vil også peke på at det er Politiets sikkerhetstjeneste som vurderer hva som er aktuelle trusler i Norge. Om ekstrem islamisme sier PST at det er mulig at personer fra slike miljøer vil forsøke å utføre terror her hjemme. Jeg er i denne sammenheng opptatt av å understreke at dersom antatte fremmedkrigere skulle komme seg til Norge, vil de bli straffeforfulgt. Det betyr at det vil være opp til påtalemyndigheten å beslutte eventuelle tiltak for disse kvinnene hvis de kommer hit.

Foruten en terrorlovgivning som legger opp til straffeforfølgning i slike saker, samarbeider norske myndigheter tett med mange land for å motvirke og forhindre radikaliserings og voldelig ekstremisme i Norge. Regjeringen har i Hurdalsplattformen slått fast at vi skal sette ned en ekstremismekommisjon for å undersøke hvordan ekstremismen oppstår, og lære mer om hvilke tiltak som fungerer for å forebygge og motvirke radikaliserings og ekstremisme. Videre vil vi bl.a. etablere et exitprogram for gjengkriminelle og ekstremister som gir bedre mulighet for å bryte permanent ut av slike miljøer. Vi skal også utarbeide en ny handlingsplan mot rasisme, ekstremisme og radikaliserings. Selv om vi aldri kan garantere en «null-risiko», vil dette gi oss viktige virkemidler mot terror og radikaliserings.

Erlend Wiborg (FrP) [14:14:32]: Justisministeren refererte mye av lovverket, og 20. oktober i år ble en 20 år gammel gutt skutt på Mortensrud her i Oslo. Politiet har i dag etterlyst to brødre for drapet. Dette er to brødre som er dømt IS-terrorister, for kort tid siden, de ble dømt i 2016, men har allerede nå rukket å begå et nytt drap. Mener statsråden at det ikke utgjør en betydelig sikkerhetsrisiko at ikke regjeringen er villig til å slå entydig fast at det ikke under noen omstendighet er aktuelt å hente IS-terrorister til Norge?

Statsråd Emilie Mehl [14:15:22]: Jeg kan ikke kommentere de enkelte sakene, og dette er jo også saker som fortsatt er under etterforskning. Men på generelt grunnlag kan jeg si at regjeringen tar vold i Oslo og andre steder i landet på største alvor. Som jeg sa i mitt første svar, er det også en viktig målsetting for oss å jobbe

mot ekstremisme og radikaliserings i Norge fordi det er miljøer som kan være en mulig trussel og utgjøre en mulig fare for befolkningen. Det er saker som har høy prioritet for oss, og som også politiet følger opp tett.

Erlend Wiborg (FrP) [14:16:01]: Det er et viktig tema å bekjempe all form for ekstremisme i Norge, i høyeste grad. Men det gjør ikke situasjonen veldig mye lettere hvis man med viten og vilje velger å importere personer som har ekstremistiske holdninger, og det er derfor Fremskrittspartiet er så tydelige på at for oss er det uaktuelt å hente IS-terrorister til Norge. Jeg registrerer at regjeringen bare sier at som hovedregel vil de ikke gjøre det, og dermed sier regjeringen implisitt at det kan være flere enkelttilfeller der det er aktuelt. Hvis jeg tar feil, er jeg veldig glad om justisministeren med én gang kan avkrefte at det kan være enkelttilfeller der det er aktuelt for regjeringen å hente hjem IS-terrorister. Men vi ser også at i flere av leirene har det blitt avverget store terrorhandlinger, senest nå i nyere tid, og da er det interessant å høre hvordan statsråden mener det påvirker risikovurderingen hvis man henter tilbake personer fra disse leirene.

Statsråd Emilie Mehl [14:17:01]: Regjeringen forholder seg til de trusselvurderingene som vi får fra våre tjenester. Når det gjelder spørsmålet om å hente kvinnene hjem, vil jeg gjenta det jeg sa først, nemlig at det ligger innenfor utenriksministerens ansvarsområde og må rettes dit.

Spørsmål 32

Sveinung Stensland (H) [14:17:37]: Det er hyggelig å ha justisministeren på plass i Stortinget igjen. Det blir nok flere besøk her fremover, vil jeg tro.

Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Hva vil det koste i økonomiske ressurser og personellressurser å gjenopprette 20 polititjenestesteder, og hvor skal pengene hentes fra?»

Statsråd Emilie Mehl [14:17:59]: Regjeringen er opptatt av å sikre et tilgjengelig politi og trygghet for innbyggerne i hele landet. Det er et prioritert område for regjeringen, og det kan man se i Hurdalsplattformen. Der går det fram at regjeringen vil styrke det lokale politiet i hele landet, både for å sikre bedre forebygging og for raskere respons ved alvorlige hendelser.

Befolkningen har stor tillit til det norske politiet. Likevel har vi sett at tilliten til politiet er lavest der folk bor spredt, og der det er langt til politiet. Vi vil ha et politi som er der når det trengs, og flere tjenestesteder er ett av

virkemidlene for å få til det. Det arbeidet skal vi starte med i 2022.

Justeringen av tjenestestrukturen og opprettelse av tjenestesteder skal gjøres med bakgrunn i geografiske utfordringer, kriminalitetsbilde og politiberedskap. Regjeringen er også opptatt av at det skal være god dialog; etablering av tjenestestedene skal skje i dialog med kommunene og politidistriktene. Vi må ta oss tid til å gjøre det arbeidet skikkelig og å ha den dialogen. Jeg vil lytte til dem som kjenner lokale forhold, når vi skal komme tilbake til hvor disse tjenestestedene skal være, og hvordan vi skal gjennomføre det.

Vi må se på hvilken bemanning det enkelte tjenestestedet skal ha. I Hurdalsplattformen er det også et tydelig mål for regjeringen at tjenestesteder skal ha en minimumsbemanning. Det er for tidlig å ta stilling til det konkrete i denne saken her og nå. Jeg vil lytte til faglige råd, og vi kommer tilbake til de administrative og økonomiske konsekvensene senere. Det vil også måtte behandles i en budsjettprosess.

Sveinung Stensland (H) [14:19:38]: Takk for svaret, som ikke var et svar på det jeg spurte om, men det ble jo redegjort for hvorfor en ikke er i stand til å svare.

Det en kan lure på, er hvorfor en nå har kommet frem til 20 tjenestesteder, når en ikke vet helt hva kriteriene er, og en heller ikke vet hvor de skal være. Hvor kommer tallet 20 fra? Er det sånn å forstå at Senterpartiet syntes det var greit med de over 80 andre som da ikke ble gjenopprettet? Kan vi tolke det dit hen at 20 er et tall som er tatt litt ut av luften, uten noen som helst forutberegninger – at en er blitt enig om 20 fordi det var et fint og rundt tall? Ligger det ikke noe faglig bak dette?

Statsråd Emilie Mehl [14:20:22]: Det er en viktig forskjell på denne regjeringen og høyreregjeringen som nylig har gått av, og det er at vi ønsker å se på hvordan vi kan ta grep for å bringe politiet nærmere folk gjennom å etablere tjenestesteder der de har blitt for langt unna, mens den forrige regjeringen heller valgte å legge ned polititjenestesteder.

Jobben vår med å styrke politiet og sikre god beredskap for innbyggerne i hele landet er langsiktig. Nå har Erna Solberg og Høyre styrt i åtte år, og det vil ta tid å snu utviklingen man har hatt hittil. Vi skal sette oss ned og gjøre et grundig arbeid både med målet om å etablere 20 nye tjenestesteder og med andre ting vi ønsker å gjøre i politiet, bl.a. å evaluere konsekvensene av nærpolitireformen.

Sveinung Stensland (H) [14:21:16]: Nevnte reform har jo sørget for at det aldri har vært mer politi i Norge. Vi har nådd målet om to politifolk per tusen innbygge-

re i Norge. I det hele tatt er det sånn at politiet står sterkere enn noensinne i dette landet.

Jeg noterer at statsråden ikke kan svare på hvorfor en er blitt enige om akkurat 20 nye polititjenestesteder som skal på plass. Jeg kan jo spørre på en annen måte: Er det da sånn at det var greit å fjerne 86 av dem, men ikke de siste 20? Jeg får ikke hele argumentasjonen til å henge sammen. Er det sånn at dette bare er «tenk på et tall», eller har en en klar plan for hvordan en har tenkt å putte disse 20 stedene på plass?

Statsråd Emilie Mehl [14:21:56]: I det langsiktige arbeidet vi skal gjøre, er jeg glad for at vi begynner. Vi skal begynne arbeidet med nye tjenestesteder i 2022, og jeg vil si at det er bra man har en regjering som har et klart mål om faktisk å få på plass nye tjenestesteder. Jeg gleder meg til å jobbe videre med det.

Vårt mål er på generelt grunnlag å bringe politiet nærmere folk. Vi må lytte til kommuner og politiet lokalt. Fra en del steder i landet har vi fått signaler om at politidekningen er for lav, og at man opplever at beredskapen ikke er god nok. Det er utfordringer vi ønsker å ta på alvor, og som vi kommer til å komme tilbake til i løpet av den jobben vi skal gjøre.

Spørsmål 33

Ingunn Foss (H) [14:22:58]: Jeg vil benytte anledningen til å ønske den nye justisministeren velkommen til Stortinget.

«Hvorfor vil regjeringen reversere domstolsreformen når både Dommerforeningen og sorenskriverne er mot, og på tross av at reformen styrker folks rettssikkerhet?»

Statsråd Emilie Mehl [14:23:37]: Regjeringen ønsker selvstendige domstoler med stedlig ledelse. Vi mener det er viktig av hensyn til både fagmiljøet og ikke minst arbeidsmiljøet i domstolene. Denne regjeringen er opptatt av maktfordeling, og flere selvstendige domstoler betyr større spredning av makt. Norge har hatt desentralisert makt i form av sorenskrivere i flere hundre år, og det ønsker vi fortsatt å ha. Jeg mener det reiser noen prinsipielle spørsmål at denne makten nå er sentralisert til bare 23 sorenskrivere. Regjeringen ønsker derfor å gjeninnføre strukturen i domstolene fra før reformen.

Jeg er klar over at det er delte meninger i denne saken, og at bl.a. Dommerforeningen og sorenskriverne er imot en reversering av reformen. Samtidig er det andre aktører som ønsker å gjeninnføre den gamle strukturen, eller som aldri ønsket reformen i det hele tatt. Dette gjelder bl.a. flere kommuner og ansatte i domstolene. I sin

tid var det 180 ordførere som skrev under på et opprop mot reformen. Regjeringen vil i sitt videre arbeid være opptatt av å ha en god prosess, og vi vil involvere og lytte til berørte aktører. Derfor har vi også sagt at det vil gjøres unntak der kommunene i rettskretsen, domstollederne og de ansatte i domstolene, som er representert ved fagforeningene, er enige om at det er best å beholde dagens struktur, slik det også er nedfelt i Hurdalsplattformen.

Reformen ble innført våren 2021. Derfor mener jeg det er for tidlig å si noe om effekten av reformen, og for tidlig å konkludere med at den har styrket folks rettssikkerhet. Regjeringspartiene har hele tiden ment at det ikke var nødvendig å endre strukturen for å oppnå bedre ressursutnyttelse og økt fleksibilitet i domstolene. Regjeringen vil se på andre tiltak for å legge til rette for bedre samarbeid mellom domstoler og for å redusere sårbarheten til mindre domstoler. På denne måten vil vi sørge for at innbyggerne i hele landet er sikret et godt domstoltilbud. Det vil også være viktig for å følge opp Riksrevisjonens kritikk og anbefaling om å øke fleksibiliteten i ressursbruken mellom domstolene.

Ingunn Foss (H) [14:25:50]: Takk for svaret. I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil:

«Gjeninnføre strukturen for domstolane før domstolsreforma av 2021 for å vareta borgaranes rettstryggleik og sikre sjølvstendige domstolar med stadleg leiging, med unntak for domstolar der domstolsleiar, kommunane i rettskretsen og dei tilsette gjennom sine tillitsvalde er samde om å oppretthalde dagens struktur.»

Spørsmålet til statsråden er: Betyr det at én domstolleder, alle kommunene eller alle de ansatte må være

enige, eller er det nok at bare én kommune eller én ansatt vil ha tilbake den gamle strukturen?

Statsråd Emilie Mehl [14:26:28]: I denne saken skal vi også gjøre et grundig arbeid og ha en god prosess som gjør at vi får innspill fra alle som blir berørt av dette. Men plattformen er ganske tydelig på dette punktet – vi ønsker å gå ut bredt og få innspill fra både kommuner, domstolene og de ansatte. Så er det sikkert også andre som vil ønske å komme med sine innspill. Prosessen i dette er noe som jeg har begynt å jobbe med, og som vi må komme tilbake til når det er klart.

Ingunn Foss (H) [14:27:05]: Det er flere enn meg som lurer på det prinsipielle i dette, og det siste spørsmålet fra meg i denne runden er: Mener justisministeren at organiseringen av den dømmende makt skal være en del av det kommunale selvstyret?

Statsråd Emilie Mehl [14:27:25]: Det er helt klart at domstolenes dømmende makt er uavhengig. Når det gjelder organiseringen, er det et politisk spørsmål, og i denne saken blir det viktig å lytte til alle som har meninger om dette, og det vil vi komme tilbake til.

Presidenten: Med det er den ordinære spørretimen avsluttet.

Sak nr. 3 [14:27:52]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.28.

